

ОДБРАНА

Година XI ■ Број 241 ■ 1. октобар 2015. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

10 ГОДИНА
МАГАЗИНА
ОДБРАНА

SPORT VISION

NAJPOŽELJNIJI PARTNER ZA KUPOVINU PUTEM ADMINISTRATIVNE ZABRANE

Reebok

CONVERSE

Champion

KUPOVINA NA 6 RATA BEZ KAMATE, SAMO ZA PRIPADNIKE VOJSKE I MINISTARSTVA ODBRANE uz administrativnu zabranu

Beograd, ARENA-Bul. Arsenija Černojevića 97a
Beograd, DISKONT-Bul. Vojvode Mišića 10
Beograd, KIDS DC-Jurija Gagarina 16
Beograd, BANJICA-Crnotravska 7-9
Beograd, UŠĆE-Bul. Mihajla Pupina 4
Beograd, GALENIKA-Batajnički drum 1/1
Beograd, IMMO CENTAR-Gandijeva 21
Beograd, BULEVAR 2-Bul. Kralja Aleksandra 28-32
Beograd, KNEZ-Knez Mihajlova 1-3
Beograd, POŽEŠKA-Požeška 67a
Beograd, ĐERAM-Bulevar kralja Aleksandra 168
Beograd, OUTLET BULEVAR-Bulevar kralja Aleksandra 391
Beograd, MEGASTORE DC-Jurija Gagarina 16
Beograd, MERKUR KARABURMA-Mirijevski Bulevar 18b.
Beograd, TC STADION-Zaplanjska 32
Beograd, BULEVAR VUK-Bulevar kralja Aleksandra 108-110
Beograd, CHAMPION SC UŠĆE-Bulevar Mihajla Pupina 4
Beograd, BUZZ KNEZ-Knez Mihailova 21
Beograd, BUZZUŠĆE-Bul. Mihajla Pupina 4
Beograd, BUZZ DC-Jurija Gagarina 16

Novi Sad, BUZZ NS-Zmaj Jovina 2
Kragujevac, BUZZ KG-Bul.Kraljice Marije 56
Kragujevac OUTLET, Dr. Zorana Đinđića 10
Kragujevac TC PLAZA, Dimitrija Tucovića bb
Kraljevo MB, Trg srpskih ratnika 5
Kruševac MB, Mirka Tomića 26
Niš MB, Mirka Tomića 18
Leskovac MB, Trg revolucije 33
Leskovac MB, Bulevar oslobođenja 23
Niš MB, TPC Kalča, Obrenovićeve bb
Niš MB, TC Podzemni prolaz L2
Niš MB, Obrenovićeve 42, TC Forum
Niš SV KIDS, KObrenovićeve 42, TC Forum
Obrenovac MB, Miloša Obrenovića 36
Užice MB, Trg partizana 1
Užice MB, Dimitrija Tucovića 99
Smederevo MB, Karađorđev dud E-2
Čačak MB, Skadarska 12
Jagodina MB, SC VIVO, Stevana Ivanovića bb
Zaječar MB, Svetozara Markovića 7

Bačka Topola MB, Boljai Farkaša 2
Sombor MB, Kralja Petra I 32
Kikinda MB, Trg srpskih dobrovoljaca 30
Pančevo MB, Miloša Obilića 12
Subotica MB, Rudić 1
Vranje MB, Stefana Prvovenčanog 115
Ruma MB, Glavna 141
Ruma MB, Veljka Dugoševića 175
Zlatibor MB, TC KO Čajetina
Šabac MB, Zapadna Transverzala 4
Šabac MB, Trg šabačkih žrtava bb
Novi Pazar MB, 28. Novembra bb
Novi Sad, KIDS, Pozorinski trg 5
Novi Sad MB, Zmaj Jovina 20
Novi Sad MB, TC BIG, Sentandrejski put 11
Loznica MB, Trg Nikole Pašića 4
Mladenovac MB, braće Badžaka 2
Indija OUTLET, Vojvode putnika bb
Valjevo MB, Pop Lukina 1

www.sportvision.rs

Call center 0800 003 004 besplatan poziv

*Keš i refinansirajući krediti
sa odličnim uslovima*

 VTB

(011) 39-52-263 www.vtbbanka.rs

doživite Banjicu...

PAUNOV BREG
www.paunovbreg.rs

NOVI STANOVİ NA BANJICI

SVI troškovi obrade kredita GRATIS 063/303-787

VOJNI SUBVENCIONISANI KREDITI

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране и Војске Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапанџин, пуковник

Главни и одговорни уредник

Владимир Почуч, потпуковник

Заменик главног уредника

Александар Петровић, капетан

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић

Новинари

Сања Анђелковић
Владимир Вјештић
Мирјана Крстовић, поручник
Биљана Миљић

Стални сарадници

др Себастијан Балаш, др Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, др Милан Мијалковски,
др Зоран Миладиновић, др Миљан Милкић,
Будимир М. Попадић, Никола Остојић,
Александар Радић, Влада Ристић,
Драгана Барјактаревић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш (техничка уредница)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Даримир Банда, Душка Стефановић,
Јово Мамула (фото-репортери)

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Документација

Горан Станковић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
Продаја 3201-810; 23-810; 3241-254

ТЕЛЕФАКС 3241-258

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЈ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ
241

Дан Специјалне
бригаде - дефиле
јединица

Снимио Даримир БАНДА

Специјални прилог 129
60 година Војне полиције

12

Сређивање унутрашњости
старог Генералштаба

ОСТАЈУ САМО
ЗИДОВИ

18

Трилатерална вежба „Словенско
братство 2015“ у Русији

НЕБО ИСПУЊЕНО
КУПОЛАМА

24

Међународна вежба
„Гвоздени мачак 2015“

НИШАНЦИЈЕ
ПОБЕДИЛЕ ТАЛАСЕ

60

Дан Уметничког ансамбла
„Станислав Бинички“

НОТЕ КОЈЕ
ИНСПИРИШУ
СТО ГОДИНА

- 8 Командант специјалне бригаде
бригадни генерал Зоран Величковић
**ДЕЦЕНИЈА ПОД
ЦРВЕНОМ БЕРЕТКОМ**
- 14 Стамбено збрињавање припадника
система одбране
КРЕДИТИ КРАТЕ ЛИСТУ
- 22 „Отворени дан” у Смедеревској Паланци
и Батајници
ГРАЂАНИ ПОХРЛИЛИ ВОЈСЦИ
- 28 Трећи центар за обуку
**ПРВА СТАНИЦА
НА ВОЈНИЧКОМ ПУТУ**
- 34 Вишебој јединица специјалне намене
**ИЗДРЖЉИВОСТ У ПРВОМ
ПЛАНУ**
- 36 Војни архив у сусрет рубилеју
ЧУВАРИ НАЦИОНАЛНОГ БЛАГА
- 38 Ретке, а агресивне болести
КАД СТРЕПТОКОК ПОДИВЉА
- 46 Русија у сиријској кризи
ЗАШТИТА ГЛОБАЛНЕ УЛОГЕ
- 50 Логор смрти у Јасеновцу (3)
КАКО (ПО)ВЕРОВАТИ?
- 58 Фото-центар „Одбране”
ОТИСАК НЕЗАБОРАВА
- 62 Skyrunning — „небеско” трчање
**ПЛАНИНА ЈЕ СИНОНИМ
ЗА ЖИВОТ**

Реч уредника

Огледало времена

5

Навршило се десет година откако је први број „Одбране” угледао светлост дана и ступио на својеврсну позорницу војних магазина. Мисија и идеја водиља новине која је наставила традицију „Ратника” из 1879. године, потом „Народне армије”, „Фронта” и „Војске”, била је да постане поуздано гласило нашег система одбране. У складу с околностима, наравно, више или мање развијала је то опредељење, увек настојећи да направи које објављује буду огледало и времена и војничке збиље.

Неретко је, међутим, сходно захтевима корпоративног новинарства, наметнутог увек „вишом силом” или тек интересима оних који су о њој одлучивали, с њених страница протеривана имагинација и аргументована критика, па се „Одбрана” сводила на двонедељник који обавезно некоме служи, удварајући се двенополитичким личностима и високим војним званичницима. Они, нажалост, нису препознали да тај климглав нашег листа „ради” и на њихову штету.

Читалачка публика била је сурова, критикујући недостатак професионализма, а одбрана „Одбране”, растрзана између жеља и реалних (не)могућности њених новинара и уредника да нешто промене, лутала је без јасног циља. „Одбрана” је писала, а остајала нема. Неуспешно се правдала чињеницом да се од зависних људи не може очекивати независно мишљење. Као да су се потврдиле речи пољског афористичара Станислава Леца да се „и прозор у свет може затворити новинама”.

С временом су, ипак, „како и зашто” поново нашли своје место међу корицама војног магазина. Свесни да „само лоша публика жели лоше новине”, те да свако у новинарству заувек оставља свој траг, аутори текстова су негде између редова додирујући пером рану, а фото-репортери бележећи објективом истину за свако око, нека да отворе, а поједина да „убоду”, изнова освајали медијски простор. И поверење!

Креативни тим потписан у импресуму нашег магазина намерава да у будућности новину додатно приближи и прилагоди потребама савремене читалачке публике, војне и шире јавности. Истина, без сензационализма, данас тако својственог многобројним штампаним медијима. Што објективније, објављујући искључиво проверене информације и аналитичке чланке о Војсци и систему одбране Србије, као и горућим светским безбедносним и друштвеним проблемима. На квалитетнијем папиру, у мањем формату и другачијем дизајну „Одбране”, коју ће пратити и њено он-лајн издање.

Да бисмо у томе и успели неопходна нам је подршка. Најпре, спремност и храброст саговорника да о ономе што раде и мисле говоре без устручавања, утемељено и стручно, уважавајући ограничења професије, али не одмеравајући своја уверења нужно према ставовима надређених. Јер, само сусрет различитих мишљења може изнедрити квалитет и променити стварност. Уз то, своју информативну или едукативну улогу „Одбрана” може остварити само уколико нема унапред забрањених тема.

Суд о још једној декади у историји војне штампе свакако даће њени читаоци. „Слободно новинарство може бити добро или лоше”, забележио је Албер Ками, „али сигурно, без слободе новинарство не може бити ништа друго осим лоше”. Стога, вођена том идејом, нека „Одбрана” закорачи и у следећу деценију. Упркос свему... ■

Владимир ПОЧУЧ

МИНИСТАР ОДБРАНЕ У ПОСЕТИ ИТАЛИЈИ

ПОВЕРЕЊЕ И УВАЖАВАЊЕ

Поред тога што се честим сусретима на високом нивоу негују пријатељски односи и јача поверење, што се позитивно рефлектује и на сарадњу у области одбране, посебно је истакнут њихов значај у тренуцима када се Европа и регион суочавају са највећом мигрантском кризом у последњих шездесет година

Министар одбране Братислав Гашић боравио је у Републици Италији 15. и 16. септембра. Првог дана министар је посетио НАТО Команду здружених снага у Напуљу, где се састао са командантом адмиралом Марком Фергусоном, а наредног дана у Риму је разговарао са министарком одбране Робертом Пиноти.

Теме састанка са адмиралом у Напуљу биле су војна сарадња Србије и НАТО-а под окриљем Партнерства за мир и сарадња Војске Србије и КФОР-а.

Министар Гашић поновио је одређеност Србије да одржава партнерски однос са НАТО-ом преко Партнерства за мир на највишем нивоу. Као и до сада, сарадња у будућности биће заснована пре свега на потреби да Србија изграђује и одржава неопходне капацитете за ангажовање у операцијама Уједињених нација и Европске уније. На тај начин наша земља ће, у складу са јасним спољнополитичким приоритетом, а то је чланство у Европској унији, давати допринос њеној Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици. У односу на сарадњу Војске Србије и КФОР-а, министар одбране посебно је подвукао значај несмањивања снага КФОР-а у наредном периоду.

Министри Гашић и Пиноти разговарали су о политичко-безбедносној ситуацији у свету и региону и достигнућима и модалитетима унапређења сарадње у области одбране. Оцењено је да су билатерални односи две земље, озваничени успостављањем стратешког партнерства, засновани на традиционалном пријатељству и обостраном уважавању. Гашић је истакао да су европске интеграције, уз очување територијалног интегритета, суверенитета и регионалне сарадње, кључни спољнополитички приоритет Србије и захвалио на залагању и активnoj подршци Италије. Круна сарадње две земље свакако је заједничко учешће у мултинационалним операцијама, а посебно заједнички ангажман у мисији УН – UNIFIL у Либану.

Константан прилив људи из ратом захваћених подручја, који уточиште траже унутар граница Европе, отвара бројна економска, социјална, политичка и безбедносна питања, а Србија и Италија су земље које у том смислу трпе огроман притисак. Пиноти је упутила похвале државним органима и народу Србије за исказану солидарност и гостопримљивост према мигрантима, те истакла да би хуманитарни приступ Србије требало да служи као пример осталим земљама. ■

У ХОТЕЛУ „БРИСТОЛ” ОТВОРЕН КУТАК ЗА ДЕЦУ МИГРАНТЕ

У београдском хотелу „Бристол”, министар одбране Братислав Гашић, државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Ненад Иванишевић, градски менаџер Горан Весић и директор Канцеларије УНИЦЕФ-а у Србији Мишел Сен Ло отворили су 22. септембра, кутак за децу избеглице и мигранте и простор за дојење за мајке са бебама.

Забринути због положаја миграната у парковима близу аутобуске и железничке станице у Београду, посебно због погоршања временских услова, Влада Србије и Град Београд удружили су се са УНИЦЕФ-ом да им обезбеде додатну подршку.

Он је најавио и заједнички пројекат са Градом Београдом после кога би хотел „Бристол”, чијих је 324 квадратна метра Министарство одбране уступило за оснивање кутка за децу и мајке мигранте, ускоро требало да постане репрезентативан објекат. ■

ПОЛАГАЊЕ ВОЈНИЧКЕ ЗАКЛЕТВЕ

Септембарска генерација војника на добровољном одслужењу војног рока, кадети прве године Војне академије и Војномедицинске академије и слушаоци Курса резервних официра положили су 19. септембра заклетву у Првом центру за обуку у Сомбору и у касарнама „Војвода Живојин Мишић” у Ваљеву и „Војвода Петар Бојовић” у Лесковцу.

Свечаности у Лесковцу присуствовао је државни секретар у Министарству одбране Ненад Нерић, у ваљевској касарни обратио се начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, а свечаности у Сомбору присуствовао је заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић.

Честитајући на свечаном чину, генерал Љубиша Диковић поручио је присутним младићима и девојкама да су се овим чином свечано заветовали да ће бити спремни да се за Србију боре и да је бране. Говорећи о војничким

врлинама и значају дате заклетве, начелник Генералштаба поручио је да ће се они који стоје овде уверити да војнички позив није лак и да захтева да му се човек искрено посвети. ■

ПОСЕТА КОМАНДАНТА КОПНЕНИХ СНАГА ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић састао се 17. септембра с командантом Копнених снага Велике Британије генерал-потпуковником Џејмсом Еверардом, који је боравио у посети нашој копненој војсци.

На састанку су усаглашене конкретне активности будуће сарадње, од размене инструктора у области обуке и усавршавања, сарадње у области евалуације обуке до учешћа на заједничким вежбама. Гостима из Велике Британије представљени су капацитети Центра атомско-биолошко-хемијске одбране из Крушевца и Центра за обуку јединица за мултинационалне операције у бази „Југ”.

О будућој сарадњи генерал Еверард разговарао је и с командантом Копнене војске генерал-потпуковником Милосавом Симовићем. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН СЛУЖБЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА И ДАН БРИГАДЕ ВЕЗЕ

Свечаним постројавањем и дефилеом јединица Бригаде везе у касарни „Топчидер”, 21. септембра, обележен је Дан јединице и Дан службе телекомуникација – 20. септембар.

Честитајући припадницима јединице празник, начелник Управе за телекомуникације и информатику бригадни генерал Предраг Симовић указао је на значај Бригаде везе за Војску Србије и систем одбране, додајући да од припадника Бригаде очекује да и у наредном периоду постижу запажене резултате и унапређују оперативне способности јединице.

Он је истакао и да је у протеклом периоду, у складу с могућностима, настављена модернизација телекомуникационог и информационог система и да је набављена одређена количина телекомуникационих средстава, што

ће, уз скору набавку савремене радио-опреме, знатно утицати на развој покретне компоненте телекомуникационог система. ■

ВОЈСКА СРБИЈЕ СПЕЦИЈАЛНА БРИГАДА

КОМАНДАНТ СПЕЦИЈАЛНЕ БРИГАДЕ
БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ
ЗОРАН ВЕЛИЧКОВИЋ

ДЕЦЕНИЈА ПОД ЦРВЕНОМ БЕРЕТКОМ

Када је реч о обучености, не бих да звучим скромно, али рећи ћу слободно да ако нисмо најбољи онда смо у самом врху обучености у односу на остале специјалне јединице у окружењу. Никада се и нигде нисмо обрुकали, и у оспособљености не заостајемо ни за једном армијом света – каже за магазин „Одбрана” генерал Величковић.

Део радни век службује у елитној бригади. Војну академију, Смер пешадија, уписао је давне 1982. године. Прве две године студија завршио у Београду, а последње две у Сарајеву. Прву дужност примио у Марибору као командир вода 195. моторизоване бригаде, али се од 1991. године сели у Србију. Учествовао у борбеним дејствима на просторима бивше Југославије и за време НАТО бомбардовања. Претпоследњег дана 1991. године је рањен, а неколико месеци касније уследило је службовање у 72. специјалној бригади. Успешан падобранац. Више пута је награђиван и похваљиван. Омиљен међу припадницима јединице као строг, поштен, праведан и стручан старешина. Од јануара 2015. године командује јединицом Војске Србије од које се „највише очекује”.

Поводом Дана Специјалне бригаде – 29. септембра, о личним и успесима јединице, њеним задацима, наменама и будућим плановима говори њен командант.

○ *Господине генерале, колико је месито командант Специјалне бригаде другачије од командних дужности у осталим јединицама Војске?*

– Свако место у систему одбране специфично је на свој начин. Разлике су у томе да, наравно, не може свако да буде командант Специјалне бригаде, али не може било ко да буде командант ни 98. ваздухопловне бригаде, 250. ракетне бригаде, 4. бригаде

Копнене војске... Дакле, и остале бригаде, односно командна места, имају своје специфичности и захтевају различита знања и вештине.

○ *Да ли командант Бригаде мора да „прође” све оно што пролазе њени припадници, специјалци?*

– Командант би требало да прође бројне дужности у Специјалној бригади, али то је случај и у осталим организацијским целинама Министарства одбране и Војске Србије. За команданта ове бригаде не постоји специјална обука, али се за ту дужност будући старешина обучава током свих претходних дужности у војничкој каријери. Ако се вратимо у прошлост, ниједан командант ове бригаде није дошао из неке друге јединице Војске, већ из састава специјалних јединица. Можда је привремено прекомандован у Генералштаб на неку другу дужност или школовање, али се вратио да буде командант Специјалне бригаде, где је поникао и где је провео највећи део своје каријере.

○ *За Специјалну бригаду многи кажу да је „јединица у коју се највише улаже и од које се највише очекује”. Да ли су очекивања испуњена и колико су наши специјалци обучени и спреми у поређењу са специјалцима осталих армија?*

– У наше припаднике улаже се сасвим довољно, узимајући у обзир материјалну ситуацију у којој се налазе и Република Србија и Војска Србије. Специјална бригада оспособљена је за извршавање наменских задатака из

све три мисије наше војске. Када је реч о обучености, не бих да звучим скромно, али рећи ћу слободно да ако нисмо најбољи, онда смо у самом врху обучености у односу на остале специјалне јединице у окружењу. Нажалост, не можемо са њима да се поредимо у материјално-техничком смислу.

○ *Месецима сте Ви и припадници Специјалне бригаде били ангажовани у пружању помоћи цивилном становништву Обреновца током прошлогодишњих полова.*

– То је трећа мисија Војске Србије за коју се сви припремамо и обучавамо током професионалне каријере. Али, емотивно је то био веома тежак задатак, један од мојих најтежих. Видети све оне људске несреће, ката-

» *Свако место у систему одбране специфично је на свој начин. Разлике су у томе да, наравно, не може свако да буде командант Специјалне бригаде, али не може било ко да буде командант ни 98. ваздухопловне бригаде, 250. ракетне бригаде, 4. бригаде Копнене војске...*

строфе, поплаве, беспомоћну децу... Људство је било ангажовано и по неколико дана без спавања, и на крајњим границама исцрпљености, али се није осетио умор јер су знали шта и зашто раде. Можда сам и ја био уморан, али организам и здрав разум нису хтели да спавају.

С каквим се проблемима суочавају припадници Специјалне бригаде?

– Наши проблеми су слични проблемима осталих јединица у Војсци Србије – недостатак финансијских и техничких средстава. Да има више финансија било би и боље опреме, људи би били боље плаћени, самим тим и више мотивисани за рад.

Колико интересовање влада за пријем у Специјалну бригаду и да ли је једнако изражено и међу мушкарцима и међу женама?

– На моје велико задовољство интересовање за ову бригаду је веома велико, једнако међу мушкарцима и девојкама, којих увек буде много на селективној обуци. Оне показују одличне резултате. Иначе, то је најчешће питање припадника иностраних војски када дођу у посету – „Имате ли жене у свом саставу и у

Ако се вратимо у прошлост, ниједан командант ове бригаде није дошао из неке друге јединице Војске, већ из састава специјалних јединица

Војсци Србије?” Наравно да имамо у свим јединицама наше армије. У Специјалној бригади оне су постављене и на места официра, подофицира и професионалних војника. Остварују одличне резултате у падобранству, у стрељаштву, у бројним спортским дисциплинама. Раније није било великог интересовања, али у последње време, посебно млади, веома су заинтересовани да раде у нашој бригади. И због популаризације позива, а посебно захваљујући магазину „Одбрана” због редовног извештавања и писања о нама и нашим конкурсима. То може да се каже и за Војску Србије генерално.

Њена популарност веома је изражена последњих година.

Како изгледа селективна обука у Бригади? „Бије је глас” да је веома тешка и ригорозна.

– Селективна обука је за нас „нормална појава”. Многи кажу да је ригорозна, а нама је то стандардна процедура. Попуна наше бригаде одвија се на два начина – интерним и јавним конкурсом. Интерни кон-

Да има више финансија било би и боље опреме, људи би били боље плаћени, самим тим и више мотивисани за рад

курс је позив свим припадницима Министарства одбране и Војске Србије да конкуришу, али пре свега треба да испуњавају одређене услове и да прођу селективну обуку у

трајању од неколико недеља. Тада се они врате у своје јединице, а ми их позивамо тек када се код нас створе услови за пријем. Најлакша процедура је ако имамо упражњена фор-

Научешће питање припадника иностраних војски када дођу у посету – „Имате ли жене у свом саставу и у Војсци Србије?”

мацијска места. Други начин попуне је расписивањем јавних конкурса, односно пријем професионалних војника из цивилства после завршене селективне обуке, што је низ година веома популарно. Један од последњих примера селекције јесте да су обуку прошла само 22 припадника од око 150 пријављених.

Током бројне међународне сарадње показало се да је спремношћ и обученошћ наших припадника на завидном нивоу.

– Никада се и нигде нисмо обркали, и у оспособљености не заостајемо ни за једном армијом света. Сваке године имамо вежбу специјалних јединица балканских земаља. Ове године учествовали смо на трилатералној вежби „Словенско братство 2015” са припадницима оружаних снага Руске Федерације и Белорусије. Такође, имамо изузетно развијену сарадњу и са армијама Турске, САД и бројних европских земаља. Учествојемо на различитим курсевима и у мултинационалним операцијама. Иначе, бројне су активности Специјалне бригаде током године у нашој земљи – покретно логоровање јединица, стационарно логоровање, обука у зимским условима, вишебој јединица специјалне намене и учешће на разним спортским такмичењима.

У време реорганизације Војске, у Специјалну бригаду сјојиле су се 63. падобранска и 72. специјална бригада. Да ли је тешко „држати под истим кровом” јединице с различитим идентитетима?

– То не представља никакав проблем, јер се специјалци разумеју у потпуности. Ако узмете у обзир да сарађујемо са припадницима специјалних снага са којима не говоримо истим језиком, а сарађујемо одлично, како онда не би функционисале две наше специјалне јединице. Оне уско сарађују од свог формирања. Једина разлика је у обуци – у 80 одсто случајева све јединице имају исту обуку, а у 20 одсто се разликују – на пример, једни имају више рођења, други више падобранске обуке и слично.

Селективна обука је за нас „нормална појава”. Многи кажу да је ригорозна, а нама је то стандардна процедура. Један од последњих примера селекције јесте да су обуку прошла само 22 припадника од око 150 пријављених.

– Јесте, разматрало се и то, али ја нисам надлежан за одлучивање већ старешине са виших инстанци. Можда би нама организацијски много тога било олакшано, али се много тога не би променило. Специјална бригада остаје то што јесте и људство које ту ради задржало би посао. Да ли ће се то догодити и када – још није познато.

Пре неколико дана обележен је Дан Специјалне бригаде и истакнућ њен и значај очувања традиције.

– Садашња Бригада формирана је 29. септембра 2006. од две елитне јединице – 63. падобранске и 72. специјалне бригаде. У њен састав ушли су и мањи делови 82. поморског центра и Противтерористичког одреда „Кобре”. Иначе, уз Дан Бригаде обележавамо и Дан 63. падобранске бригаде – 14. октобар, као дан свих падобранаца, а прослављамо и Дан 72. специјалне бригаде – 27. јануар, као славу садашње Специјалне бригаде. Тра-

У последње време може се незванично чући да се планира формирање Команде специјалних снага под управом Генералштаба?

диција је и те како битна, морамо да је негујемо и да памтимо нашу прошлост. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

СРЕЂИВАЊЕ УНУТРАШЊОСТИ СТАРОГ ГЕНЕРАЛШТАБА

ОСТАЈУ САМО ЗИДОВИ

Од 9. септембра из руиниране зграде на раскрсници београдских улица Кнеза Милоша и Немањине 20 војника из Гарде и Бригаде везе свакодневно избацује дрвену, металну и електронску фурду. Након тога, чека их финално чишћење „ситнијих” комада – шута, тепиха и брда папира које нико није дирао од 1999. године.

Иза недавно постављеног билборда, скривени од очију јавности, већ неколико дана војници раде на рашчишћавању унутрашњих просторија на згради „Б” старог Генералштаба, у које нико није улазио последњих 16 година. Посао, који је у јулу, уз подршку Сектора за материјалне ресурсе и Генералштаба, покренула Управа за оперативно-планске послове Секретаријата трајаће наредних неколико месеци, након чега би од вишеспратнице у центру града требало да остану само зидови.

– Прво смо сагледали стање и проценили обим потребних радова, не губећи ни на тренутак из вида безбедносни аспект с обзиром на то да је зграда бомбардована, а да у њој има велики број средстава, махом интандантских покретних ствари – каже начелник Управе за оперативно-планске послове Секретаријата, уједно командант комплекса „Бирчанинова” потпуковник Славен Вујић додавши да су та средства у највећој мери оштећена и неупотребљива.

ДОВИ

Није једноставно очистити 36.581 квадратни метар осмоспратнице на углу најпрометније градске раскрснице, те је момцима из Гарде и Бригаде везе у помоћ притекла и механизација из Генералштаба. Само у првих 15 дана два самоистоваривача превезла су око 20 тона дрвене фурде до Сабирно-продајног центра у Кнежевцу, док им превоз металне тек предстоји. На олакшање ангажованих војника, за утовар фурде задужен је „улт“, док је на њима „само“ да све што нађу у згради, од приземља до поткровља, изнесу напоље.

Координација нимало лаким послом поверена је потпуковнику Љубиши Миљковићу из Управе за оперативнопланске послове Секретаријата, који је од почетка укључен у радове око уређења тог комплекса, многим познатог и као „Сутјеска“. Он напомиње да је унутрашњем рашчишћавању претходило уређење око самог комплекса, које је за свега неколико месеци завршено почетком прошле године, те је данас на месту некадашњих рушевина, уређена зелена површина.

– Реално је очекивати да радови на рашчишћавању буду готови у првом кварталу следеће године, јер смо динамику радова подредили безбедносном аспекту како бисмо елиминисали све потенцијалне ризике – каже

потпуковник Вујић, нагласивши да им је безбедност ангажованих на првом месту. Он истиче да је основни циљ рашчишћавања уклањање узрока евентуалног избијања пожара и уклањање неексплодираних убојних средстава, уколико се на њих наиђе.

Након уређења околине комплекса, рашчишћавањем унутрашњости стари Генералштаб припрема се за наредну фазу своје, још неизвесне, судбине. ■

Мирјана КРСТОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

БЕЗБЕДНОСТ НА ПРВОМ МЕСТУ

Осим војника, у згради „Б“ свакодневно су ангажована два подофицира из Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, пиротехничари са дугогодишњим искуством, приправни да, уколико се наиђе на неексплодирано убојно средство, поступе по прописаним процедурама. Осим њих, зарад безбедности свих, непрекидно је приправно и санитарско возило. Како би се избегла потреба за његовом употребом, момци из Гарде и Бригаде везе носе заштитне шлемове, рукавице и маске, сведећи тако могућност повређивања на минимум.

СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ ПРИПАДНИКА
СИСТЕМА ОДБРАНЕ

КРЕДИТИ КРАТЕ ЛИСТУ

Годишње до свог крова над главом дође око хиљаду припадника Министарства одбране и Војске Србије, док у истом периоду листа за решавање стамбеног питања постане „богатија” за нових 600 интересената. Сви они налазе се пред избором — конкурисати за субвенционисани војни кредит или се препустити неизвесно дугом чекању на доделу стана.

Међу нешто више од 11.000 активних припадника Министарства одбране и Војске Србије с листе стамбених интересената, њих 1.364 има неадекватно решено стамбено питање – службени стан или стан неодговарајуће структуре. Када је реч о пензионерима, тај однос је потпуно другачији. Наиме, од 8.843 пензионисана лица која исказују стамбена потраживања, само нешто више од трећине, односно 3.167 њих, нема никакав стан, док већи део живи у неадекватном смештају. Последњих година све више припадника система одбране, махом млађе генерације, опредељује се да до крова над главом дође путем субвенционисаног војног кредита. Како су услови исти за све, свако има право да бира сопствену рачуницу.

Решавање стамбеног питања, великог проблема многих који су се определили за војнички позив, последњих година покренуло се са мртве тачке. Томе је делимично допринео завршетак радова у вождовачком насељу „ Степа Степановић”, где је свој, жељно ишчекивани дом, нашло 778 припадника система, од којих неки са породицама на то чекају више од 40 година. Осим тога, из године у годину, расте број оних који се одлучују за субвенционисане кредите. За седам година, колико „војни кредит” постоји као опција, власништво над некретнинама стекло је више од 3.000 припадника система, док је око 1.500 њих сопствени простор за живот обезбедило кредитом Фонда СОВО.

ПОЛОВИНА ЖЕЛИ СТАН У ПРЕСТОНИЦИ

Од 19.991 лица које се у овом тренутку налази на листи, активни припадници МО и ВС чине 56 процената, док нешто мање од половине чине нерешена стамбена питања пензионисаних официра, подофицира и цивилних лица. Последњих година евидентан је напор надлежних да се стамбено питање припадника Министарства одбране и Војске Србије што брже и квалитетније реши, па је само у периоду од 2012. до

данас, што доделом станова, што путем кредита, свој кров над главом стекло око 4.000 припадника система одбране.

До скора војни стамбени фонд разликовао је станове за закуп на неодређено време, службене станове, пословне просторе и адаптиране просторије, а начин конкурисања и добијања сваког од њих био је специфичан.

– На основу донетих закључака Владе Републике Србије мења се намена станова за службене потребе у статус станова за закуп на неодређено време, а по истом моделу и намена пословних простора. Те измене односе се на 1.486 службених станова и 139 пословних простора – каже потпуковник Градимир Матић, начелник Одељења за стамбене послове у Управи за традицију, стандард и ветеране и додаје да је поступак легализације преостао само још мањем делу тих просторија. Највећа добробит од те промене јесте што лица која су користила службене станове и којима су донета решења о промени намене у станове у закуп сада имају право да их откупе и тако трајно реше своје стамбене потребе.

– Само од почетка ове године 593 лица решила су своје стамбено питање. Од тог броја, до свог крова над главом њих 412 дошло је стамбеним кредитирањем, док је 67 подигло стамбени кредит за пензионере у висини од 20.000 евра у динарској противвредности – прича потпуковник Матић и додаје да је у истом периоду додељено 77 станова у закуп, док се расподела још 130 станова ускоро очекује.

Они који добију стан у закуп, губе право на накнаду дела трошкова за закуп стана, а за уступљену некретнину дужни су да плаћају законом прописану накнаду. Никакву посебну накнаду не добијају ни када се одлуче да уђу у откуп стана, али зато некретнину откупљују знатно испод тржишне цене.

Занимљиво је и то да се више од три четвртине лица на стамбеном збрињавању у МО и ВС определило да стамбене потребе решава у већим местима попут Београда (чак 55 процената), Ниша, Новог Сада и Краљева, што је и узрок што у неким мањим градовима војни станови још чекају своје станаре. Тако, на пример, троипособан стан чека свог власника у

Чак 55% подносилаца захтева определило се за стан у Београду

СНИМИО Г. СТАНКОВИЋ

БУЏЕТСКИ ФОНД

Буџетски фонд за финансирање стамбених потреба професионалних припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране формиран је 2013. године Одлуком Владе Републике Србије. Средства тог фонда користе се за прибављање станова, одржавање стамбених зграда које користи Министарство одбране и друге намене у складу са законом и планом. Само ове године за ту сврху планирано је и обезбеђено 1.278.972.000 динара, готово три пута више него прошле године.

Великој Плани, док у Параћину постоје три празне стамбене јединице намењене припадницима МО и ВС. У Горњем Милановцу не постоје заинтересовани за две гарсоњере, а иста ситуација је и када је реч о једнособном стану у Суботици.

РАЗМЕНОМ ДО СТАНОВА

Задатак прибављања станова поверен је Управи за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране. Њима је на располагању неколико модела набавке станова – изградња, размена за војне непокретности, исељење лица која бесправно користе стан из стамбеног фонда, исељење закупца у стан одговарајуће структуре и адаптирање заједничких простора чији је инвеститор Министарство одбране и ВС у простор за становање.

Када је реч о решавању стамбеног питања изградњом, тренутно је у току завршетак радова у насељу „Бежанијска коса“, где је Војнограђевински центар „Београд“ инвеститор на изградњи 16 стамбених објеката. Иако је градња започета још почетком деведесетих година, један део објеката још није завршен. Након дугогодишњих перипетија, средином прошле године Војнограђевинска установа „Београд“, захваљујући средствима Министарства одбране, преузела је на себе да доврши изградњу станова на тој локацији. Већи део станова, од укупно 1.827 на „Бежанијској коси“, раније је изграђен и већ уселин, док се изградња последњих 160 станова на тој локацији приводи крају, те би дуго ишчекивани станари могли да се уселе већ следећег октобра.

Ипак, како кажу у Управи за инфраструктуру, у овом тренутку не разматра се изградња нових станова, чак ни по моделу насеља „ Степа Степановић“, већ је идеја да Министарство одбране станове прибавља отуђењем и разменом непокретности из Мастер плана, наводећи пример актуелне размене касарне „Алекса Дундић“ у Земуну за уселивене станове који су у власништву Грађевинске дирекције Србије.

Према подацима Управе за инфраструктуру, до сада је укупно 47 војних комплекса из Мастер плана отуђено у корист локалних самоуправа, уз накнаду у новцу и/или стамбеним јединицама, за шта су до сада добијена 143 стана. Уговором

са локалним самоуправама дефинисано је да се размена врши sukcesивно у периоду до пет година, те је реално очекивати још станова у наредном периоду.

Војна установа „Београд 2“ ове године уредила је 28 станова, али у некима инвеститор ВГЦ муку мучи са неплаћеним рачунима за струју, коју су бесправни корисници оставили. Наиме, новом Уредбом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом, Војнограђевински центар „Београд“ не може да пријави прикључак пре него што се претходно дуговање за то бројило не исплати.

КРЕДИТ КАО АЛТЕРНАТИВА

У последње време све већи број официра и подофицира, претежно млађе доби, одлучује се да године чекања на листи за стан реши годинама плаћања кредита. На том путу највећу помоћ пружило им је Министарство одбране, које од 2008. године у сарадњи са банкама нуди субвенције за стамбене кредите.

Иако је у почетку интересовање за „војни кредит“ било мало, јер се тек свега 200 старешина годишње одлучивало да на тај начин дође до крова над главом, последњих година влада права грозница, па тако одобрена средства са комплетном документацијом дочека два пута више официра и подофицира него што та средства могу да покрију.

Млађи кадар, изгледа поучен вишедеценијским чекањем старијих на стан, решио је да позајмицом трајно реши своје животно питање. На то су их навели најбољи услови које банке тренутно нуде на тржишту. Војска старешине тиме, осим што им решава стамбено питање, на дужи рок „везује“ за себе.

СТАМБЕНИ ФОНД

Министарство одбране тренутно располаже се 2.042 стана, 320 адаптираних простора, 419 службених станова, 84 пословна простора која су ради привременог коришћења адаптирана за становање. Само у војном комплексу СРЦ „Сурчин“ има укупно 162 службена стана, од чега је у закупу 114.

Наиме, официри и подофицири који се налазе на листи стамбених интересената у систему одбране имају могућност да се пријаве за кредит индексан у еврима који подразумева каматну стопу 3,5 одсто увећану за вредност ЕУРИБОР-а. За ову врсту стамбеног кредита није им потребно учешће, нити је услов да се купују само новоизграђене некретнине. Министарство одбране, сразмерно броју година стажа, обезбеђује субвенцију између 14 и 25 одсто износа позајмице који ће последњих пет година, са каматом од 0,1 одсто годишње, враћати држави. Тим припадницима наредних 20 година исплаћиваће се, уместо дела накнаде трошкова за закуп стана, сума између 6.800 и 27.500 динара на име накнаде за отплату дела рате кредита. Висина ове накнаде, сходно правилима, зависи од брачног статуса и броја деце. Највиша могућа месечна накнада од 27.500 динара припада официрима и подофицирима којима супруга није запослена, а имају четворо или више деце, док је најнижа за самце.

Према информацијама из Управе за буџет, од момента када се „пусти“ одређена сума за кредите, она се у свега неколико дана раздели. Колико је велико интересовање најбоље говори податак да је од почетка ове године међу 593 људи које је решило стамбено питање, њих 412 то урадио путем „војног кредита“.

ШТА НАС ЧЕКА ДО КРАЈА ГОДИНЕ

Када је реч о новим становима, у наредном периоду Одељењу за стамбене послове биће на располагању 105 стана обезбеђених разменом са Грађевинском дирекцијом Србије за касарну „Алекса Дундић“ у Земуну, као и део до сад неподељених стамбених јединица на „Бежанијској коси“, на којима тренутно ради Војна установа „Београд“.

Према речима потпуковника Младеновског, у току је и припрема анекса основних уговора са локалним самоуправама на основу којих ће, у наредних неколико месеци, бити прибављен одређени број стана у Вршцу, Свилајнцу и Ужицу. Из Управе за инфраструктуру најављују да ће већ почетком следеће године склопити уговор са Новим Садом, којим ће војни комплекс „Индустијска бр. 38“ у том граду бити разменљив за одређен број стана за припаднике система одбране.

Војнограђевински центар „Београд“ планира да до краја године уреди још 22 деложирана стана у Београду и још 15 у Ваљево, Сремској Митровици, Краљеву, Шапцу, Смедереву, Ћуприји, Горњем Милановцу и Рашкој, у чему их, у овом тренутку, ремети поменути проблем са струјом.

Ипак, чини се да ће они који су преломили да узму кредит ове године најбоље проћи, јер вест да је Влада Републике Србије недавно одобрила додатних 200 милиона динара за субвенције отворила је могућност да се реализује рекордан број субвенционисаних војних кредита.

Чињеница је да наша војска сваке године постане бројнија за нову генерацију потпоручника и водника, а своје редове неретко ојача и цивилним кадром. Нови људи у систему нису само снага, већ и нови стамбени интересенти. На тај број треба додати и оне који сваке године одлазе у заслужену пензију, не губећи тиме право на решавање стамбеног питања.

Исто тако је чињеница да је решавање стамбеног питања једна од кључних ствари у животу сваког човека. И управо зато постоји могућност избора. На једном тасу стоји неколико година, неретко и деценија чекања на стан који тек треба откупити, а на другом „војни кредит“ и његова неколико деценија дуга отплата. Који од та два таса ће превагнути, одлука је на вама. ■

Мирјана КРСТОВИЋ

Снимио Ј. МАМУЛА

„СТЕПА СТЕПАНОВИЋ“

Управа за инфраструктуру сарадњу са Грађевинском дирекцијом Србије оцењују као успешну, с обзиром на то да су Уговором о заједничкој изградњи на локацији касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду до сада прибављена укупно 932 стана, од чега 153 у градовима и општинама у унутрашњости и 779 у новоизграђеном насељу „Војвода Степа Степановић“ на Вождовцу. По основу Анекса 22, каже он, чија је припрема и усаглашавање је у току, очекује се прибављање још 12 стана у Новом Саду.

ТРИЛАТЕРАЛНА ВЕЖБА
„СЛОВЕНСКО БРАТСТВО 2015”
У РУСИЈИ

НЕБО ИСПУЊЕНО КУПОЛАМА

Циљ заједничких војних вежби и обуке са припадницима страних оружаних снага је унапређење оперативних и функционалних способности наше војске – каже заменик команданта Специјалне бригаде пуковник Мирољуб Чупић

У Новоросијску, граду Руске Федерације, од 2. до 4. септембра изведена је трилатерална вежба Специјалне бригаде Војске Србије, Ваздушно-десантних јединица Оружаних снага Руске Федерације и мобилне бригаде Оружаних снага Белорусије. То је први пут да оружане снаге наведене три државе учествују у једној вежби, што донекле представља наставак и проширење дугогодишње успешне сарадње. Домаћин вежбе била је 7. гардијска десантно-јуришна дивизија Ваздушно-десантних јединица Оружаних снага Руске Федерације.

Делегацију Војске Србије, од 60 припадника, предводио је пуковник Чупић који је изјавио да су, иако малобројни, припадници Специјалне бригаде показали да знањем, вештинама и умећем и те како могу да стоје „ра-

ме уз раме” са припадницима светских оружаних снага.

– Од око 700 учесника непосредно ангажованих у вежби, 50 специјалаца из 63. падобранског батаљона српске војске извело је задатак без проблема, повреда, губитка или оштећења опреме. Иако у међународним вежбама скоро увек постоји језичка баријера, падобранци се у свету веома добро разумеју јер размишљају на исти начин. Циљ заједничких војних вежби и обуке са припадницима страних оружаних снага је унапређење оперативних и функционалних способности наше војске – објашњава пуковник Чупић.

Руска опрема и падобрани

Припадници Војске Србије користили су руско наоружање и опрему, за шта је део припадника Специјалне бригаде оспособљен прошле године

на обуци у десантирању руским падобранима Д-10 у руској Ваздушно-десантној академији у Рјазању. У Русији се пред вежбу битан део припрема односио на падобранску обуку, иако се, како каже пуковник Чупић, падобранска обука у 63. падобранском батаљону изузетно добро изводи и представља „најорганизованију и најбезбеднију обуку у Војсци Србије, јер нема места за грешку”.

– Првог дана по доласку организована је подела руског наоружања и војне опреме, јер смо из Србије отишли само у нашим униформама. У поподневним часовима организована је подела падобрана и изведена земаљска припрема за скок која подразумева паковање падобрана, процедуре изласка из хеликоптера Ми-8, одређивање распореда седења и скока, затим процедуру за приземљење, принудне процедуре у случају застоја

у отварању падобрана или отказа главног падобрана, те увежбавање поступака у тренуцима када један падобранац крене према другом – наводи вођа српске делегације.

У оквиру припреме за вежбу реализована су и гађања из аутоматске пушке, и обука на води.

Скок изведен без грешке

Свечано отварање вежбе одржано је 1. септембра. Наредног дана у јутарњим часовима на војном аеродрому „Краснодар“ организована је припрема више стотина падобранаца земаља учесница и полетање седам авиона Ил-76 на десантну просторију са висине од 600 метара. Непосредно пре десантирања људства, извршено је десантирање шест борбених возила БМД-2 из три авиона Ил-76.

– Десант је организован тако да су се у истом тренутку на небу нашли

падобранци који су искочили из три авиона. Док су се једни приземљивали други су летели у ваздуху, а трећи су искакали из авиона. Замислите како је импозантно изгледало небо испуњено падобранским куполама – каже пуковник Чупић.

У последњој фази вежбе, у дејства су укључена и батерија ТХ 130 mm, пара јуришника Су-25 и пара борбених хеликоптера Ми-24 који су подржали дејство главних снага.

Свечано затварање одржано је 5. септембра уз доделу награда најбољим учесницима, оцену вежбе и сумирање резултата. Вежби „Словенско братство 2015” у Новоросијску присуствовао је и командант Специјалне бригаде бригадни генерал Зоран Величковић, који је изразио задовољство приказаном спремношћу и обученошћу наших падобранаца. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

„ОТВОРЕНИ ДАН” У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ И БАТАЈНИЦИ

ГРАЂАНИ ПОХРЛИЛИ ВОЈСЦИ

Централна логистичка база отворила је први пут, 17. септембра, капије касарне „Генерал Живко Павловић” у Смедеревској Паланци за грађане, док је традиционална манифестација на батајничком аеродрому, два дана касније, почела скоком седам падобранаца Специјалне бригаде из хеликоптера Ми-8

Акцији „Отворени дан” 203. складишта мешовитог Другог складишног батаљона одазвали су се многи суграђани, међу којима су најбројнији били малишани из околних предшколских установа и основних школа са територије општина Смедеревска Паланка, Велика Плана и Младеновац. Током једночасовног предава-

ња, посетиоци су могли да сазнају више о животном и војничком путу генерала Живка Павловића, чије име касарна у том граду и носи.

Командант Другог складишног батаљона потпуковник Дејан Бачевић најавио је да се већ на пролеће планира иста манифестација у једној од касарни у њиховој надлежности.

Сви заинтересовани припадници 203. складишта, као и присутни грађани могли су добровољно да дају крв и уколико желе у кругу касарне и потпишу доносне карте.

„Отворени дан” употпунио је наступ естрадног састава Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички”, који се богатим музичким програмом први пут представио публици у Смедеревској Паланци.

Манифестација, која се организује већ неколико година заредом, прилика је да грађани и шира јав-

ност сазнају више о наоружању и војној опреми коју користи Војска Србије, као и о задацима и мисијама 204. ваздухопловне бригаде.

Посетиоци су били у прилици и да виде део опреме и наоружања које на аеродрому у Батајници користе 250. ракетна бригада и 126. бригада ВОЈИН.

Уз традиционално велико интересовање грађана, „Отворени дан“ посетио је и заменик команданта РВ и ПВО бригадни генерал Душко Жарковић.

Субота на аеродрому била је прави мали празник за очи, како на земљи, тако и на небу, јер су посе-

тиоци могли да виде авионе МиГ-29, МиГ-21, *сујер галеб* Г-4, *ласџа* В-54 из Техничког опитног центра, *ушћву* и хеликоптере Ми-17, Ми-8, *газеле* и *гаме*, као и ракетни систем НЕВА и опрему која се користи за осматрање ваздушног простора Србије и навођење ваздухоплова.

Међутим, спектакл дана био је летачки програм ваздухоплова када су авиони и хеликоптери грмели на батајничком небу. ■

Мирјана КРСТОВИЋ и
Ненад СТЕВИЋ

Снимили: Горан СТАНКОВИЋ и
Жарко СКОКО

МЕЂУНАРОДНА ВЕЖБА „ГВОЗДЕНИ МАЧАК 2015”

НИШАНЦИЈЕ ПОБЕДИ

Због нестабилности брода током пловидбе и краћег времена за извршење, гађања са воде, у односу на гађања са копна, изискују далеко виши ниво обучености нишанција, чему су претходиле заједничке теоретске и практичне припреме. Осим резултата гађања, обучености нишанција и послуга топова, оцењује се и вреднује укупан рад посада бродова са командантима на челу као најодговорнијим старешинама.

Пету годину заредом припадници Речне флотиле Војске Србије и Првог пука за противминска дејства Оружаних снага Мађарске, на артиљеријским полигонима „Тител” и „Тараш” на реци Тиси, од 15. до 25. септембра, извели су заједничке вежбове активности и гађања.

У првом делу вежбе, изведеном на привременом полигону „Тител”, нишанције на бродским противавионским топовима извршили су појединачна артиљеријска гађања циљева на води на даљинама од 1.300 до 1.000 метара. Осим тога, припадници Речне флотиле извели су заједничко гађање истовременим ангажовањем чети-

ри речна миноловца које изискује врхунску обученост целокупне посаде брода. Уз нишанције на мађарском миноловцу ознаке АМ 31, којим је командовао капетан др Норберт Дарука, нашао се и искусни старији водник прве класе Дејан Иличић у улози осигурача правца, задужен за контролу и беспрекорно поштовање

ЛЕ ТАЛАСЕ

Импозантни резултати гађања

Са палубе брода посебне намене „Козара“ први део заједничке вежбе, којом је руководио начелник Штаба Речне флотиле капетан фрегате Венко Механџиски, пратили су начелник Штаба у Команди Копнене војске бригадни генерал Жарко Лазаревић, командант Речне флотиле капетан бојног брода Андрија Андрић и командант Првог пука за противминска дејства оружаних снага Мађарске пуковник Атила Чурко. После извршених појединачних гађања мастер корпорал (млађи водник) Тивадар Чоргиц и десетар Радомир Надобан проглашени су најуспешнијим нишанџијама. Уз честитке, генерал Лазаревић и пуковник Чурко уручили су им пригодне поклоне.

– Поносни смо што већ пет година изводимо заједничке вежбе оваквог типа. За нас је то веома значајно, посебно што су ове године наше колеге из Мађарске допловиле својим миноловцима – нагласио је капетан бојног брода Андрић.

правилног извршења радњи које је прописала послуга бродског топа.

Након успешних гађања и кратког предаха уследило је пребазирање бродова из рејона Титела, четрдесетак километара реком Тисом, до по

– Због нестабилности брода током пловидбе и краћег времена за извршење, гађања са воде, у односу на гађања са копна, изискују далеко виши ниво обучености нишанџија, чему су претходиле заједничке теоретске и практичне припреме. Осим резултата гађања, обучености нишанџија и послуга топова, оцењује се и вреднује укупан рад посада бродова са командантима на челу као најодговорнијим старешинама, јер приликом гађања брод врши сложен маневар којим отвара секторе за успешно гађање из сва три бродска топа – објашњава капетан фрегате Ромео Грбовић, командант Првог речног одреда Речне флотиле.

ИДЕНТИЧНИ БРОДОВИ

У саставу Чете ратних бродова Првог пука за противминска дејства ОС Мађарске су миноловци типа 331 „Нештин“, потпуно идентични речним миноловцима тог типа који су у саставу Првог речног одреда Речне флотиле. Наоружани су прамчаним четвороцевцима и крменим једноцевним противавионским топовима калибра 20 милиметара и базирају у Будимпешти. За потребе ОС Мађарске осамдесетих година прошлог века изграђени су у „Бродоградилшту Београд“.

РАЗНОВРСНОСТ САДРЖАЈА

Од 2011. до 2015. године изведене су четири заједничке вежбе под називом „Гвоздени мачак“ („Iron cat 2015“), наизменично по две у Србији и Мађарској, уз учешће више стотина припадника двеју војски. Изведена су појединачна артиљеријска гађања бродским наоружањем са воде циљева на води и копну и заједничка гађања групе бродова („Тител“). Како мађарске оружане снаге не располажу адекватним стрелиштем за извршење гађања из бродског наоружања са воде, током заједничких вежби вршена су гађања са стационарних платформи циљева на копну, циља у ваздушном простору – беспилотне летилице „Метеор“ (Варпалота), и више увежбавања и навигацијских војњи (сидриште Будимпешта).

Истичући како су на гађању постигнути импозантни резултати, пуковник Чурко захвалио је Војсци Србије и Речној флотили што су омогућили извршење гађања циљева на води која припадници Оружаних снага Мађарске нису у могућности да врше у својој земљи.

Капетан бојног брода Андрић и пуковник Чурко сложили су се у оцени да је вежба успешно изведена, истовремено наглашавајући значај међународне сарадње и заједничких увежбавања припадника двеју оружаних снага.

На овогодишњој вежби учествовало је око 190 припадника Речне флотиле из састава 1. и 2. речног одреда, 93. ронилачке чете и 2. понтонирског батаљона, 33 припадника Првог пука за противминска дејства Оружаних снага Мађарске са два речна миноловца типа „Нештин“ и тринаест бродова Речне флотиле различите намене. Осим тога, подршку Флотили у реализовању вежбе и гађања циљева и ваздушном простору пружила је 252. школско-тренажна авијацијска ескадрила из састава 204. авијацијске бригаде. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

ТРЕЋИ ЦЕНТАР ЗА ОБУКУ

ПРВА СТАНИЦА НА ВОЈНИЧКОМ ПУТУ

Сваки војник има другачији мотив за добровољно служење војног рока. Неке у војнички строј доводи љубави према униформи и војсци, док за друге служење отаџбини представља јединствену прилику за стицање нових искустава и вештина. Незанемарљив број њих, међутим, схвата да је управо одслужен војни рок први корак ка остварењу њиховог сна – професионалног ангажовања у Војсци Србије.

СТРЕЛИШТЕ „МЕЂА”

Један од највећих поноса Трећег центра је стрелиште „Међа”, које је у употреби још од 1973. године, а подаци о броју изведених гађања и извршилаца потврда су његовог квалитета. Ипак, и оно се мора одржавати. Током прошле године на стрелишту је очишћено 2.672 метара канала, извршена претрага терена од неексплодираних убојних средстава, дорађена тенковска стаза за биатлон, комбинована спортска стаза за обуку тенковских посада и завршено насипање и поправка антирикошетних бедема. За ову годину планирана је израда заштитног бедема дужине 470 метара и висине шест метара, израда заклона за аутоматске бацаче граната. Планирани су, такође, земљани радови на формирању тактичке стазе за извођење тактичких вежби и бојних гађања.

тар за обуку право место за ову тему, јер је у њему, од када је пре четири године основан, обучено десет генерација војника на добровољном служењу војног рока под оружјем. Од 2011. године кроз основну индивидуалну обуку прошло је 1.711 војника, а 383 момака и девојака прошло је кроз стручно-специјалистичку обуку.

ИСКУСАН КАДАР

Колектив предвођен пуковником Слађаном Цветковићем вредно ради на унапређењу способности за извођење индивидуалне обуке и достизању стандарда индивидуалне обучености за сваког војника. Команда Центра састављена је од искусних официра, који се првенствено ангажују на задацима планирања и организације обуке војника на добровољном служењу војног рока, а потом и на унапређењу услова за развијање оперативних способности Јабланичке бригаде. У процесу извођења обуке, према речима пуковника Цветковића, посебно се истичу заменик команданта потпуковник Синиша Николић, начелник Групе за обуку потпуковник Влада Богдановић и поручник Милан Јањић, који је на дужност референта у Групи за обуку дошао као најбољи командир вода у батаљону.

„Срце” Трећег центра свакако је Батаљон за обуку, пошто се у њему изводи основна индивидуална обука војника на добровољном служењу војног рока и стручно-специјалистичка обука војника стрелца рода пешадије. За команданта тог батаљона потпуковника Драгана Павловића кажу да ако неко зна како треба обучити војнике за одбрану земље, онда је то сигурно он.

Дугогодишње богато искуство помаже потпуковнику Павловићу да успешно планира, организује и реализује обуку мартовске, јунске, септембарске и децембарске генерације са по 220 војника и да увек нађе нови начине за побољшање обуке. Успеха, наравно, не би било да нема вредну и увежбану екипу у којој су људи попут командира чете капетана Милана Ранђеловића, или једног од 18 инструктора обуке старијег водника Слађана Цветковић, који је у последњих година дана више пута проглашаван за најбољег инструктора у батаљону.

Интересовање младих људи за добровољно служење војног рока већ годинама у назад не јењава, те су војни органи били приморани да број упута повећају са две на четири генерације годишње. Две генерације војника годишње једноставно нису биле довољне да подмире жељу свих заинтересованих, поготово ако се има на уму да тренутно могу добровољно да служе војни рок само младићи и девојке до навршених 28 година.

У чему је тајна велике популарности добровољног служења, како се одвија обука са повећаним бројем регрута и укупном функционисању регрута, покушали смо да сазнамо у лесковачкој касарни „Војвода Петар Божовић”. Нема сумње да је Трећи цен-

Неправедно би било занемарити командну и логистичку чету, чијом заслугом лесковачка касарна беспрекорно функционише. Они обезбеђују објекте, телекомуникације и несметане услове за живот и рад, почев од припремања хране, преко поправке и одржавања борбених средстава, па до добре и правилне здравствене заштите. Самопрегорним радом у командној чети издваја се заменик командира чете капетан Ненад Стајић, док за командира логистичке чете мајора Ранка Давиткова чак и далеко искуснији логистичари кажу да је „доктор” у свом послу.

ОСНОВНА ВОЈНИЧКА ЗНАЊА

Прва фаза индивидуалне основне обуке траје 45 дана, јединствена је за све и има за циљ стварање поузданог, физички спремног и мотивисаног војника, који поседује квалитете потребне за борбу, основне вештине да би преживео на бојном пољу и функционисао као члан тима или посаде. Војници у овом делу обуке, под будним оком инструктора, стичу основна војничка знања у извођењу тактичких радњи и поступању војника у борби,

обучавају се у руковању личним наоружањем, упознају правила и односе у војсци и унапређују своју физичку способност и издржљивост. Након успешно завршене основне индивидуалне обуке, евалуације и стицања сертификата, војници на добровољном служењу војног рока упућују се на индивидуалну специјалистичку обуку за конкретну дужност, односно специјалност која недостаје у ратним јединицама на територијама њихових општина. Одслужењем војног рока војници на добровољном служењу аутоматски се превode у резервни састав, јављају у надлежни центар МО са добијеним сертификатом о обучености и добијају ратни распоред.

Војници неколико последњих генерација у Лесковцу реализовали су и другу фазу обуке, оспособљавајући се за послужиоца бацача граната аутоматског 30 mm, и том приликом постигли високе оцене на планираним гађањима. У прошлој години обучено је чак 610 послужилаца бацача граната. Занимљиво је да се у лесковачком Центру не обучавају само војници, већ и кадети прве године Војне академије. Центар сваког септембра обучава у просеку 100 до 120 кадета, који управо у Лесковцу стичу прва војничка искуства вођени прекаљеним инструкторима и командирима. Програм обуке је истоветан за кадете и војнике, али су резултати кадета доста бољи, што је и разумљиво.

Долазак војника на добровољно служење војног рока у касарну „Војвода Петар Бојовић“ обележавају уобичајене активности, попут пријема, шишања, купања, облачења, задужења интендантском опремом, основног лекарског прегледа и распоређивања у јединице. У тродневном периоду прилагођавања они се упознају са касарном, задужују лично наоружање, сагледавају наоружање и опрему Трећег центра за обуку, формирају војне колективе и започињу са интензивном обуком. Режим добровољног служења војног рока у Трећем центру за обуку је, најкраће речено, војнички, са јутарњом смотром, вежбањима, преподневном и поподневном обуком, повечерјем и викенд одсуствима. Највећа разлика у односу на некадашње оба-

везно служење војног рока јесте то да војници сада примају и војничку плату. По свему судећи, војницима је најзанимљивија тактичка обука, због њене динамике и сложених радњи. Проблеме у почетку обуке ствара слаба физичка припремљеност војника по доласку на добровољно служење војног рока, али се то превазилази за кратко време реализацијом часова физичке обуке и свакодневним физичким активностима.

У разговору са војницима сазнајемо да су задовољни пријемом у касарни „Војвода Петар Бојовић“ и активностима на обуци. Мотиви доласка војника на добровољно служење војног рока су различити и крећу се од љубави према униформи и војсци, пре-

ко амбиција да стекну нова искуства и вештине, па до уверења да ће обухватом у Лесковцу остварити свој сан да се професионално ангажују у Војсци Србије. Иницијалну капислу за одлазак на служење војног рока је код неких представљало и то што су видели војнике како у родном крају пружају помоћ народу током поплава и великих снежних наноса. Иако се често заборавља, кажу они, једна од најлепших страна добровољног служења војног рока јесте пријатељство, које неретко траје и цео живот.

ЛЕКАР НА СЕЛУ

Прошлогодишње поплаве нису у гарнизону Лесковац угрозиле становништво, али је било случајева да у неким деловима града није било воде и да су припадници Трећег центра за обуку у тој ситуацији одиграли важну улогу вршећи водоснабдевање цистернама за воду. Једно одељење Центра прошле године ангажовано је у селу Текија, где је деведесет одсто стамбених зграда било затрпано блатом и стаблима које је нанела бујица. Војници из Лесковца без размишљања су се укључили у санирање последица од поплава.

Акцију „Лекар на селу“ спроводе готово све јединице Војске Србије, али Трећи центар за обуку је у реализацију акције укључио и цивилне структуре и тако остварио већи ефекат укупне друштвене користи. У поједина, по прави-

СРПСКА ТРАДИЦИЈА

– Некад је била она народна: „Ко није за пушку, није ни за женидбу“. Чињеница је да војници на добровољном служењу војног рока војску доживљавају као уређену организацију у којој влада ред и у којој су не само стекли нека нова знања, већ и очврснули, постали самосталнији, храбрији, одлучнији, снажљивији и предузимљивији. Део њих, вероватно, ту види и могућност запослења у својству професионалних војника, каже пуковник Цветковић.

лу забачена села Јабланичког округа одлазили су војни лекари и медицински техничари и пружали различите видове медицинске помоћи старом и изнемоглom становништву, војни ветеринари прегледали су грла стоке у сеоским домаћинствима и дали потребне савете, док је истовремено Црвени крст делио домаћинствима пакете хране, одеће и обуће. У акцију су се често укључивали и органи локалних самоуп-

РЕЗЕРВНИ САСТАВ

Јабланичка бригада једна је од 24 јединице Војске Србије која је ове године примила ратну заставу од председника Републике Србије Томислава Николића на централном скупу у Такову. Трећи центар представља окосницу Јабланичке бригаде, која се развија у мобилизацији и у рату. Према речима команданта Трећег центра протекле три године интензивно се ради на обучавању резервног састава. Међу првима су позиве добили резервни официри и подофицири, а затим војници на кључним дужностима – нишанције и послужоци везисти. Тај број је, признају у Центру, још увек далеко од жељеног.

права и агрономи, који су пружали помоћ из њихове надлежности. На тај начин је акција „Лекар на селу“ у општинама Лесковац, Бојник, Власотинце, Црна Трава, Медвеђа и Лебане добила ширу и значајнију димензију од првобитне замисли.

ИНФРАСТРУКТУРА

Трећи центар за обуку има завидну инфраструктуру за извођење обуке. У самој касарни налазе се стрелиште за припремна гађања из полуаутоматског и аутоматског пиштоља и аутоматске пушке, вежбалиште за припремна гађања ручном бомбом, полигон за тактичку обуку и две стазе пешадијских препрека, што омогућава да се највећи део обуке изводи у касарни. У саставу Центра налази се и Стално аутоматизовано стрелиште „Међа“, на коме се реализују програмска гађања за која је потребно коришћење система за аутоматизовано подизање и спуштање мета, укључујући и гађања из бацача граната аутоматског и ручног ракетног бацача 64 мм. У месту Рударе налази се и вежбалиште за гађање бојевом ручном бомбом, што доказује да су у Трећем центру створени сви услови да се обука војника изводи неметано и уз минималне трошкове.

ИСТОРИЈАТ ЦЕНТРА

Трећи центар за обуку, настао преформирањем Седмог центра за обуку, који се од 2007. до 2011. године такође бавио обуком војника и у коме је обучено 6.640 војника на обавезном служењу војног рока. Другим речима, у Лесковцу је, у последњих осам година, за одбрану земље оспособљено скоро девет хиљада војника у 25 генерација.

– У овој години Министарство одбране одвојило је значајна средства за унапређење инфраструктуре за живот и рад у Трећем центру за обуку. Планирано је 10 милиона динара за реновирање кухињско-трпезаријског блока, док је 19 милиона издвојено за унапређење смештајних капацитета за војнике. У наредној години планирана је доградња термоенергетског постројења, чиме би се увело парно грејање у све објекте за становање – каже пуковник Слађан Цветковић и додаје да је улагање у лесковачку касарну доказ да Министарство одбране и Генералштаб Војске Србије константно унапређују услове живота и рада. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

СПОРТИСТИ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ ПРЕД ПОЛАЗАК У ЈУЖНУ КОРЕЈУ

ПОХОД НА МЕДАЉЕ

Пут азијског континента на 6. светске војне игре креће 27 наших такмичара. Будући да ће 20 одсто учесника такмичења чинити врхунски спортисти, борба за победничка постоља биће жестока.

Конференција за медије поводом учешћа војних спортиста на 6. светским војним играма у Републици Кореји одржана је 29. септембра на Војној академији, уз присуство државних секретара у Министарству одбране, заменика амбасадора Јужне Кореје у Републици Србији Кичанг Парка, припадника Министарства одбране и Војске Србије, те представника домаћих спортских савеза и организација.

Шеф делегације Републике Србије при Међународном савету за војне спортове бригадни генерал Сениша Радовић истакао је да пут Јужне Кореје креће 27 спортиста који ће, раме уз раме са такмичарима из страних оружаних снага, учествовати на највећој смотри војног спорта. Он је нагласио да су војни спортисти самоодрицањем и посвећеношћу успели да остваре завидне резултате на домаћим и међународним такмичењима, и постану равноправни такмичари, а често и супериорни противници.

– Ви сте изабрани да на овој светској манифестацији представљате Србију и Војску. Својим учешћем чините препознатљивим нашу државу, војску и себе. Учините све што је у вашој моћи да то буде на најбољи могући начин, достојанствено и поносно, како то и доликује српском војнику – рекао је генерал Радовић и пожелео нашим спортистима срећан пут, добро здравље и успех на пред-

стојећим такмичењима, изразивши наду да ни са тог престижног такмичења медаље неће изостати.

Начелник Одсека за војни спорт у Војној академији потпуковник Драган Тодоров истакао је да ће око 4.000 спортиста током 12 дана такмичења одмеравати снаге у различитим спортовима на пет локација.

– Имајући у виду да око 20 одсто учесника чине врхунски спортисти, јасно је да се до одличја неће лако стићи. Ипак, од медаље која је, на крају, само комад метала, важније је пријатељство које ће се тамо стећи или ојачати – рекао је потпуковник Тодоров, технички руководилац наше делегације.

У име спортиста обратила се заставник Радмила Ђурић, једна од чланица наше падобранске екипе, која је том приликом истакла да су припреме српских спортиста за игре почеле практично одмах по завршетку претходних, које су пре четири године одржане у Рио де Жанеиру.

– У складу с капацитетима који су нам пружени, дали смо максимум да се што боље спремимо. Уверена сам да ћемо достојанствено бранити боје наше земље и војске – рекла је заставник Ђурић, напомињући да их од медаље не дели само увежбаност и спремност, већ и спортска срећа.

Светске војне игре су најзначајнији војни спортски догађај који се одржава сваке четврте године, а наши представници учествовали су на последње четири. На овогодишњим играма, шестим по реду, очекује се око 8.500 спортиста и чланова делегација из више од 100 земаља. Србију ће од 1. до 12. октобра у Мунгџеонгу, на највећој светској смотри војних спортиста, представљати атлетичари, падобранци, стрелци, оријентирци, џудисти и пентатлонци. ■

М. КРСТОВИЋ

СНИМИЛА Д. СТЕФАНОВИЋ

Позив или професија

ПИШЕ
Душан Глишић

Позив ратника, па макар и оног који никада не би да ратује, јер зна каква је рат несрећа, наиме, нема сигурну сутрашњицу, увек испланиран наредни дан... То је позив. Позив да се буде први, да се на „бранику“ нађе и пре мисли о потреби одбране, да се више брине о народу него о породици, да се жртвује сопствена срећа, зарад туђе.

Пре десетак година, на анализи оспособљености бригаде којом је командовао веома перспективни пуковник, данас генерал, тада још неочењен, нашло се времена и за евоцирање успомена из професионалне каријере тог, увек веома успешног, официра, до „коштане сржи“ преданог изабраном послу. За њега није постојало радно и слободно време, увек је био у касарни, међу војницима и својим колегама. Први је долазио на посао, последњи из канцеларије излазио. И све је знао, сваког војника познавао је „у главу“, сваком старешини, официру и подофициру, „знао муку“. Био је посвећен.

Исад је. И сада ради више од 12 сати дневно. Питао сам га, тада, како успева да анимира, да мотивише своје потчињене да га прате, да не заостану, да своје задатке извршавају крајње одговорно, као он. У време кад ни плате војних лица нису биле бог зна шта, о становима да се и не говори, кад су професионализација, реорганизација и трансформација војске мели људе попут воденичног жрвња, кад су им, због укидања, или формирања нових јединица, премештаји висили над главом попут Дамокловог мача, а у пензију су одлазили и перспективни, добро држећи официри, није било лако захтевати од људи да пружају максимум. Па и више од тога. Питао сам га које стимулативне мере користи, чиме награђује људе којима командује.

„Ничим“, одговорио ми је. „Не мотивишем их ја, мотивише их позив који су изабрали. Мотивише их част коју осећају свакодневно долазећи на посао, одговорност коју имају радећи оно за шта други немају ни храбрости, ни воље, ни мотива. Бавити се војним позивом, не значи само одговорно извршавати задатке и обављати свакодневне дужности, то је много више. То значи бити спреман на жртву, личну и породичну. То значи бити бољи, пожртвованији, спремнији од других. Војни позив није само професија, занимање, посао, занат. То је позив који мораш осећати, мораш га чути сваког јутра кад устанеш.“

Прошло је од тада „извесно време“. Пуковник је напредовао, оженио се, формирао породицу и сада командује још већим бројем људи. Ваљда је свима испричао своју причу. А

и да није, он се тако понаша. Он зна разлику. Зна да има професија које су више од тога. Зна да бити лекар, учитељ, свештеник, па и официр, не значи само бавити се тим пословима, бити један од професионалаца. То је нешто више.

Зна то и држава која сваке године промовише нову генерацију потпоручника Војске Србије. Том, не тако скромном свечаношћу, народ и држава поручују тек унапређеним младићима и девојкама да знају шта од њих траже и зашто су их „позвали“. Зашто су им дали прву официрску розету. Опомињу их да свака наредна звездица треба да буде још сјајнија, још чистија од те прве, потпоручничке. Зна се шта војни позив подразумева. Свакодневно жртвовање, велику одговорност, негде већи, а негде мањи ризик у раду, несигурну будућност. Позив ратника, па макар и оног који никада не би да ратује, јер зна каква је рат несрећа, наиме, нема сигурну сутрашњицу, увек испланиран наредни дан... То је позив. Позив да се буде први, да се на „бранику“ нађе и пре мисли о потреби одбране, да се више брине о народу него о породици, да се жртвује сопствена срећа, зарад туђе.

Много тражи држава, много се нада народ. Да ли је праведно тражити од оног ко се определио за војни позив, па макар био и најчаснији, да жртвује баш све? Није ли много, у друштву у коме су поражене готово све раније друштвене вредности, у коме је морални стандард на коленима, у времену у коме су материјалне вредности однеле коначну победу над духовним, у коме друштвена интелигенција нема жељу и моћ да покаже бољи пут, баш од официра, или једино од њега, очекивати да буде другачији? Моралнији. Да на време чује позив државе и народа, да „окрене и други образ“?

Много је људи у униформи који сматрају да управо тако треба. Да они који су се за војни позив определили, нема рашта да „брину за своје животе“. И што им је теже, да буду чвршћи. Јачи. Моћнији. Јер постоји „војни морал“, постоји „војна етика“, етика позива и опредељења. Част која се осећа сваког јутра. Свест о избору и позиву. Част је награда, част је имовина. ■

На Војном аеродрому у Нишу, 17. септембра, одржан је 18. отворени вишебој јединица специјалне намене, те се у најзахтевнијим војничким дисциплинама надметало пет екипа из састава Специјалне бригаде Копнене војске Србије

ВИШЕБОЈ ЈЕДИНИЦА СПЕЦИЈАЛНЕ НАМЕНЕ

ИЗДРЖЉИВОСТ У ПРВОМ ПЛАНУ

Према резултатима такмичења, најспремнији припадници Бригаде су чланови 63. падобранског батаљона из којег су учествовале три петочлане екипе, док је из 72. извиђачко-диверзантског батаљона и Батаљона за противтерористичка дејства учествовао по један тим.

Вишебој је отворио заменик команданта Специјалне бригаде и председник Организационог одбора пуковник Мирољуб Чупић, а церемонији отварања присуствовали су команданти батаљона те јединице и чланови команде.

Церемонија отварања вишебоја завршена је демонстрационим скоком припадника 63. батаљона.

Вишебој је стартовао у близини Заплањске Топонице, а задатак такмичара био је да, после извођења хеликоптерског десанта, савладају стазу од 28 километара, током које су прошли 13 различитих дисциплина.

Екипе су се такмичиле у дисциплинама извлачење рањеника, оријентација, гађање из аутоматске пушке, пиштоља, бацање бомбе и ножа, затим савлађивање контаминираног земљишта, извлачење возила, савлађивање жичане препреке пузањем, савлађивање препреке конопцем, прелаз преко водене препреке чамцем, пењање уз конопац и претрес терена. ■

М. МИЛОЈЕВИЋ

Г(е)вирус

ПИШЕ
Александар
Петровић

Према симптоми код заражених не морају увек бити нарочито озбиљни, код мањег броја њих јавља се најтежи облик – *fibris generalis vulgaris*. Готово редовне пратеће појаве бескомпромисне жеље за еполетама су – *insufficiencia logica* и *insufficiencia etica*.

Право је чудо те у нашој војсци до сада није регистрован нити један случај заразе такозваним „генералским“ или „Г-вирусом“ (lat. *virus generalis*). Ова, недовољно истражена вирусна болест, како кажу извори из неколико страних, и по много чему нама сличних земаља, обично напада официре у чину пуковника, мада су забележени случајеви и код лица у ранијим фазама војне каријере. Уколико до инфекције дође, кажу познаваоци, симптоми могу бити присутни и дуго после „добивања указа“.

Они који су се мало подробније бавили овом појавом тврде да Г-вирус или, како га још зову – „вирус амбиције“ изазива тзв. „генералску грозницу“ (lat. *fibris generalis*), која се, пре свега, одликује изразито снажном жудњом за

генералским чином, а праћена је променама расуђивања и понашања, посебно израженом у периодима непосредно пре законом утврђених термина за унапређење. Према симптоми код заражених не морају увек бити нарочито озбиљни, код мањег броја њих

јавља се најтежи облик – *fibris generalis vulgaris*. Готово редовне пратеће појаве бескомпромисне жеље за еполетама су – *insufficiencia logica* и *insufficiencia etica*.

Према речима једног иностраног војног експерта, који је желео да остане анониман, у тамошњим оружаним снагама забележено је неколико карактеристичних случајева појаве Г-вируса код високих старешина. Сем упадљивог климања главом, изузетно појачане учесталости поздрављања руком и смешкања највишим државним и војним руководиоцима, наш саговорник примећује низ далеко озбиљнијих симптома.

– Они су се на колегијумима истицали упадљиво одобравајућим ставом о свакој иницијативи свога шефа и углавном су настојали да то ураде брже и гласније од осталих. Предлагали

би и извештавали само оно што су мислили да њихов претпостављени жели да чује, без обзира на то да ли је то одговарало стварном стању или не, односно да ли је од тога било користи или очигледне штете. Када би се од њих захтевало да дају став и мишљење о неком питању, чинили би напор да директно или индиректно дознају какво је мњење руководиоца, па би га бираним речима формулисали у одговарајући акт, као своје сопствено. Према потчињенима су врло често прелазили границу мобинга. У жељи да слику сопствене ефикасности афирмишу у очима надређеног, људе под собом стављали су у веома тешке професионалне и личне ситуације – наводи инострани колега.

Наш саговорник истакао је и то да су случајеви *fibris generalis*-а чешће примећивани код официра чије биографије садрже и не тако снажне препоруке за највиша војна звања.

– Спекулише се да су поједини, према је у то тешко поверовати, постајали чак и чланови политичких партија, не би ли тиме себи олакшали напредовање. А то је у нашој војсци законом строго забрањено – истиче војни стручњак из пријатељске државе и додаје да су пратеће појаве сплеткарења против колега, најчешће конкурената за унапређења, готово редовна појава код заражених Г-вирусом.

Податак да међу официрима наше војске нема заражених, наш инострани саговорник објашњава високо развијеним војничким моралом и осећајем војничке части.

– Српска војска која баштини наслеђе једног војводе Мишића, примера официрске части и професионалности, једноставно мора бити имуна на такве појаве – закључује наш саговорник и додаје да Г-вирус код нас није нашао погодно тле и због изузетног Кодекса части која старешине изузетно добро познају и слепо га се држе.

Не преостаје нам ништа друго него да сва та позитивна решења примењена у нашој војсци преко механизма сарадње и партнерства понудимо и другима. А Мишића, ипак, да задржимо.

Ништа лично. ■

ВОЈНИ АРХИВ У СУСРЕТ ЈУБИЛЕЈУ

Институција од националног значаја, која чува свелочанства светле војне традиције српског народа, обележавајући важне јубилеје посвећене Великом рату, припрема се да 5. фебруара наредне године достојно обележи 140. годишњицу постојања. У времену обележавања стогодишњих јубилеја Војни архив ниже активности као на траци и броји признања која доказују да је примећен њихов труд на афирмацији националних вредности, значајних јер се могу посведочити документима и фотографијама.

Документарни филм „Србија и Браничево у Великом рату 1914–1918”, који је, у сарадњи са Домом културе и Историјским архивом из Пожаревца, реализовао Војни архив, гостовао је на 11. међународном фестивалу војнопатриотског филма „Сергеј Бондарчук – Волоколамски рубез” у подмосковском граду Волоколамску, где је награђен у категорији документарног филма.

Остварење, настало „на крилима” изложбе и монографије на исту тему, средином маја награђено је специјалном дипломом и на Међународном фестивалу документарног филма и ТВ програма „Победили смо заједно”, у Севастопољу.

– Веома смо задовољни због велике пажње коју је филм изазвао. Претходила му је изложба, отворена у јулу прошле године у Дому Војске Србије, која је обухватила архивска документа и фотографије, под називом „Србија у Великом рату 1914–1918” – каже директор Војног архива пуковник Милорад

Секуловић и подсећа да је изложба настала као плод добре сарадње са Медија центром „Одбрана”, Историјским архивом Пожаревца и Програмским архивом РТС-а. Осврћући се на активности којима та важна војна установа обележава стогодишњицу Великог рата, пуковник скреће пажњу на велики значај коју изложбена поставка има у времену покретања нових расправа о Великом рату чији је циљ редефинисање чињеница „које ми сматрамо историјским истинама”.

Након премијере, изложба је „птовала” Србијом, стигла је у Врање, Ниш, Пожаревац, Крушевац, Краљево, Нови Сад, Сомбор, али и у Бањалуку, а планирано је да је виде и грађани Новог Пазара, Рашке и Ваљева. Стигао је и позив од Државног архива Републике Словеније за гостовање у Марибору и Љубљани, а за поставку је заинтересован и хрватски архив.

Као део својеврсног „триптиха” посвећеног Првом светском рату, промовисана је и монографија „Србија и Браничево у Великом рату 1914–1918”,

проистекла из изложбене поставке, такође у сарадњи са Историјским архивом Пожаревца.

Према речима пуковника Секуловића, она на специфичан начин прати и „расветљава” изложбу и представља „јединствено издање” јер, осим занимљивог текста, доноси и веома значајна архивска документа и фотографије.

– Изложба, монографија и филм представљају нераскидиву целину, мултимедијални покушај да се, на документаристички начин, осветли и објасни једно време, веома битно за српску историографију – каже пуковник Секуловић.

Осим са Архивом града Пожаревца, Војни архив током својеврсне кампање обележавања важних датума и догађаја из Великог рата, веома успешно сарађује и са Радио-телевизијом Србије, па је настао телевизијски серијал посвећен издаваштву и штампарству у Првом светском рату.

– Приказали смо документа која у великој мери доприносе значају пројекта и обогаћују документарну грађу

којом се серијал бави, а тиче се егзодуса Српске војске и народа, и сведочи непрекидни рад на штампарству и издаваштву који је трајао упркос стравичним ратним сукобима – каже директор Војног архива и подсећа на још један веома успешан пројекат реализован за Јавним сервисом – документарни телевизијски серијал „Пут Војног архива у Великом рату“.

Покровитељ тог пројекта, који се бавио најзначајнијим српским институцијама у рату, било је Министарство културе Републике Србије. Међу њима (због чега је пуковник Секуловић нарочито поносан), посебна пажња и простор дати су управо Војном архиву, који је представљен читавих 70 минута. За ову сарадњу стигло је и признање од РТС-а. Емисија је емитована два пута у ударним терминима, а најављено је и треће, за крај октобра.

Још једна од активности посвећених обележавању Великог рата коју је Архив реализовао у сарадњи са Институтом за савремену историју јесте издавање фотомонографије „Видовдански атентат у Сарајеву 1914. године“, чија је промоција организована на Видовдан у Скупштини града Београда.

Реч је о капиталном издању посвећеном једном од најзначајнијих догађаја у прошлом веку, које садржи ексклузивне фотографије, које се први пут приказују српској јавности, настале пре, током и након атентата на Франца Фердинанда, чија последица је била велика одмазда Аустроугара према српском живљу у Сарајеву.

Поводом обележавања стогодишњих датума српске историје Војни

Директор Војног архива и пуковник Милораг Секуловић

архив започео је прошле године попис српских војних жртава Првог светског рата. Установа располаже са готово три милиона докумената који се односе на тај период наше војне историје. Реч је о невероватној ризници, историјском благу, које ниједан други српски архив не поседује.

Говорећи о томе докле се с тим послом стигло, пуковник Секуловић каже да је досад пописано и унето у базу података око 270.000 имена. Он истиче да је „врло резервисан“ у односу на број од око 400.000 војних жртава који се често спомиње, а није историјски потврђен.

– Нема сумње да ћемо прегледати целокупну архивску грађу, свих три милиона докумената, и тек након тога ће пројекат бити завршен, па не бих пре тога да лицитирам са бројем жртава – каже директор Војног архива и сведочи да ниједно име неће бити заборављено.

Говорећи о предстојећим активностима, пуковник Секуловић као посебно значајну најављује снимање телевизијског серијала „Битка на Кајмакчалану“, у сарадњи са РТС-ом, чија ће прича почивати искључиво на архивским документима којима Архив располаже. Како најављује, биће ту докумената која ће први пут угледати светлост дана, а у плану је и промотивни филм о Војном архиву у знак обележавања 140. годишњице постојања, што је тежишна активност у години пред нама. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Даримир БАНДА

РЕТКЕ, А АГРЕСИВНЕ БОЛЕСТИ

КАД СТРЕПТОКОК

Стрептококни некротизујући фасциитис јесте ретка болест и региструје се максимално у 5 до 10 случајева на 100.000 становника у неким деловима света, али су запањујући њена агресивност и брзина којом може да усмрти човека. Више од 25 одсто њених жртава умире, а у најтежим случајевима, пацијент поживи 18 сати.

Неке приче о болестима које се тешко откривају никад се не испричају, а требало би. Ова наша почиње банално. Чисти човек рибу па се убо на рибљу кост. После тешких здравствених тегоба завршио је лечење у болници са ампутираном руком, срећан што је спасао главу. Страшно у речи, страшно на слици.

Болест од које је оболео назива се стрептококни некротизујући фасциитис (НФ). Због агресивног дејства које испољава на људски организам, његов изазивач прозван је у медијима „бубом убицом“, „супер бубом“, „бактеријом која једе мишиће“ или месождерком.

Та болест је први пут описана код нас у литератури 2001. године, када је на ВМА дијагностикован и излечен војник који је од ње оболео. Већи део заслуга за откривање обољења припао је инфектологима, а пре свега др Драгану Микићу, тада младом лекару, а данас пуковнику професору и начелнику Првог одељења на Клиници за инфективне и тропске болести. Некротизујући фасциитис он проучава у континуитету петнаест година и заједно са колегама разних специјалности пише стручне радове на ту тему. Од њега смо сазнали и детаље за нашу причу.

Бактерија месождерка

Стрептококни некротизујући фасциитис није болест новијег датума, али је с временом падала у заборав, а онда израњала у свим варијантама своје агресивности. Први пут је забележена у време Хипократа, који ју је описао као велику рану и велико отпадање меса. Као карактеристично ратна болест, у 19. и почетком 20. века, некротизујући фасциитис био је посебно добро познат војним лекарима. Из тог периода потичу и први детаљнији извештаји о самој болести. У америчком грађанском рату описивали су је као ратну епидемијску болест јер је од ње ободело пар хиљада рањеника са смртношћу већом од 40 одсто. Помиње се и у Првом светском рату, као брзо напредујућа гангрена настала услед инфекције ратних рана хемолитичким стрептококом.

Име које данас носи дао јој је 1952. године научник Вилсон, који ју је тако назвао због некрозе фасције, које се јављају. Болест је ретка и региструје се максимално у 5 до 10 случајева на 100.000 становника у неким деловима света, али су запањујући њена агресивност и брзина којом може да усмрти човека. Више од 25 одсто њених жртава умире, а у најтежим случајевима, пацијент поживи 18 сати.

ПОДИВЉА

У последњих тридесетак година то обољење се све више бележи у западним земљама, посебно у Америци, Великој Британији и Скандинавији, и све су детаљнији и чешћи његови описи у стручној литератури.

Професор др Микић каже да изазивач некротизујућег фасциитиса није само стрептокок групе А или бета хемолитички стрептокок, већ могу бити многобројне бактерије, али је најагресивнији и најдраматичнији облик болести онај изазван стрептококом. Веома је важно да се болест на време открије јер у противном смрт пацијента може да уследи за 24 часа.

– Од првог случаја до данас у нашој клиници и целој ВМА регистрован је и лечен већи број болесника са стрептококним некротизујућим фасциитисом, тако да сада имамо богато искуство. У просеку се на Војномедицинској академији дијагностикују два-три пацијента годишње, а код неких се због агресивности и брзине којом се болест развија и заврши смртним исходом никада не потврди узрочник обољења. Недавно је у нашем часопису „Војносанитетски преглед“ описана ампутација екстремитета на ВМА код пацијента са стрептококним НФ. Пре тога дијагностиковано је неколико случајева фасциитиса грудног коша, односно трупа, који је међу најтежим облицима за лечење. Код једног пацијента болест је почела на потколеници, а код другог гушобољом изазваном стрептококом и дефинитивно је потврђена тек после смртног исхода – истиче проф. др Микић.

Према његовим речима у свету су описани случајеви разболевања при минорној трауми коже, као што су убод иглом, убод инсекта, опекотине, биопсије коже, катетеризација срца, склеротерапија вена, дијагностичка лапароскопија, па и у току овчјих богиња, али се за готово трећину слу-

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ ТИМ

– За адекватно збрињавање стрептококног НФ изузетно је значајан тимски рад. Поред инфектолога и хирурга (ортопеда, грудног хирурга, уролога, максиларно-лицног, пластичног и васкуларног хирурга и друге у зависности од захваћене регије), тим укључује анестезиолога, радиолога, микробиолога, физијатра, па и друге специјалности, а на крају често и психолога. Готово да је, код појединих случајева, ангажована цела ВМА. Захваљујући устаљеном тимском раду, на ВМА могу да се у кратком времену донесу брзе одлуке, пресудне у лечењу тих болесника. Познато је, да на ВМА конзилијум од 10, па и више лекара специјалиста може да се, када је неопходно, организује за двадесетак минута у било које доба дана.

Пуковник проф. др Драган Микић

чајева не зна место где је стрептокок ушао. Некротизујући фасциитис се јавља и као инфекција у болничким условима, односно постоперативна инфекција, и у виду малих епидемија, пре свега у јединицама хируршке интензивне неге. Веома су честе тешке стрептококне инфекције НФ после операције црева, гинеколошких операција, кардиохируршких, операција вена... Он каже да данас од те болести све више оболевају млади, претходно здрави људи, од 20 до 50 година.

– Генерално, стрептокок уђе под кожу кроз минорну повреду, понекад невидљиву голим оком, попут убода трна или игле, а некада то може да буде рана или хируршки рез. Тад може да се развије НФ, јер кад се поменути бактерија унесе под кожу, добије прилику да „подивља“ и почне да испољава широк спектар агресивности и патолошког деловања управо у поткожним ткивима. Тада и наш имуни систем одреагује љуто, агресивно на напад – каже др Микић.

На питање зашто стрептокок „полуди“, наш саговорник одговара да је реч о посебном типу стрептокока групе А који је инванзиван, а за кога општа популација у којој се повремено појави, нема одговарајући имунитет.

– Шири се страховитом брзином. Запаљење може да напредује три центиметра на сат у нивоу коже и поткожних меких ткива, што је огромна брзина када је о инфекцији реч. Нема излечења пацијента посебно код агресивних форми, без хируршке интервенције, иако примају „агресивну“ антибиотску терапију у вену. Инфекција се шири малтене док хирурзи оперишу, трудећи се да уклоне некротизовано ткиво. Ако то не ураде брзо, и „претекну инфекцију“, може се десити да инфекција продужи да напредује кад заврше операцију – објашњава наш саговорник.

Јак бол – знак за узбуну

Ипак, постоје неки почетни знаци који указују на стрептококни некротизујући фасциитис још у најранијој фази.

– Први и доминантан симптом болести јесте јак бол. Он се понекад јави далеко пре него што се ишта примети на кожи, односно на делу меког ткива код човека. Јавља се у почетку болести, при чему се запаљење брзо шири испод коже, захвата поткожна ткива, укључујући и масно ткиво, али пре свега фасцију, прво површну, па отуд назив болести некротизујући фасциитис. После тога може да захвати и дубоку фасцију и да се прошири на мишиће, па онда добија назив миофасциитис – истиче наш познати инфектолог.

Болест се, према његовим речима, препознаје по тешком општем стању пацијента:

– Почине класичним знацима тешке стрептококне инфекције – висока температура, малаксалост, језа, дрхтавица, изразито бледило због интоксикације болесника, понекад с иницијалним повраћањем, можда и болом у трбуху. Може да се јави и понека течна столица, а болесник има и болове у свим мишићима и зглобовима. После карактеристичног бола у пределу места захваћеног стрептококом, појављују се најпре оток па онда црвенило. И то је довољно за рану дијагнозу и оправдану сумњу на НФ.

За откривање и потврду болести, како каже, веома су важне следеће дијагностичке процедуре: рендгенски снимак и ултразвук одређеног дела тела, а умногоме могу да помогну мултислајсни скенер и магнетна резонанца, који откривају велики оток поткожног ткива и указују на то да се нешто озбиљно дешава у поткожним меким ткивима. Тада се у складу са симптоматологијом може помислити на некротизујући фасциитис. Затим, може се радити посебна патохистолошка анализа захваћеног ткива да би се видело да ли постоји болест.

– Наравно, никад се не чекају све дијагностичке потврде те болести већ је, ако се посумња, најбоље одмах урадити хируршки третман који се састоји у отклањању инфекцијом захваћених ткива све до здравог ткива и лечење наставити агресивном инфузионом антибиотском терапијом – истиче проф. др Микић.

Према његовим речима у свету су урађене бројне студије које су поредиле време од почетка болести до успостављања дијагнозе са исходом стрептококног НФ и закључено је да би било идеално да се у првих 24 сата постави дијагноза, што је могуће ако се болесник јави лекару, а 48 сати је „пожељно време“, ако се не ради о најагресивнијим формама. После тога, болест се много прошири и тешко ју је излечити једном хируршком интервенцијом, већ се оне морају понављати.

Главни лек – скалпел

На питање од чега се састоји терапија, наш саговорник одговара да она започиње хитном применом већих количина инфузионих течности, како би се одржао нормалан притисак пацијента, јер болест карактерише брзи развој стрептококног токсичног шок синдрома, који најчешће доводи до смртног исхода, јер поспешује отказивање рада готово свих органа.

– Чим се утврди или помисли да је реч о стрептококном НФ, а ради се о сат-два по доласку у болницу, започиње се с агресивном интравенском антибиотском терапијом, у високим дозама, најчешће применом клиндамицина и пеницилина, ако је то могуће. Завршена морфолошка дијагностика, која говори о томе колико се болест тачно проширила, прецизно помаже хирургу докле треба да иде у уклањању некротичних ткива. Уколико хирург успе да сва некротична ткива уклони у првој операцији, тај болесник ће сигурно бити изле-

СТОПА СМРТНОСТИ

– Подаци из литературе говоре о томе да је стопа смртности веома висока и креће се, ако је удружена са стрептококним токсичним шок синдромом, од 25 до 70 и више одсто. Наравно, колика ће бити, то доста зависи и од искуства и едукације лекара код кога се болесник прво јави на преглед.

чен, а инфектолози и интезивисти ће спровести даљу терапију. Међутим, то се изузетно ретко догађа. Често се понављају операције, по два-три, понекад и више пута. А што је више операција, већи су смртност, заостали деформитети и инвалидитет – каже проф. др Микић.

У свим овим захватима, према његовим речима, хирург (најчешће ортопед) мора да буде „одлучан, храбар и крвав“. Посебно ако је потребно извршити ампутацију. Такву одлуку није лако донети, а одлагање може да доведе до смртног исхода. Да би се човеку спасао живот, уколико нема довољно времена да се контактира породица, а пацијент није у могућности да расуђује, такву одлуку увек доноси конзилијум односно тим лекара специјалиста.

Треба посебно поменути да веома важну улогу у терапији, лечењу па и исходу болесника са стрептококним НФ имају примена хипербаричне оксигенације, али и врхунска здравствена нега.

Незаменљиви су и пластични хирурзи, јер они на најбољи могући начин отклањају велике кожне и мекоткивне дефекте, настале после агресивних хируршких операција. Ту су и физијатри и ортопеди који адекватним протетским помагалима морају да функционално надокнаде ампутирани екстремитет.

Од свега је ипак најзначајније да стрептококни НФ не остане непозната болест међу лекарима. Било је до сада више стручних састанака на ту тему и објављено је више стручних радова у нашим престижним медицинским часописима. А што је значајно, када је реч о едукацији, последњих година НФ се налази у програму редовне наставе из области инфектологије на медицинским факултетима, а и високим медицинским школама струковних студија у Србији.

– Боље би било – сматра пуковник проф. др Микић – да у почетној дијагнози изабрани лекари у примарној здравственој заштити напишу да сумњају на некротизујући фасциитис, него на целулитис или црвени ветар, јер би тако многи животи били спасени.

Нама је ова тема послужила за занимљиву новинарску причу. Не да се свиди, него да јавност о том обољењу подучи. ■

Мира ШВЕДИЋ

ЗИДОВИ

ПИШЕ
Владимир
Вјештић

Сви смо ти ми окружени зидовима, мој Владо! Видљивим и невидљивим. И никуд! Ни назад, ни напријед. А године стигле – јада ми се (женин) стрико Душан.

(Село Влаховићи, код Љубиња, Херцеговина, по Малој Госпојини)

– Нико не зна како ми је. Само ја!

Слуша га (дотад) ћутећи са мном брат му, коју годину млађи, Божо.

– Ја! – Укључује се одсечно. Клима главом више пута, стис’о усне, напрћио ноздрве.

– Пусто све. Камен. Више нема народа. А и све ће га мање бит’.

– Жалосна ми памет, ал’ мени то нешто није како ваља (Душан замишљено, па у центар) – Овдје пустиња, а пред овом биједом што бјежи од рата Мађари дигоше зид. Еј, зид пред сиротињом! Уместо штрупце и соли!

(Слушам пажљиво еминентне представнике женине фамилије, једине светиње осим Христа, Алаха, Буде и Кришне. На телевизору хрватски Спорт клуб, Меси повредио лигаменте колена, два месеца паузе...)

– Ау, штета... Дедер, Борка... искрижај мало пршута уз цицвару, и додај сира из мјешине – заповеда старина Душан.

– Него, тај мађарски зид, то ти је слика тијех што би да нам соли памет. Умијесто да ти велики државници ријеше то тамо гдје се пуца па да људи не бијеже од тог зла, они им затварају врата пред носом. Умијесто да зашију рану на препони одакле крв лије, они је скупљају ватом згрушану, између прстију. Ваља док све не истече.

– Ћаво га однио и тај зид! И све зидове пред људима! Ја да могу помоћ’... Ево, све би’ дао. Имам краву, двоје свиња, 13 глава коза, мачку – нуди Божо.

– 13 коза?! Душан чуо да у „некој тамо“ америчкој држави уопште не постоји број 13, нити га пишу нити говоре. „Ето“! „Варују“!

– Ја – констатује Божо...

– Ал’ сила је то. А сила Бога не моли. Боље је с њима бити с ове стране нишана... (Стрина зове да се седне. Пристиго и ручак, купус, са сувом овчетином)

– Немој да се учим на купус у овим годинама. (Божо, благо прекорно) Кад нисам досад. А за месо, нека!

– Лешо, ко путер – баца удицу домаћин. Брат.

– Него, ово што наши у Србију пуштају ту нејач из Сирије и Ирака... То је прави потез, нек прођу. Тако је пре осамсто и курсур година Немања пустио Барбаросу с војском, нек су српске главе на рамену неће они на нас. ‘Оће горе, на сјевер, нек’ прођу.

– А код нас има и опасности. Прије неки дан шаргана убих. Седам малијех змија из њега изашло, камен је то.

У зло доба, на купус и овчетину бануше Милорад из Љубомишља и „неки Виде Пиљевић“. Све фамилија до фамилије. Зато Путо није залајао, па се тргосмо кад с’ врата назваше „Помоз Бог“!

И све испочетка...

– Оће л’ бит оног рата. И куд ће ‘нолики народ арапски.

А (тек пристиглог) Виду одма’ охрабрила лоза, па поентира.

– Мени су се неки јарани одселили из Бањалуке после овије’ рата, избегли у Шведску. Ено их данас, господа. За мекиње да нас купе. Не бојте се, тако ће и ова мука. Кукавни данас, а кад их Немци приме, друга пјесма.

– Ја! – Рече Божо, па се уједо за језик. Тишина...

Милорад одлучи да јој стави тачку.

– Ево, онај Гојко Павић, из Врањске, 96 година има, а музе краве. Него, сад више нема краву. Продали зетови да плате дуг за струју. И шта ће...

– Једино да крене са овим мученицима у Европу – Виде, ко из топа.

– Ех, Виде. Ал’ године су то... ■

НОВИ КИНЕСКИ ВУЧНИ ТОП 125 МИЛИМЕТАРА

УНИВЕРЗАЛНО

АРТИЉЕРИЈСКО ОРУЂЕ

Топ калибра 125 mm добро је познат стручњацима и на истоку и на западу још од шездесетих година прошлог века. Серија совјетских, односно руских тенковских топова 2А46 до 2А46М-5 уграђивана је на низ тенкова, почев од Т-64А, преко каснијих верзија Т-64, Т-72, Т-80 и Т-90. Одликује их највећи калибар од свих оперативних тенковских топова данас и глатка цев, која се први пут појавила на претходнику, топу 115 mm 2А20 са тенка Т-62.

Располаже завидним спектром муниције, која се протеже од поткалибарне стабилисане крилцима (Armour Piercing Discarding Sabot –

APFSDS), кумулативне (HEAT), кумулативно-парчадне (HE-FRAG) и противклопних вођених ракета (ПОВР). Небројено пута коришћен у локалним ратовима, тај топ показао је велику ефикасност, нарочито против старијих тенкова из периода до шездесетих, односно седамдесетих година прошлог века.

Највећи проблеми настали су када је коришћена старија муниција типа APFSDS против тешко оклопљених америчких тенкова М1А1НА током Заливског рата. Тада су тенкови Т-72 претрпели огромне губитке због застарелих нишана, али и због неефикасности топова. Иако је речено да је то постигнуто старијом муницијом,

чак и новија муниција, према мишљењу многих стручњака, није довољно ефикасна против најбоље оклопљених западних тенкова. Управо се у томе крије један недостатак, који је практично изнуђен оптимизацијом других карактеристика. Наиме, конструктори су се определили да на тенковима након Т-62 елиминишу пуниоца и уместо њега поставе аутоматски пуњач.

Повећање калибра

Суштински постоје две израде – прва за тенкове Т-64 и Т-80 са каруселом испод куполе, где су пуњења вертикална, а пројектили хоризонтални, док је на Т-72 и Т-90 пуњач са

Кинеске оружане снаге изненадиле су свет приказивањем новог вучног топа калибра 125 милиметара. Сам калибар није привукао превише пажње, јер је стандардни за тенкове руске и кинеске производње. Изненађење је чињеница да је реч о вучном оруђу изузетно дуге цеви, са једноделном муницијом, велике елевације и, како се тврди, пробојности. Стручњаке буни и евакуатор гасова, потпуно непотребан за вучно оруђе, мада то може да значи и нешто друго, везано за праву намену тог средства.

хоризонталним и пуњењима и пројектилама. Дводелна муниција обезбедила је једноставнију израду и манипулацију у пуњачу, али је у датом тренутку то било важније од потенцијала пробојности муниције типа APFSDS. Наиме, пробојност овог типа муниције пропорционална је дужини пенетратора. APFSDS пројектил скраћује се током пробоја, те се повећањем његове дужине, повећава и пробојност. Истовремено, дужина индивидуалне касете практично скраћује максималну расположиву дужину пројектила, а самим тим и пенетратора на нешто испод 700 mm, што код једноделне муниције калибра 120 mm западних тенкова није слу-

чај, те њихова APFSDS муниција има и већу пробојност.

Такође, треба знати да је без обзира на напредак у пробојности кумулативних пројектила, присутних на тенковској HEAT муницији и ПОВР, отпорност пасивне и активне заштите савремених тенкова знатно већа од таквих бојевих глава него у односу на APFSDS муницију. Управо је то основни разлог због ког су својевремено и западни стручњаци размишљали о повећању калибра са 120 на 140 mm, а руски предвиђају пораст са 125 на 152 mm, уз задржан или чак повећан притисак унутар цеви, чиме се повећава кинетичка енергија пројектила. Управо на ту „карту“ играли су Кинези

и, бар према ономе што је објављено, добили.

Институти и факултети у служби одбране

Занимљив је творац тог новог артиљеријског оруђа. То је 127. артиљеријски институт Централно-северног универзитета. Они су нови топ, или боље рећи технолошки демонстратор, предали на испитивање КоВ Кине 10. јуна 2015. године. Рекло би се, добар пример сарадње војске и образовних институција.

Концепцијски, нови топ је вучног типа, али са приметно великом елева-

цијом представља заиста универзално артиљеријско оруђе. Од осталих савремених топ-хаубица разликује га највероватније одсуство сегментног барутног пуњења. Наиме, поред топа приказана је чаура, вероватно сагоривог типа, каква се користи на западним топовима 120 милиметара. Тешко је замисливо како би се у борбеним условима након постављања пројектила регулисала количина барута у чаури.

Друга ствар која „упада у очи“ јесте екстремно велика дужина цеви. Руски топови 2А46 125 mm имају дужину цеви у интервалу од 48 до 52 калибра, у зависности од модела (новији модели имају дуже цеви). Стандардни немачки Rh120 и америчка варијанта M256 калибра 120 mm имају дужину 44 калибра, француски топ за Leclerc CN-120-25 52 калибра, а каснији немачки Rh120-55 за Leopard 2А5/6, као и британски L30, такође су калибра 120 милиметара. Кинески топ, према доступним информацијама има дужину цеви од најмање 60 калибра, што уз релативно велику дужину чауре вероватно обезбеђује значајан скок у балистичким карактеристикама у односу на руске топове 125 и западне 120 милиметара.

У складу с тим, тврди се да је почетна брзина око 2.000 m/s, што је више него код било ког другог топа. Наиме, старија руска муниција APFSDS 125 mm имала је почетну брзину од 1.800 m/s, новија 1.700 m/s, док је почетна брзина западних типова муниције APFSDS 120 mm између 1.500 и 1.750 m/s. Поред тога, док дужина пенетратора најснажније руске муниције 125 mm износи око 650 mm, америчке око 800 mm, код кинеског топа је то, према неким подацима, чак 1.200 милиметара! То, с друге стране, значи да је пробојност кинеског топа, или у овој фази технолошког демонстратора, знатно већа него код конкурената.

То има и друге предности. За топ високих балистичких карактеристика најважнија је могућност постизања релативно великог домета. Постоје процене да је захваљујући снажном барутном пуњењу, дугој цеви и релативно великом углу елевације, могуће достићи домет од 40 километара, што је на нивоу артиљеријских средстава калибра 155 mm са дужином цеви од

45 калибра. То значи да би само оруђа калибра 152/155 mm са цевима од 52 калибра имала већи домет од овог кинеског средства.

Вучни или тенковски топ

Врло важна карактеристика која можда открива праве намере кинеских стручњака јесте присуство евакуатора барутних гасова. Наиме, намена тог уређаја је да након испалењог пројектила избаци иначе отровне барутне гасове из цеви, који би се након отварања затварача, због убацивања следећег метка у цев, раширили по унутрашњости куполе, због чега би посада била доведена у опасност од тровања. Постављање евакуатора гасова на вучно оруђе једноставно није сврсисходно. Осим тога, хидроеластични систем је такве конфигурације да је врло погодан за уградњу у куполе било тенкова или самоходних артиљеријских оруђа.

Из тих разлога аналитичари процењују да је приказани технолошки демонстратор заправо намењен за уградњу у будуће кинеске тенкове, евентуално самоходна артиљеријска оруђа. Међутим, с обзиром на дужину муниције, тешко је замислити да ће бити задржан аутоматски пуњач типа хоризонталног карусела испод купо-

ле. Уместо тога, извеснији је или вертикални распоред муниције у корпи куполе или још вероватније хоризонтални у ниши куполе, који обезбеђује најједноставније пуњење топа и највећу брзину гађања.

Уколико се испитивања овог топа успешно окончају, није искључено да ћемо у догледно време имати прилику да видимо нови кинески тенк или евентуално модернизацију постојећих тенкова са овим топом. То ће бити занимљив приказ, с обзиром на дужину цеви већу од 7,5 m, што може бити још критичније ако се зна да је присутна вишекоморна гасна кочница на устима цеви. Ипак, не треба искључити ни могућност да светлост дана угледа самоходно противоклопно или можда боље рећи, универзално артиљеријско оруђе потпуно новог типа са овим новим топом.

Иако су вести о постојању новог топа пуштене у јавност, приметна је тежња за тајновитошћу, јер су вести и слике са свечане примопредаје убрзо након тога уклоњене. Све у свему, нови топ представља занимљив спој решења источних и западних конструктора, како тренутно делује, без егзотичних и необичних, али врло често непозданих решења, која могу да доведу у питање цео пројекат. ■

Др Себастијан БАЛОШ

Замке развоја

ПИШЕ
Мира Шведић

На страницама технике и „Арсенала“ најчешће су биле помињане речи развој и усвајање у наоружање и војну опрему (НВО). С разлогом, јер све што се у области ратне технике развије, креће са серијском производњом и требало би да се уведе у оперативну употребу војске. Дакле, те две речи чине нераздно двојство. А ипак, она прва је од пресудног значаја јер свуда у свету указује на технолошке могућности и научно-страживачке капацитете развојних установа, на финансијске могућности државе (војске) да подржи развојне пројекте и на способност војне индустрије да то средство НВО произведе.

Све је то пресудно за темпо којим се нешто развија од идеје, што је најчешће вишегодишњи процес. Гледано са стране, лаички, многи се питају зашто развој појединих средстава НВО не иде брже, а вероватно не знају да је у њега у нашој земљи укључено више субјеката – корисник тактички носилац, ВТИ, ТОЦ, Војна контрола квалитета, произвођачи – и да сваки од њих има тачно одређена правила по којима нешто развија и ради, јер је свима циљ да средство НВО буде квалитетно, функционално, безбедно за руковање и складиштење и ефикасно у намени.

Процес настанка новог најчешће почиње тактичком студијом коју пишу највиши нивои Војске, наставља се претходном анализом, дефинисањем и постављањем ТТ захтева, израдом програма реализације, конструисањем функционалног модела па његовим интерним конструкторским испитивањима, а завршава се опитовањем у Техничком опитном центру најпре прототипа, прототипске партије, па нулте серије. И тек онда се средство НВО даје кориснику. Тако је одувек било.

На папиру је то лако оствариво, али постоје замке развоја. Да би се развило средство НВО потребна су финансијска средства. Она се програмом реализације планирају за одређени период, према пројектованој динамици опремања. Пракса је пока-

зала да није све тако једноставно. Паре понекад касне, па се касни и у појединим етапама развоја. Додуше, све ређе.

Друга замка су способности војне индустрије да средство НВО квалитетно и према постављеним захтевима произведе. Тешка економска ситуација у земљи и неизвесност опстанка појединих предузећа која нису под капом одбрамбене индустрије, такође може да успорава поменути процес развоја. И то се све чешће дешава, па је некад под великим знаком питања судбина одређених пројеката, посебно оних сложенијих.

И сви су у том процесу најсретнији кад се прича приведе крају и средство НВО прође Војну контролу квалитета и уђе на капију ТОЦ-а на завршна испитивања. Ту је најчешће крај вишегодишњег трновитог пута, али и ту развој могу да укоче већ изложени проблеми, па се или касни са испитивањима или исправљају технички и производни недостаци.

Битан је одговор на још једно питање. Кад је све тако компликовано, зашто се сличним средством војска не опреми набавком из увоза. За то постоји више разлога. Најпре економски, јер је такво средство минимум дупло скупље, а неизвесно је да ли ће одговорати постављеним тактичко-техничким захтевима и самим тим да ли ће проћи ТОЦ. Други разлог је, такође, јасан – развојем посебно сложенијих средстава НВО подиже се технолошки ниво индустрије а држава и војска чине мање зависном од увоза, што се у неким ранијим годинама показало значајним. Такође, мора се имати на уму и чињеница да се нека средства и технологије не могу увести због различитих политичких и других препрека.

Домаћи развој вишеструко је јефтинији, ако се посматра крајња цена и интерес државе, а године проведене у раду и истраживањима школа су за млад кадар инжењера и техничара. Континуитет знања и искуства и задовољство урађеним, ипак, нема цену. ■

РУСИЈА У СИРИЈСКОЈ КРИЗИ

ЗАШТИТА ГЛОБАЛНЕ УЛОГЕ

Пише Милош СТРУГАР

Ово је свакако највећа демонстрација моћи Русије у овом делу света од завршетка хладног рата, посебно ако су тачне тврдње западних и израелских медија да Москва намерава да прошири морнаричку базу у Тартусу и да убрзано гради ваздушну базу у близини Латакије, које ће бити опремљене савременим наоружањем и одбрамбеним системима у којима ће бити стациониране руске војне специјалне снаге. Међутим, сваком озбиљном аналитичару јасно је да Русија нема намеру нити разлога да директно учествује у ратним операцијама на терену у Сирији са својим трупама.

Јавно мњење у Русији је против ангажовања руских трупа. То би, такође, био веома ризикант и војни и политички потез за руске позиције у сунитском свету јер би се протумачило као њено директно учешће у верском конфликту између сунита и шиита.

Најоштрија критика долази од неких америчких званичника који тврде да руско војно присуство у Сирији и

подршка властима у Дамаску директно утиче на јачање екстремистичких снага, посебно тзв. Исламске државе у Ираку и Леванту (ИСИС или ИСИЛ), да ће довести до новог таласа избеглица и отежати напоре за тражење политичког решења.

ШТА СЕ ЗАИСТА ДЕШАВА

Важно је, прво, сагледати који су руски интереси у овом делу света и у Сирији. Они су јасно дефинисани. Најважнији међу њима је да се заустави ширење радикалне салафистичке и вахабистичке идеологије и милитаризма ИСИЛ-а и Ал Каиде. Други интерес је да се спречи пракса САД и Запада да војно интервенишу у појединим земљама на разним основама с циљем мењања режима односно власти, попут Ирака и Либије. Трећи интерес Русије је да остане утицајни фактор у овом делу света како би контролисала експлоатацију и транспорт енерге-

Одлука Русије да повећа испоруке савременог наоружања и број војних саветника у Сирији изненада је узбуркала геополитичку сцену. Западни медији и политички коментатори пожурили су са закључком да Русија намерава да се директно укључи у војне операције на страни сиријске војске, упркос категоричним изјавама председника Путина и министра Лаврова да то није опција коју Москва разматра.

ната и тиме сачувала своју стратешку позицију као највећи снабдевач гаса и енергије за Европу.

Борба против радикалних екстремистичких организација попут ИСИЛ-а и Ал Каиде на територијама Сирије и Ирака за Русију представља последњу линију одбране од ширења тих екстремистичких утицаја на њеним границама, посебно на Северном Кавказу и у Централној Азији, и због тога је то један од најважнијих стратешких националних интереса Русије у овом моменту. При томе треба имати у виду да се неколико хиљада Чечена, Туркмена и припадника других народа из ових региона бори у редовима ИСИС-а и Ал Каиде у Ираку и Сирији.

Према речима Лаврова, руске војне испоруке и саветници имају искључиви циљ да помогну сиријским властима и војсци у њиховој антитерористичкој борби против ИСИЛ-а и других екстремних група које су идеолошки блиске Ал Каиди, попут Џабхат ал Нусра и Ахрар

ал Шам. Москва заговара формирање најшире међународне коалиције за борбу против ИСИЛ-а и Ал Каиде, која би укључила Русију и САД, друге западне земље, све земље региона, али и Иран и сиријску војску. Мишљење Русије, које деле такође Иран, Ирак и Сирија, јесте да војна кампања ваздушних напада које спроводи западно-арапска коалиција под вођством САД не може озбиљно да угрози ИСИЛ и Ал Каиду, те да је неопходно да се против њих предузму обимне војне операције на терену, што је у овом моменту објективно спремна да учини само сиријска војска уз подршку либанске шиитске милиције – Хезболаха.

СУКОБ ИНТЕРЕСА

Претпоставља се да ће борба против екстремизма и тероризма бити једна од главних тема које ће председник Путин да покрене током обележавања седмдесетогодишњице Уједињених нација у Њујорку у последњој недељи септембра. Русија, која председава Саветом безбедности УН у септембру, иницирала је такође састанак на министарском нивоу с циљем да се размотре заједничке међународне стратегије за борбу против екстремизма и тероризма на Блиском истоку и северној Африци.

Уколико прихватимо да и САД и Русија имају идентичан циљ, борбу против међународног тероризма и екстремистичких групација попут ИСИЛ-а и Ал Каиде, поставља се питање зашто су САД забринуте због појачаног ангажовања Русије и покушавају да блокирају ваздушне коридоре преко Бугарске, Грчке и Ирака за руске војне транспортне авионе. Како објаснити став да САД, друге западне земље, Турска и одређене арапске земље имају легитимно право да изводе војне операције против ИСИЛ-а на територији Сирије, а да би, са друге стране, војна помоћ Русије сиријској војсци, која је данас једина ангажована на терену против ИСИЛ-а и Ал Каиде, била контрапродуктивна и допринела јачању тих терористичких организација? Да ли јачање руског војног присуства у Сирији заиста представља претњу за САД и међународну коалицију под њиховим вођством?

Суштинска разлика у ставовима Русије и САД у вези са Сиријом од почетка сукоба била је на питању улоге сиријских власти и посебно председника Асада. Русија подржава званичну владу у Дамаску и председника Асада и истиче да не може бити политичког решења нити успешне борбе против екстремистичких и терористичких снага без сарадње са властима у Дамаску, те да једино сиријски народ демократски, путем избора, може одлучивати ко ће бити на власти.

Сједињене Америчке Државе, Турска, Саудијска Арабија и Катар од почетка су заузеле чврст став да Башар ал Асад мора да оде са власти и да је то предуслов за постизање политичког решења. Они, такође, одбијају да сарађују са Дамаском у борби против ИСИЛ-а, сматрајући да је управо та власт одговорна за настајање и ширење екстремизма у Сирији.

РАТ СА МНОШТВОМ ФРОНТОВА

Погледајмо сада шири војни и безбедносни контекст ситуације у Сирији. Крајем јула, Турска је коначно дала сагласност да авијација САД може користити ваздушну

базу Инчирлик у јужној Турској за ваздушне нападе на циљеве ИСИЛ-а у Сирији. Споразумом је предвиђено и успостављање зоне забране летења и граничне безбедносне зоне која би се простирала 90 km у дужини и 50 km унутар сиријске територије. Турска авијација придружила се, такође, војној коалицији под вођством САД и извела прве нападе из ваздуха и артиљерије на циљеве ИСИЛ-а у Сирији. Почетком августа, председник Обама први пут одобрио је авијацији САД да може да изводи нападе против сиријске војске у склопу подршке сиријским побуњеницима који су прошли америчку војну обуку (до сада је само њих 70 након обуке послато у Сирију). Крајем августа и почетком септембра, Велика Британија, Аустралија и Француска донеле су одлуку да се придруже САД, Турској, Јордану и неким арапским земљама из залива и да започну ваздушне нападе на циљеве ИСИЛ-а на територији Сирије.

У званичним писмима које су тим поводом доставиле Савету безбедности УН, ове земље образложили су да се легитимност њихових војних операција заснива на „колективној самоодбрани Ирака... наводећи да влада Сирије није спремна или није способна да спречи нападе на ирачку територију из база ИСИС-а у Сирији“. Ове војне операције из ваздуха међународне коалиције спроводе се без координације и сагласности власти у Дамаску, као што је недавно потврдио и Асад у интервјуу руским медијима.

Дакле, велики број западних и арапских земаља је већ војно ангажован у Сирији са образложењем да су ове операције усмерене против ИСИЛ-а с циљем одбране Ирака, а на захтев ирачке владе. Поред тога, Израел је извео неколико ваздушних напада унутар сиријске територије на циљеве сиријске војске и либанске шиитске милиције Хезболах како би спречио трансфер одређених оружаних система и ракета намењених за Хезболах, док Турска изводи интензивне ваздушне нападе на циљеве Курдистанске радничке партије (ПКК).

Интензивирање операција међународне коалиције под вођством САД у ваздушном простору Сирије и одобрење председника Обаме да се пружи подршка из ваздуха сиријским побуњеницима који су прошли америчку обуку, све више подсећа на либијски сценарио, и практично би претворило целокупан ваздушни простор Сирије у зону забране летења.

Русија и многе друге земље попут Кине, Индије, Бразила, Јужне Африке..., сматрају да је НАТО злоупотребио одлуку Савета безбедности УН о успостављању зоне забране летења у Либији и овлашћење које је добио од међународне заједнице да спроведе ту одлуку. Оне сматрају да је НАТО то искористио као изговор за директно мешање у унутрашњи сукоб с циљем пружања директне војне помоћи побуњеницима и давања блиске подршке из ваздуха у трајању од неколико месеци све док Гадафи није свргнут са власти и убијен.

Од почетка сукоба у Сирији, Русија, коју снажно подржавају Кина и друге земље, јасно је ставила до знања да неће прихватити понављање либијског преседана и још један унилатерални свршени чин промене режима насилним путем у организацији САД и НАТО. Највиши званич-

ници Русије у више наврата јавно су истакли своје противљење успостављању зоне забране летења у Сирији. Неколико оштро формулисаних изјава председника Путина у вези са овим питањем нису оставили никакву сумњу да је Русија спремна да се активно супротстави таквим намерама САД или НАТО. То је највероватније и позадина руске одлуке да се у овом моменту војно ангажује у Сирији, као одговор на недавне војне кораке САД, Турске и западних земаља, како би превентивно спречила САД и НАТО да постепено интензивирају војне операције у Сирији с циљем подршке побуњеницима која би требало да се оконча скидањем председника Асада са власти.

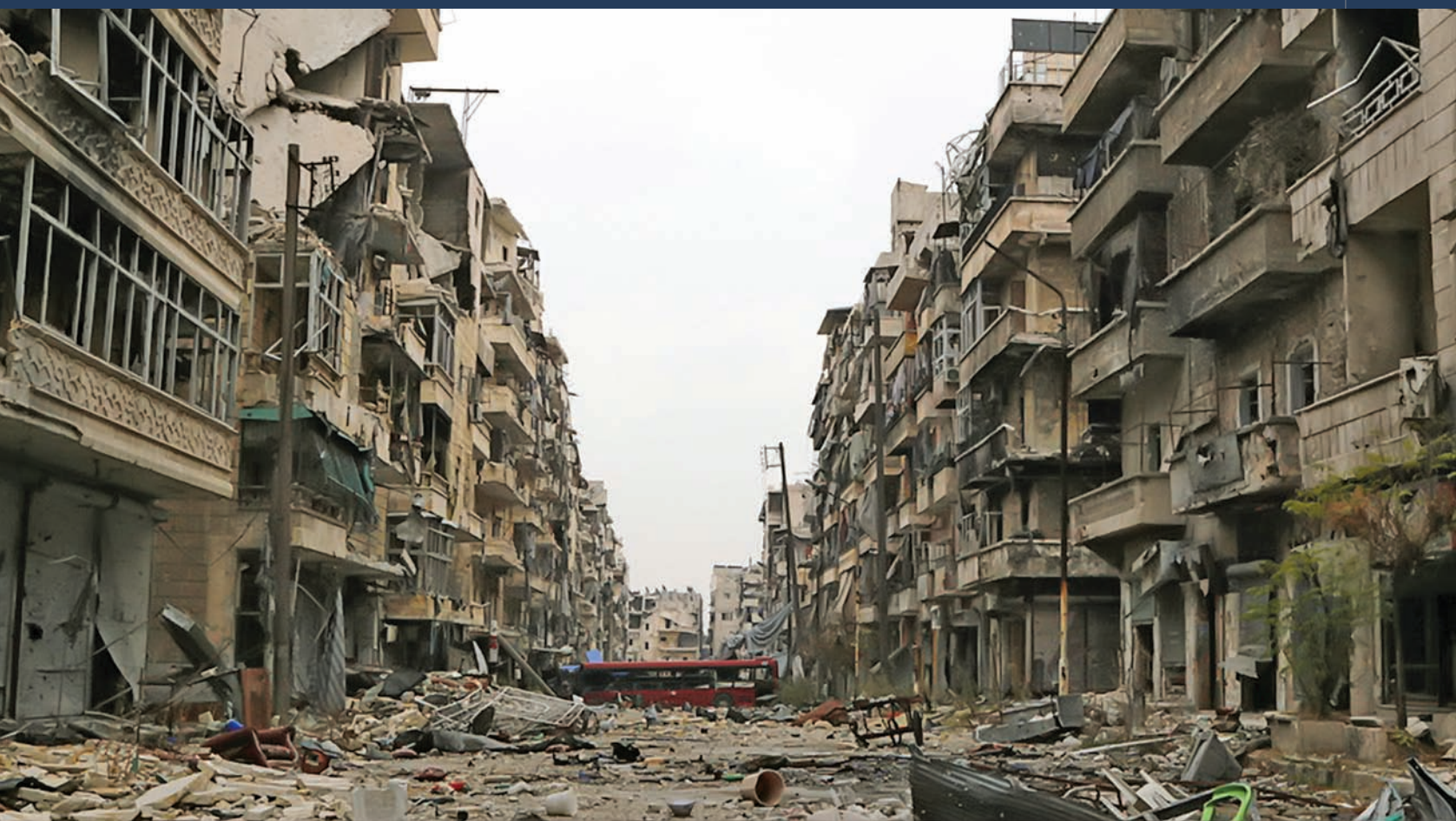
Администрација у Вашингтону тренутно разматра на који начин да одговори на ове руске потезе. Једна опција је да се активно супротстави Русији увођењем нових санкција и других казнених мера, а друга да сарађује са Русијом на питању Сирије или барем координира акције у борби против ИСИЛ-а. Иако вероватно има доста гласова у администрацији који иду у прилог сарадње са Русијом на питању Сирије и против даљег заоштравања односа између две земље, проблем је да би таква одлука Вашингтона била протумачена као имплицитно прихватање Башара Асада и одустајање од промене режима у Дамаску. Зачуђујуће је да многи у Вашингтону, укључујући и председничког кандидата Хилари Клинтон, као да су заборавили какве су последице произвеле насилне промене режима у Ираку и Либији и да је то управо довело до јачања екстремистичких милитантних организација попут ИСИС-а и Ал Каиде.

НАДА У ИСТ РИВЕРУ

Кључна одлука коју Вашингтон треба да донесе је да ли је приоритет да се Башар ал Асад свргне са власти и промени режим у Сирији, или да се фокусира на обуздавање и уништење ИСИС-а. Премијер Велике Британије Камерун изјавио је средином септембра следеће у парламенту: „Асад мора да оде, ИСИС мора да оде; то захтева не само да се уложи и потроше паре, не само помоћ, не само дипломатију, него с времена на време ће захтевати и употребу тешке војне силе.“ Јасно је, међутим, да није могуће остварити оба циља војним путем.

С друге стране, постоји пример успешне сарадње између САД и Русије на решавању регионалних проблема попут споразума о уништењу хемијског наоружања у Сирији из 2013. и договора о иранском нуклеарном програму из 2015. године. Важно је истаћи да се у оба ова случаја председник Обама лично ангажовао и није дозволио мешање неоконзервативних јастребова из Стејт департмента и Конгреса.

Не треба у потпуности искључити могућност да будемо сведоци поновног позитивног обрта између САД и Русије на питању Сирије уколико дође до сусрета председника Путина и Обаме за време Генералне скупштине УН у Њујорку, и под условом да у међувремену Обама прогнур договор са Ираном кроз Конгрес САД, што у овом моменту изгледа извесно. Предуслов за тако нешто, барем што

се Русије тиче, јесте да се одустане од захтева да први корак треба да буде одлазак са власти Башара Асада и да се сиријска војска укључи у међународну коалицију у борби против ИСИС-а и Ал Каиде. Судећи по недавним изјавама француског председника Оланда, немачке канцеларке Меркел као и министара спољних послова Аустрије и Шпаније, европске земље суочене са огромним таласом избеглица из Сирије и других земаља региона сада су спремније да прихвате власти у Дамаску као учесника у политичком решењу и у борби против ИСИЛ-а и Ал Каиде. Међутим, одлука о том питању може бити донета само у Вашингтону.

ОПАСНА РАСКРСНИЦА

Реалније је очекивати да ће САД, Турска, Саудијска Арабија, Катар и друге земље залива задржати свој став да политичко решење није могуће пре одласка Асада са власти. У Москви такође сматрају да је приоритет за САД да се Башар Асад свргне са власти, те да је Вашингтон спреман да затвори очи на чињеницу да су неки њихови савезници из региона спремни да користе терористичке организације, ИСИЛ и Ал Каиду, с циљем промене режима у Дамаску. Званичници Турске који су омогућили одлазак сиријских избеглица из кампова у Турској према Европи, чији је број достигао необјашњиво висок ниво без преседа на у августу и септембру, без сумње се надају да ће се под притиском великог броја избеглица и европске земље придружити осталима које се залажу за скидање председника Асада са власти као приоритет у овом моменту.

У том случају одговор на јачање руског војног присуства биће јачање војног ангажовања ових земаља и војне помоћи одређеним групацијама које се боре против власти

у Дамаску. Резултат тога биће интензивирање војних сукоба на терену, још већа хуманитарна трагедија и још већи број избеглица које покушавају да се домогну Европе. Суморни закључак је да нема политичког решења кризе у Сирији на видiku, док истовремено нема ни изгледа да било која страна превлада на војном пољу.

Тренутно се налазимо у фази у којој се регионалне и светске силе прилагођавају овој ситуацији и настоје да ојачају своје позиције и заштите своје националне интересе. У том контексту треба сагледати руску политику и конкретне мере које предузима, као и политику САД и Запада и њихове активности и операције у региону. Одлука Русије да ојача помоћ властима у Дамаску, као и подршка Ирана и Хезболаха вероватно гарантују да ће Башар Асад остати на власти у догледној будућности. То такође јача политичку позицију владе у Дамаску и њених савезника у преговорима.

Највећа опасност за ситуацију у Сирији, региону и за целокупну међународну безбедност јесте уколико се нови хладни рат између САД и Русије пренесе и на Блиски исток. То би на идеолошким основама спречило сарадњу између Русије и САД на решавању блискоисточних проблема иако обе земље имају сличне интересе и постоји добра основа за међусобну сарадњу. Русија и САД биле би непријатељи и такмаци, док би највећи добитници у том случају били џихадисти и екстремисти. На такву опасност је већ упозорио министар Лавров који сматра да је криза у Сирији, као и у Украјини, одраз суштинских проблема међународног система који настају због „покушаја (америчких) да се заустави процес стварања мултиполарног, односно полицентричног света”. ■

* Аутор је бивши високи службеник Уједињених нација

КАКО (ПО)ВЕРОВАТИ?

Понекад је заиста немогуће поверовати у размере зла. Стравични усташки злочини, почињени у систему јасеновачких логора, не могу се објаснити ни поремећеним умовима, ни идеолошком мржњом, ни екстремним шовинизмом, ни садистичким иживљавањима..., ничим што је модерна наука о злу и злочин(ц)има успела да објасни. А ипак су се десили.

На католички Божић, 25. децембра 1941, у Јасеновац су доведени Срби из Пакраца, заједно са јеврејским породицама из града. Жене и децу усташе су одвојиле од мушкараца и већ сутрадан њихова крвава одећа допремљена је из Градине у логор – било је ту медведића, луткица, малих оделаца, женских крвавих хаљина.

Претходно вече, прослављајући Бадњак, усташе су поклале 500 сељака из околине Јасеновца. У 9 сати ујутро, на сам католички Божић, 50 пакрачких мушкараца дотерано је пред заповедништво логора. Љубо Милош их је присилио да у старо ћебе одбаце све своје ствари, кољући при томе неколицину, који су му „нешто скривили”. Сведоци зла које је тада наступило, а један од њих је и доктор Никола Николић, преживели логораш, сећају се да је „крвави командант” запитао заточене Србе:

„А сада, тко је од вас прешао ове године у католичку вјеру, а тко није? Они који су прешли – на ову страну, а они који нису – на ону страну”, викао је Љубо Милош.

Они који су се прекрстили некако су с више поуздања прелазили од оних који су остали у дедовској вери.

„Дакле, ово су потурице!”, дао је знак Љубо Милош својим усташама.

Настало је клање, неколицину је, ножем или пушком, убио сам Милош, а остале је „поклонио” својим црнокошуљашима... У лето 1943.

године за команданта логора постављен је распоп клероустаха Ивица Бркљачић. У једном делу столарске радионице поставио је импровизовани олтар и наредио да сви католици Хрвати морају сваке недеље присуствовати Светој миси од 10 сати преподне до 1 сат послеподне, када ће их он причешћивати. За прву мису набавио је свечани орнат, а подигао је и исповедаоницу. Сваког ко би се испове-

дио премештао је на „боље” место, а затим би ти људи нестајали у Градини.

После једне недељне мисе, сви заточеници отерани су у своје бараке одакле нису смели да изађу. Бркљачић је сео да руча, а један усташа му је довео новопривошлу групу добро обучених заточеника из Сарајева. Он је извадио каму и скочио на њих, бодећи их. Људи су јаукали, а Бркљачићу су се тада придружиле и остале усташе. Убрзо су заточеници били побијени, а распоп је обрисао нож о свечану одећу и у смеху наставио са ручком.

Смрт због кукуруза

Свакодневни доручак заточеника био је „кукурузни чај”, топла вода с мало кукурузног брашна. У том делу логора (З Ц) није било отпадака, јер би логораши појели све што се у густом блату могло наћи. Маричић је сваког дана убијао по неколико заточеника због „страшне крађе” – умирући од

глади, људи су крили труо кромпир или клип убуђалог кукуруза, но такав претуп се завршавао метком у потиљак, батинањем до смрти или клањем.

Почетком децембра 1942. године логору је потпуно укинута храна. Иако су остали заточеници под претњом смрти покушавали да им

Идејни нацрт за СРБОСЈЕК дао је лично поглавник НД Хрватске Анте Павелић – за клање Срба, Јевреја и Рома. Тај модел ножева производила је немачка фирма „Солинген”. Изузетно је био функционалан при употреби. За кратко време, с мање замора, с њим се могао постићи велики брахијални учинак.

дотуре понешто, смрт од глади била је неизбежна. За двадесет дана већина је умрла, а у жицама их је остало око 100. Последњу ноћ ових живих мртваца описује Милко Рифер у књизи „Град мртвих – Јасеновац”:

„...Позлило ми је од призора који ми се указао недалеко од жице логора З-Ц. На снијегу су сједила три људска косту-

ра и импровизованим оштрицама кидала месо с голе лешине свог мртваг друга. Комаде меса трпали су у уста и жвакали таквом брзином да сам чуо како им шкљоцају зуби. Један је подигао ногу лешине и са ње стругао мршаво мишићје. Једва сам се вратио у дезинсекцију. Запао сам у плач и јецање и тек сам се након пола сата успио сабрати. Поново сам изашао. С друге стране жице није било више никога, лежале су само оглодане кости и одрезана брадата сива глава покојника. Њу нису појели...”

Сава, највећа река у бившој Југославији, једна је и од највећих масовних гробница заточеника Јасеновца. Колико је жртава у њој скончало није никада поуздано утврђено, али се претпоставља да тај број прелази десетине хиљада људи.

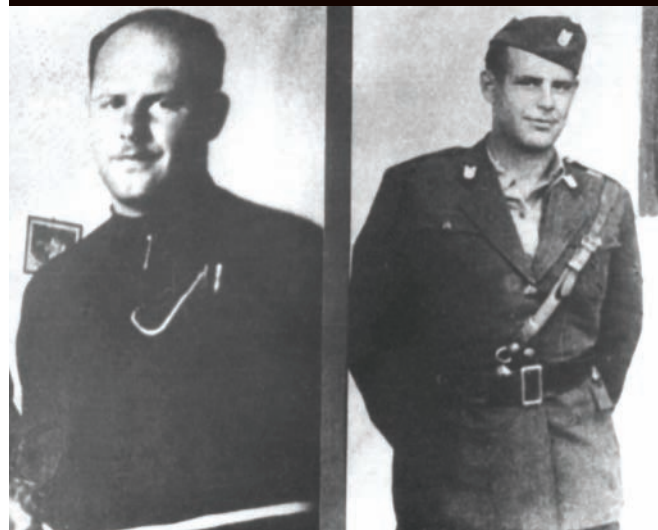
Поред тога што су на гранику Логора 3 – Јасеновац живи заточеници бацани у набујалу воду, у Саву је бацан и пепео спаљених тела која су претходно кувана у великим казанима, као и лешеве свих оних убијених у логору, закланих на самој савској скели и дотучених на насипу.

Сава је носила лешеве низводно ка Београду. Хиљаде тела плутало је пред Београдом, нарочито крајем 1944. године. Велико ратно острво, простор од куле Небојше до капије Еугена Савојског заправо је једно велико заборављено гробље жртава усташког терора.

Почетком априла 1945. године у време велике офанзиве Народноослободилачке војске, усташка управа јасеновачког логора почела је припреме за бекство. Макс Лубурић одлучио је да побије све преостале заточенике, а логор и место Јасеновац претвори у хрпу рушевина и пепела.

У то време у Јасеновац су стигли велики транспорти у којима су се налазили заточеници из Лепоглаве, Старе Градишке и других логора и места. Усташе су све те заточенике убијали на гранику или у Градини. У Записнику Земаљске комисије, формиране после рата, записано је, између осталог:

„...Усташе су, како је исказао свједок Брејер Ото, у травњу водили заточенике на ‘вањске радове’, те их побили у околици Јасеновца. Побојали су се, да ће се данас-сутра открити нова гробља у логору и око логора и установити колико је жртава страдало од усташких злочина и како је страдало. Зато су формирали екипе заточеника-гробара,

Фра Сојтона као фрајтар и као усташа

којима су наложили да ископају сва гробља у логору и изван логора, у Градини и Уштицама, и ексхумирају лешеве поубијаних жртава. Други су заточеници морали да подижу огромне ломаче. На дно ломача стављали су кокс, набацали на њ лешине и костуре, полили све то нафтом и запалили. Тако су кроз три тједна буктиле ломаче, а заточеници су проматрали те пожаре. Свједок Дуземлић Милан исказује да му је сељакиња Маринић Марија казивала да је проматрала те пожаре са крова своје куће у Кошутарици. Она тврди да је видјела како су усташе побили заточенике. Када су спаили и посљедњи костур односно лешину, почели су да пију и међусобно грле и љубе, кликчући од весеља...”

Ужарена бакља

Такви поступци логорске управе саблазнили су логораше, међу којима 21. априла настаје паника, па се стотину њих обесило из очаја по радионицама и настамбама, тако да их је 22. априла у Логору 3 – Јасеновац остало око 1.060. Усташе су све њих стрпале у велику фабричку зграду код

„Циглане”, затворили даскама сва врата и прозоре и поставили око зграде јаке страже да не би неко од заточеника умакао. Цео дан и ноћ усташе су минирале једну фабричку зграду за другом, радионицу за радионицом, складиште за складиштем, бараку за бараком, и тако изазивали експлозије и пожаре. Цео логор претворен је у ужарену бакљу...

После рата, наступило је време истине. Па и оне о злочинима. Увиђаје на лицу места у Јасеновцу обавила је Земаљска комисија са својим стручњацима. Извршена су три увиђаја. Први је обавила Окружна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Новој Градишци 11. маја 1945, други посебна анкетна комисија, коју је Земаљска комисија 18. маја 1945. упутила у Јасеновац да испита преостале трагове злочина. Та се комисија састојала од једног референта Земаљске комисије, тројице судца виших судова и два лекара вештака судске медицине. Трећи увиђај обавила је Земаљска комисија са својим референтом уз учешће судско-лекарских вештака и два фотографска стручњака.

Налази тих комисија обухватају стотине и стотине страница на којима су забележена сведочанства преживелих логораша. Упркос томе, после разбијања Југославије и стварања независне Републике Хрватске појачано је систематско затирање сећања на Јасеновац и стотине хиљада побијених логораша само зато што нису били Хрвати, већ Срби, Јевреји или Роми. Налази Међународне комисије за утврђивање истине о Јасеновцу потврђени су 25. маја 2011. на Петој међународној конференцији о Јасеновцу, Декларацијом о геноциду Независне Државе Хрватске над Србима, Јеврејима и Ромима током Другог светског рата, објављеној на осам језика (српском, енглеском, руском, хебрејском, француском, италијанском, немачком и шпанском). У тој декларацији, поред осталог, стоји да су „злочини усташа над Србима, Јеврејима и Ромима током Другог светског рата у Независној Држави Хрватској смишљен и планиран геноцид, онакав какав је дефинисан Конвенцијом о спречавању и кажњавању геноцида, усвојеном од стране Генералне скупштине Уједи-

1. октобар 2015.

Доња Градина 1946. године

њених нација 9. децембра 1948. године, да је приликом провођења овог геноцида само у јасеновачком систему хрватских концентрационих логора за истребљење Срба, Јевреја и Рома и неистомишљеника мучено, пљачкано, силовано и потом убијено од стране Независне Државе Хрватске: 700.000 Срба, 23.000 Јевреја и 80.000 Рома, једино због тога што су припадали другом народу, вјери или раси, да је Независна Држава Хрватска била једина земља током Другог свјетског рата у којој су постојали концентрациони логори за истребљење дјеце у Старој Градишци, Јасеновцу, Уштици, Јабланцу, Јастребарском, Ријечи код Јастребарског, Горњој Ријечи код Крижеваца и Лоборграду и да је у њима према непотпуним истраживањима страдало 42.791 српско дијете, 5.737 ромске дјеце и 3.710 јеврејске дјеце, да је злочин геноцида у Независној Држави Хрватској по својим размјерама раван холокаусту који је нацистичка Њемачка извршила над Јеврејима, те да је током провођења овог геноцида велик број Срба био принуђен да, зарад спаса голог живота, промијени свој национални и духовно-историјски идентитет и да се одрекне своје православне вјере и под присилом и смртном пријетњом прихвати католицизам...

Међународна комисија за истину о Јасеновцу (у којој нема чланова са територије бивше Југославије) утврдила је да је Хрватска држава, заједно са Римокатоличком црквом извршила геноцид над православним Србима, Јеврејима и Ромима у периоду од 1941. до 1945. године. После страшног и ужасног мучења, убили су преко 700.000 Срба, 23.000 Јевреја и 80.000 Рома. Међу жртвама је било 110.000 мале деце. Жртве су убијане маљем, клане, бацане у ужарено гротло Пицилијеве пећи, куван је сапун од жртава, вађена су нерођена деца из утроба мајки, набијана су деца на бајонете, одсецане су дојке женама, силоване су девојчице, девојке и жене, Хрвати су продавали ‘српско месо – 1 динар килограм’ итд. Далеко би нас одвело набрајање свих начина мучења и убијања жртава. Према америчким изворима преко 1.400 римокатоличких свештеника у Хрватској и Босни и Херцеговини вршило је лично мучење, убијање, силовање, пљачкање и насилно покрштавање. Злочине су чинили обични грађани Хрвати, домобрани, крижари, просветни радници, сељаци, службеници, интелектуалци и сви други...” ■

(Крај)

ЗАВЕТ ЛАЗАРЕВЕ МАЈКЕ

Погибија сина Лазара код Велике Хоче, 1905. године, потресла је до крајњих граница његову мајку. Та озбиљна, вредна и добра подримска сељанка, права српска домаћица, била је брижна и нежна мати. Схватајући идеале за које се њен син борио, разумевајући пакао кроз који је пролазио ратујући против Турака, смогла је снаге да остане мирна и не јакне, јер је њен син даривао свој живот за свету српску ствар.

Трагедија Лазара Кујунџића и Живојина Миловановића, српских јунака који су се до последњег метка борили у забарикадираној арнаутској кули у метохијском селу Велика Хоча, на Белом Дриму, уврстила је њихове мајке у галерију бесмртних.

Борба се водила у Хусеиновој кули и била је приказ јунаштва и пожртвовања. Седморица четника против огромне турске силе. Сви су се борили не помишљајући на предају, замењујући своје главе турским. А када су Турци запалили кулу, а четницима понестало метака, јуначки из пламена искачу Лазар Кујунџић и Живојин Миловановић. Пре него што су пали од турских куршума довикнули су душманима: „Гледајте, кукавице, како Срби гину!“

Погибија сина Лазара код Велике Хоче, 1905. године, потресла је до крајњих граница његову мајку. Та озбиљна, вредна и добра подримска сељанка, права српска домаћица, била је брижна и нежна мати. Схватајући идеале за које се њен син борио, разумевајући пакао кроз који је пролазио ратујући против Турака, смогла је снаге да остане мирна и не јакне, јер је њен син даривао свој живот за свету српску ствар.

Турци су у Призрену, пред масом људи, изложили покривено мртво тело Лазара Кујунџића. Приводе мајку и откривају му лице. Траже од ње да препозна мртво тело.

„Да ли је то твој син Лазар?“, питају несрећну жену. Мајку!

Она прилази мирно и достојанствено, окамењеног лица, нагиње се као свака друга жена над светињом смрти. Осећа, види, иако никога не гледа, да је сви посматрају, јер сви знају

– мајка је увек мајка, одаће. Али она је одлучна, бол у души чува само за себе, мирна лица и тихог гласа, вели:

„Не, није ово мој син Лазар“...

Изнаенађени држањем мајке, Турци инсистирају на признању:

„Дакле, ово није твој син Лазар, погледај добро, жено.“

„Не није мој Лазар. Ипак то је нечији син, нека мајка га је родила. Ја ћу да га пољубим и за његову мајку.“

Турци знају да је то њен син, али осећају да је у питању неки други завет, који је у овом тренутку јачи од мајчина срца. Не успевају да слома храбру мајку.

На другом крају, у Крушевцу, мајка потпоручника Живојина Миловановића на сасвим други начин тугује за својим сином који је у цвету младости, заједно са Лазаром Кујунџићем, погинуо код Велике Хоче.

Остарела Живојинова мајка не може да оде до Призрена да види свог мртвог сина и тражи да јој донесу његов официрски шињел. Привија га на груди и изговара поруку својима:

„Кад умрем, покријте ме Живојиновим шињелом. А после ми одвојите десну руку и однесите је у гроб мог сина Живојина – да га мајка грли тамо, када друкчије није могла...“

Борбе српских четника у Старој Србији и Македонији трајале су све до јула 1908. године. Након Младотурске револуције изричито се тражи обустава четовања, што прихватају сви борци и хришћанско становништво у још неослобођеним српским крајевима. Тако је дошао крај крвавим борбама у којима су највише страдала српска села и сељаци у македонским крајевима. ■

Н. ПЕШИЋ

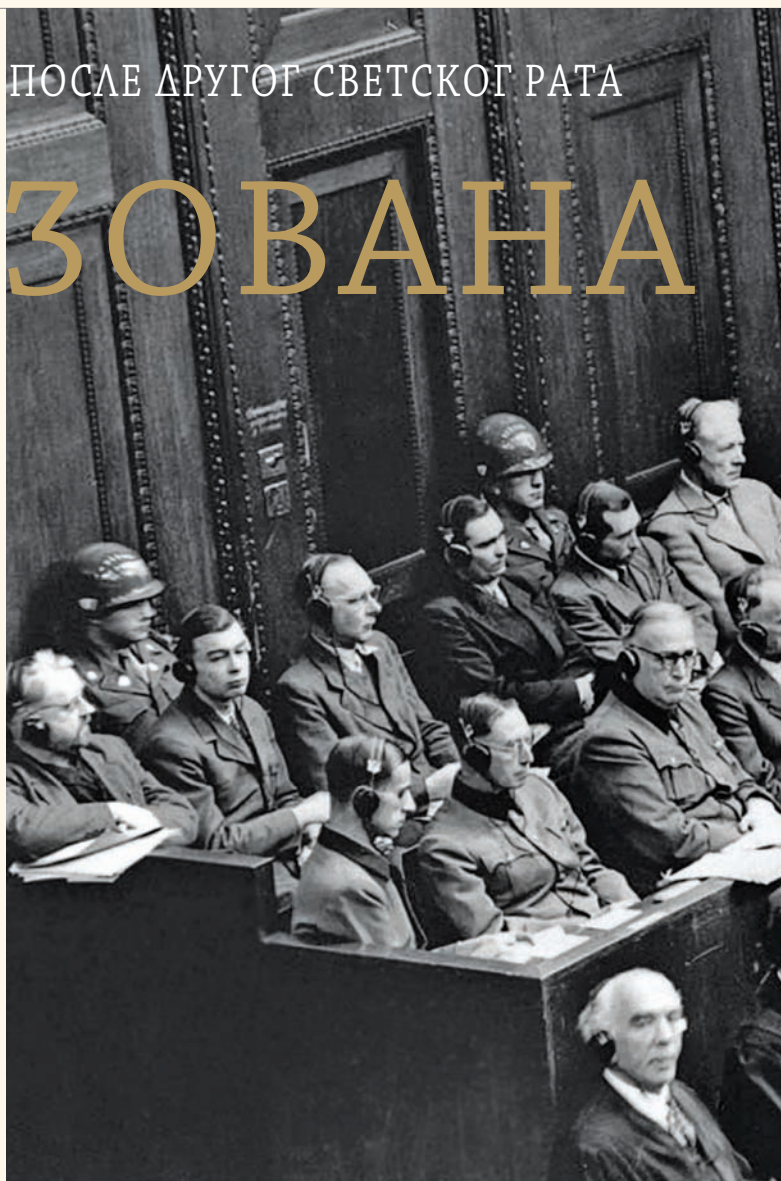
ПРОЦЕСУИРАЊЕ РАТНИХ ЗЛОЧИНА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

ОРГАНИЗОВАНА ПРАВДА

Изналажење механизма и формирање институција које би се бавиле питањима ратних злочина почело је 13. јануара 1942. у палати Сент-Џемс, када је на састанку представника влада Велике Британије, Белгије, Чехословачке, Француске, Грчке, Луксембурга, Холандије, Норвешке, Пољске и Југославије формирана заједничка комисија за ратне злочине и договорено потписивање декларације којом су се владе обавезале да раде на проналажењу криваца ради њиховог кажњавања

Ратни злочини су тешка кршења правила међународног хуманитарног права, која због своје озбиљности и нарушавања основних вредности међународног поретка повлаче индивидуалну кривичну одговорност. Кажњавање ратних злочинаца и ратних злочина у Другом светском рату наведено је као један од циљева антифашистичке коалиције. Амерички председник Рузвелт осудио је 25. октобра 1941. немачко убијање талаца у окупираним земљама, а затим је и британски премијер Винстон Черчил изјавио да кажњавање злочина мора да буде један од циљева рата.

Организовање механизма и формирање институција које би се бавиле питањима ратних злочина почело је 13. јануара 1942. у палати Сент-Џемс, када је на састанку представника влада Велике Британије, Белгије, Чехословачке, Француске, Грчке, Луксембурга, Холандије, Норвешке, Пољске и Југославије формирана заједничка комисија за ратне злочине и договорено потписивање декларације којом су се владе обавезале да раде на проналажењу криваца ради њиховог кажњавања „организованом правдом”.

Ново међународно законодавство

Британски министар спољних послова Ентони Идн сазвао је, 6. августа 1942, састанак министара иностраних послова избегличких влада и обавестио их да британска влада разматра начела којима се треба руководити у кажњавању ратних злочина. Рузвелт је 21. августа поновио америчку изјаву осуде ратних злочина, а Черчил је 8. септембра изјавио да они који су криви треба да се појаве пред судовима земаља где су починили злочине. Средином октобра 1942. године на састанку Лондонске интернационалне скупштине прихваћена је резолуција о ратним злочинима.

После меморандума британског министарства спољних послова о ратним злочинима од 29. октобра 1942, савезничке владе почеле су детаљно да разматрају предлог о сазивању међународне комисије. Комисија Уједињених нација за ратне злочине основана је 20. октобра 1943. у Лондону и представља прву институцију коју су савезници формирали ради процесуирања ратних злочина које су починили припадници Сила осовине. Састојала

се од више поткомисија, које су имале задатак да примају материјале о злочинима и да „по стеченом увјерењу стављају виновнике на листу ратних злочинаца“.

Чланице те организације постале су све државе антифашистичке коалиције, осим владе Совјетског Савеза, која је одлучила да не постане члан због неслагања са западним владама, а заправо због инсистирања да и представници седам совјетских република буду заступљени у Комисији. Неслагања су донекле отклоњена Московском декларацијом три велике силе 1. новембра 1943. и договорено је да се злочинцима суди у земљама у којима су починили злочине, у складу с националним законодавством. Због тога је функција Комисије постала више консултативна него извршна. Комисија је престала да ради 1949. године.

Међународно законодавство на крају Другог светског рата, као и национална законодавства, нису обухватала бројне нове злочине које су починиле државе чланице Сила осовине. Због тога је Лондонским споразумом од 8. августа 1945. основан Међународни војни суд за суђење ратним злочинцима. Правилником тог суда и Законом

број 10 Контролног савета за Немачку од 20. децембра 1945, предвиђено је суђење за три нове врсте кривичних дела: за злочине против мира, ратне злочине и злочине против човечности. Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација од 11. децембра 1946. кодификовано је ново међународно законодавство у тој области и поменути злочини постали су међународна кривична дела.

Суђење пред југословенским судовима

Југославија је била међу државама оснивачима Комисије Уједињених нација за ратне злочине. Југословенска краљевска влада је већ приликом напуштања земље априла 1941. године истицала потребу да агресори буду примерено кажњени. Министарство унутрашњих послова краљевске владе донело је 6. јануара 1942. одлуку да се почне с прављењем евиденције о ратним злочинима. Влада је 14. јануара 1942. потписала декларацију Уједињених нација о кажњавању ратних злочинаца којом су осуђени сви агресори. Средином исте године приступило се прављењу евиденције о злочинима, а 21. октобра 1942. влада је донела одлуку о формирању посебне комисије. У другој половини 1944. овај рад је директно усмеравала Комисија Уједињених нација за ратне злочине, која је донела начелну одлуку да свака земља на основу својих закона суди злочинцима који се у време ослобађања затекну на њеној територији.

Ради тога израђен је и текст Конвенције о екстрадицији. На основу одлуке Комисије Уједињених нација за ратне злочине прве листе ратних злочинаца требало је закључити до 10. новембра 1944. године. Југословенски представници су до тог датума били поднели само четири пријаве против немачких злочинаца, девет против италијанских, једну против мађарских, а било је окривљено укупно седам немачких, 13 италијанских и 33 мађарска злочинца. После формирања заједничке југословенске владе, састављене од представника Националног комитета ослобођења Југославије и југословенске краљевске владе, омогућено је обједињавање ових делатности и формирана је Државна комисија за испитивање злочина окупатора и њихових помагача која је наставила свој рад у ослобођеној Југославији. Југославија је 29. септембра 1945. потписала Споразум о гоњењу и кажњавању ратних злочинаца европских Сила осовине са Статутом Међународног суда правде. Она је код Комисије Уједињених нација за ратне злочине у Лондону до почетка марта 1947. године регистровала укупно 2.104 ратна злочинца, од којих 1.123 Немца и Аустријанца, 759 Италијана, док су остали припадали другим народностима.

Југославији је био изручен 121 ратни злочинац из Другог светског рата, којима је суђено пред југословенским судовима. Међу ратним злочинцима било је 115 Немаца и Аустријанаца, али ниједан Италијан. Иако су током Другог светског рата савезничке владе биле јединствене у ставу да ратни злочинци за почињене злочине морају сносити одговорност у земљама у којима су их извршили, англо-америчке војне власти нису предале Југославији ниједног италијанског ратног злочинца. ■

Др Миљан МИЛКИЋ

ПОНАШАЊЕ У ХРАМОВИМА И
НА СВЕТИМ МЕСТИМА

ВРЛИНА СМЕРНОСТИ

У цркву, или неки други храм, не треба улазити неприкладно одевен, упалљиво нашминкан, са жвакаћом гумом... Пристојно одевање искључује кратке сукње, шорцеве, деколтиране мајице и блузе, сукње са дубоким изрезом, провокативну и нападну одећу...

Сведоци смо све масовнијег посећивања богомоља, цркава, манастира и светих места ходочашћа, али и непримереног незнања, или да будемо блажи, недовољног знања о правилима понашања и одевања у храмовима. Често људи, махом млађе доби, у богомоље улазе неприкладно одевени, неретко пролазећи бучно, с рукама на леђима или у џеповима, кроз манастирске или црквене одаје. Таквим понашањем не показује се само незнање, већ и непоштовање светиња које се, између осталог, посећују како би им се изразило дубоко поштовање.

Симбол Христовог страдања

Прилазећи храму, православни хришћани осењују (крсте) се крсним знаком. Тај чин треба изводити са страхопоштовањем и дубоким осећањем блискости с Богом, а не рутински, немислећи или из навике, како то, чини се, неретко чинимо. Колико смо само пута видели људе да се, седећи у аутобусу и смејући се, крсте док пролазе крај храма, заборављајући да тим чином човек на себе изражава символ Христовог страдања за људске грехе, због чега то треба чинити с највећом пажњом и страхопоштовањем. Не у пролазу и тек реда ради.

У цркву, или неки други храм, не треба улазити неприкладно одевен, упалљиво нашминкан, са жвакаћом гумом... Пристојно одевање искључује кратке сукње, шорцеве, деколтиране мајице и блузе, сукње са дубоким изрезом, провокативну и пренападну одећу... Руке не треба држати у џеповима, већ испред себе или поред тела. Исто као што знамо шта је прикладно обући у позориште, на концерт или у посету пријатељу, морамо знати и какав је ред у Божјем храму!

У храму треба да будемо природни, не претварајући се у роба правила, како не бисмо спутавали дух љубави и молитве, али не смемо да будемо ни нехајни, бахати и без поштовања, јер се налазимо на светом месту.

Улазећи у цркву, не задржавамо се на улазу, већ се трудимо да оставимо места другима који желе да уђу. Полазимо према олтару и обављамо три појасна поклона с крсним знамењем. Најпре прилазимо црквеној икони, оној која се налази усред цркве и која нам говори коме је храм посвећен или пак чији се празник тога дана обележава. Затим се могу обићи и целивати и друге иконе постављене на посебним и истакнутим местима у храму.

Почетак службе најбоље је дочекати на оном месту на коме се најпријатније осећамо и где ћемо се најусрдније молити, имајући на уму да током богослужења то место не би требало мењати. Наравно, и када је о месту стајања реч, има правила. Тако, на пример, у православним црквама мушкарци обично стоје на десној, а жене на левој страни.

Спокој у заједничкој молитви

У храму се молимо полако, не журећи. Трудимо се да никога не ометамо и да нас нико не омета. Највећи део времена у храму се обављају богослужења и најбоље је у њима узети молитвено учешће. Корисно је долазити у цркву ради богослужења, јер је оно и уређено тако да свака наша потреба, духовна или телесна, налази своје задовољење, јер има простора и за личну и за заједничку молитву. Православно богослужење обухвата наш живот у целини – спољашњи и унутрашњи, нашу радост и тугу.

Ако то време дозвољава, никада не треба одлазити пре завршетка богослужења. Часови provedени у цркви увек ће се вратити стоструком коришћу – духовном и

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ 1–15. октобра

Православни

- 10. октобар – Задушнице
- 12. октобар – Михољдан
- 14. октобар – Покров Пресвете Богородице

Исламски

- 14. октобар – Нова 1437. хиџретска година

ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

телесном. Чак и ако не разумемо богослужбени језик, осећамо дубоку унутрашњу потребу да се укључимо у заједнички ток богослужења, остаћемо у цркви и тако доживети молитвено расположење које у њој живи. Чак и ако само стојимо, тим мирним и смерним страхопоштовањем учествујемо у молитви. Ако нам је садржај молитве непознат или нам мисли одлутају, вратимо се понављајући речи Христове молитве: „Госпode Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног“.

За време богослужења не шетамо по цркви и не гурамо се. Вера долази слушањем, најпре Речи Божије, исказане у читању Светог јеванђеља, слушањем речи молитава, песама, свога срца, као и слушањем својих ближњих и гласа њихових срца. Ипак, најлепши и истински вид сабрања верних је када сви заједно певају уз хор или појце.

За време читања Светог јеванђеља стојимо мирно, погнуте главе, опуштених руку и у највећој тишини, отворени за Реч Божију, јер нам се тада открива сам Бог. Током Литургије, све казује нам се шта треба да чинимо, само уколико пажљиво слушамо: „Главе своје Господу приклонимо“, „Заблагодаримо Господу“, „Господу се помолимо“, „У миру изиђимо“... ■

Припремио Душан ГЛИШИЋ

Снимила Стефана САВИЋ

Црква је одувек прослављала Пресвету Богородицу као покровитељицу и заштитницу хришћана, која је својим молитвама умилостивила Бога. Безброј пута помагала је појединцима и народима, у рату и миру, свуда у невољама.

Догађај који црква празнује 14. октобра десио се 911. године, у време цара Лава Мудрога. Током свеноћног бдења у Богородичиној цркви Влахерне у Цариграду, у четири сата после поноћи, угледао је Свети Андреј Пресвету Богородицу са распростртим омофором изнад народа, као да их покрива том одећом. Била је одевена у златокрасну порфиру и блистала окружена апостолима, светитељима, мученицима и девицама. Свети Андреј показао је руком Епифанију и упитао га да ли и он види „Царицу и госпођу како се моли за сав свет“, што је он зачуђен потврдио. Због тог догађаја уведено је празновање, да нас подсећа на тај тренутак и стално покровитељство Пресвете Богородице, кад год то, у невољама, од ње молитвено тражимо. ■

ФОТО-ЦЕНТАР
„ОДБРАНЕ”

ОТИСАК НЕЗАБОРАВА

Да није фотографије историја би, бар визуелно, остала тајна. Архив Фото-центра Медија центра „Одбрана” представља својеврсно сведочанство о стасавању наше земље, у којем се огледају људи и догађаји, судбине и времена.

Први број војног гласила „Народна армија“ изашао је 2. октобра 1945. године. Текстове је, разуме се, требало опремити добром фотографијом. Фото-репортери су кренули на задатке и почели сликом да пишу историју. Фотографије нису биле само додатак новинарском перу већ драгоцени хроничар времена. Војни репортери завиривали су у тенкове и авионе, снимали војне вежбе и војнике, али су бележили и разне културне и друштвене манифестације, спортска догађања, изградњу путева, аеродрома, мостова, стадиона – изградњу наше земље.

Дигитализација

У Фото-центру брижно се чувају све фотографије од 1945. године до данас, онако како то налажу прописи о чувању архивске грађе и филмова – у просторији у којој нема дневног светла, нема прашине, температура и влажност ваздуха су константни. Осим ретких изузетака, скоро све су

Фото-репортери доприносе побољшању угледа Војске Србије тако што на свакој манифестацији, војној или цивилној, умешно бирају праве тренутке, који убрзо након завршетка догађаја налазе своје место у Фото-галерији на сајту Министарства.

Времеплов

Док се радила црно-бела фотографија, војни Фото-центар имао је највећу лабораторију у земљи. Појавом колорне фотографије Југословенска народна армија опремила је Центар технологијом којом је ретко ко други у то време могао да се похвали – најсавременијим машинама које су могле да раде фотографије у колору чак метар ширине. Сваког 22. децембра приређиване су изложбе о активностима ЈНА – педесетак најлепших фотографија у великом формату, снимљених у тој години, слао се у све наше амбасаде. У то време имали смо више од педесет амбасада у свету.

По принципу тих изложби за време агресије НАТО-а направљено је педесетак црно-белих фотографија, које су послате у свет да прикажу последице бомбардовања Србије и Црне Горе. То су биле и последње црно-беле фотографије.

Захваљујући процесу дигитализације, Фото-центар је у протеклом периоду приредио четири изложбе у галеријама Дома Војске: „Првомајске параде 1946–1951“ (2010), „Прва конференција покрета несврстаних у Београду 1961. године“ (2011), „Београд 1945–1955. у објективу војних фото-репортера“ (2012) и „Наша крила – авиони домаће производње у наоружању југословенског и српског ваздухопловства 1945–2012“ (2012).

„Нудимо вам занимљиво путовање у прошлост, временском машинном, коју покреће само једна врста горива – фотографија. Она је више него валидан документ, који негује и чува време“, написала је Анђелија Радовић у брошури поводом изложбе „Првомајске параде“. И заиста је тако. Да није фотографије историја би, бар визуелно, остала тајна. Архив Фото-центра Медија центра „Одбрана“ представља својеврсно сведочанство о стасавању наше земље, у којем се огледају људи и догађаји, судбине и времена. ■

Драгана БАРИЈАКТАРЕВИЋ

одолеле зубу времена. Будући да су фото-репортери сваки догађај снимали на по више квадрата, рупе у сећању не постоје. Без тих бесмртних отисака на ролни филма штошта би остало заборављено у вртлогу промена.

Са свешћу о томе какво историјско и национално благо чува, Фото-центар је, уз подршку Цеферсон института и Владе Краљевине Норвешке, 2008. године започео дигитализацију архива. До сада су скениране фотографије до 1959. године. Дигитализација, поред тога што спречава физичко пропадање материјала, омогућава бржу претрагу и отвара архив домаћој и светској јавности. Постоји идеја да се све скениране фотографије поставе на сајт Министарства одбране у формату за прегледање и са могућношћу да се електронски купе. Политика Министарства одбране је отварање Војске према јавности, а фотографија има изузетно важно место у стварању бољег погледа на систем одбране и његове припаднике.

ДАН УМЕТНИЧКОГ АНСАМБЛА „СТАНИСЛАВ БИНИЧКИ”

НОТЕ КОЈЕ ИНСПИРИШУ СТО ГОДИНА

Пре почетка музичког дела, начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране капетан бојног брода Петар Бошковић поручио је публици да ужива у слављеничком концерту, а музичарима пожелео да наставе да унапређују српску музику, како је то чинио и официр, композитор, диригент и наставник, по којем Ансамбл носи име.

На почетку концерта публици се обратио начелник ансамбла капетан фрегате Светозар Василески и подсетио присутне на значај Станислава Биничког, композитора чије нас ноте инспиришу већ сто година. Он је истакао квалитет Уметничког ансамбла, те је у наставку програма мајор Никола Живковић доделио признања најистакнутијим музичарима у претходној концертној сезони – Ненаду Нинковићу, Даници Ренер, Наташи Милошевић и Владимиру Полкапоском.

За слављеничку свечаност Уметнички ансамбл свирао је изабране забавне и народне мелодије, које су, свака на свој начин, обележиле његов рад. Прва и последња композиција био је „Марш на Дрину”, мелодија којом су овековечени победнички подвизи српске војске у Церској бици.

На репертоару су биле и две композиције из филма „Монтевидео, Бог те видео”, затим две модерне мелодије

У Свечаној сали Дома Војске Србије, пред припадницима Министарства одбране и Војске Србије и бројним аудиторијумом, званицама из културног и јавног живота, 25. септембра „Бинички” је на пригодан начин прославио Дан ансамбла којим се обележава 116 година исписивања музичке историје на овим просторима

„Love story” и „Индијанско лето”, те „Српски југ” који је приредио Андра Тодоровић. Такође, публика је уживала и уз звуке неколико кола славног композитора Станислава Биничког, што представља увод у наредну сезону у којој ће оркестар сарађивати са Ансамблом народних песама и игара Србије „Коло”.

Оркестар су наизменично предводили диригенти маестро Павле Медаковић и мајор мр Игор Митровић, а придружио им се и диригент оркестра Гарде Војске Србије капетан Александар Ђуров.

Уз музику, публика је уживала и у плесу јер су поједине нумере игром обогатили танго плесачи Миша Плавшић и Мирјана Савић, као и играчи Ансамбла „Коло”.

На крају репертоара, начелник Ансамбла уручио је захвалнице сарадницима оркестра – Репрезентативном оркестру Гарде, Ансамблу народних песама и игара Србије „Коло”, телевизијској емисији „Време је за бебе” и најмлађем учеснику протекле сезоне тринаестогодишњем виолончелисти Петру Пејчићу. ■

Д. БАРЈАКТАРЕВИЋ

У РИТМУ СРЦА РАТНИКА

61

У Свечаној сали Дома Војске Србије, 23. септембра, представљено је најновије издање Медија центра „Одбрана” – „Марш на Дрину – Велики рат преточен у песму” ауторке Јасне Јојић.

О књизи инспирисаној композицијом која је пратила судбину српског народа током Великог рата, на промоцији су, осим ауторке, говорили заменик директора Медија центра „Одбрана” потпуковник Зоран Крупез, проф. др Миливоје Павловић и аутор текста „Марш на Дрину” књижевник, новинар и дипломата Милоје Поповић Каваја.

Ауторка и дугогодишња новинарка „Новости” која је истраживала настанак и пут најизвођеније композиције на Балкану, рекла је да јој је изузетна част што је успела да „од књиге створи малу историјску читанку из призме дивне композиције која нас подсећа ко смо и одакле потичемо”.

Уз клавирску пратњу Николе Рацкова, аутор поеме која се пева уз композицију Биничког, Милоје Поповић Каваја, одрецитовао је стихове настале 1964. године поводом обележавања пола века Церске битке, чији је симбол била чувена композиција српског музичког великана.

Књигу „Марш на Дрину – Велики рат преточен у песму” прати мултимедијални ДВД с документарним филмом „Цер-

ска битка” Војнофилмског центра „Застава филм” и музичким делом с извођењем „Марша на Дрину” у две верзије – Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” и Радомира Михајловића Точка. Као посебан поклон читаоцима, стихове поеме „Марш на Дрину” изговара њен аутор Милоје Поповић Каваја. ■

Бронзани барелеф, с ликом славног композитора Станислава Биничког (1872–1942), откривен је у холу Дома Војске Србије. Спомен-обележје, аутора Љубише Манчића, у присуству званица из културног и јавног живота, припадника Министарства одбране и Војске Србије, открили су државни секретар у Министарству одбране Ненад Нерић и начелник Управе за односе са јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић.

ВЕК МАРША НА ДРИНУ

Посетиоци свечаности на којој је откривен барелеф композитору најизвођеније балканске композиције, имали су прилику да, пратећи уметнички програм, наслуते дух времена у коме је великан живео и чују неке од његових, српском народу завештаних, бисера.

Медија центар „Одбрана”, у сарадњи са Уметничким ансамблом Министарства одбране „Станислав Бинички”, на тај начин одао је почаст композитору чувеног марша „На Дрину” тачно један век након што је компоновао мелодију којом су овековечени победнички подвизи српске војске у Церској бици.

Занимљив уметнички програм приређен је после откривања барелефа у Свечаној сали Дома Војске, у режији Момира Дукића. Томе је допринело својеврсно, већ заборављено „заједничко слушање” радио-драме „110 година музике Краљеве гарде у Србији”, чији су коаутори Предраг Стаменковић и Владимир Поповић, снимљене прошле године, поводом обележавања стогодишњице Првог светског рата и 110 година музике Краљеве гарде. ■

В. ВЈЕШТИЋ

спорт

SKYRUNNING – „НЕБЕСКО” ТРЧАЊЕ

ПЛАНИНА ЈЕ СИНОНИМ

Циљ је да стигнете до врха и то гребеном, неасфалтираним стазама и планинским одсецима. Да се потпуно стопите с природом и доласком на врх станете између неба и земље.

ЗА ЖИВОТ

Skyrunning је релативно млад спорт који је пре двадесетак година настао из планинарења, и све је популарнији међу спортистима и љубитељима планинских предела. То је нова дисциплина која спаја планинарење, алпинизам, оријентиринг и трчање.

Марко Николић, спортски директор Skyrunning лиге Србије, каже да је реч о специфичној дисциплини која има више од 50.000 регистрованих тркача у Европи. Србија је пуноправна чланица Међународне skyrunning асоцијације, а тај спорт препознао је и Међународни олимпијски комитет.

– Истакао бих да је трка „Соколов пут“, од Нишке Бање до врха Суве планине, већ друге године одржавања регистровала 300 такмичара из 12 земаља, због чега смо врло задовољни – наводи Николић.

ОСАМ ТРКА У СРБИЈИ

Skyrunning лига је специфична и веома захтевна. Постоји устаљен систем бодовања неколико дисциплина и то од најекстремнијих и веома стрмих, кратког формата, до ултрамаратона, који су дуги и по 120 километара. Најдужа трка у Србији организује се на Старој планини – 122 километра и скоро шест километара успона. Први такмичар је на циљ стигао после 17 и по сати.

Постоји и трка вертикални километар, први пут одржана на Ртњу, касније на Проклетијама. Тај формат треба да садржи километар успона и не сме бити дужи од пет километара. Све то, наравно, треба да буде потпуно безбедно.

Skyrace је небеска трка која подразумева дужину између 20 и 30 километара и више од 1.800 метара успона. Такве трке најинтересантније су учесницима. Циљ је да стигну до врха и то гребеном, неасфалтираним стазама, планинским одсецима... Да се потпуно стопе с природом и доласком на врх стану између неба и земље.

– У Србији су одржане две skyrace трке – на Шар-планини и „Соколов пут“. Skyrace на Шари прва је прекогранична трка у региону, и први пут да је од 1999. године српска спортска асоцијација одржала трку на том месту.

Енергија и емоције учесника, али и посматрача, локалног становништва, биле су невероватне. Трка је одржана на Светог Илију, који нас је „наградио“ лепим временом, јер је сутрадан било веома лоше – потоп, одрони, однети мостови, затворени гранични прелази... Невероватно какву срећу имали с временом. Треба знати да је Шара веома озбиљна планина, с врхом на више од 2.500 метара надморске висине, и то је друга највиша трка у региону – прва је на Олимпу у Грчкој на 2.700 метара надморске висине. Такве трке и јесу циљ skyrunning-а – попети се на највише врхове – објашњава Николић, који се од малена бави планинарењем и сличним спортовима.

У Србији је у 2015. години планирано одржавање осам трка – Авала, Ртањ, „Соколов пут“ код Ниша, Стара плани-

СТВОРЕНИ ЗА ПЛАНИНЕ

Николић каже да нису без разлога преци живели у селима подно врхова, и да су људи створени за трчање по планинама.

– Наши прадедови нису имали асфалт, тако да смо створени да идемо по оваквом терену. Људи желе све више изазова, јер је маратон код већине превазиђен. Много аматера и рекреативаца успело је да реализује циљеве у маратону, и сада прижељкује веће изазове. Оно што добију на планини немерљиво је с било чиме. И није досадно. Крајолик се стално мења, изазов је већи и људи су опуштенији и спонтанији – сликовито образлаже саговорник.

на, Бесна кобила, затим Проклетије, Шар-планина и Бобија. Правило је да једна мора бити посебна, најбоља, и да доноси највећи број бодова. Одлучено је да то буде „Соколов пут“, а следеће године ће то највероватније бити skyrace на Шари. Према речима нашег саговорника, ретко ко од наших такмичара има услове да рекреативно трчи на 2.300 или више метара надморске висине тако дуго, што је разлог да мање од 50 одсто такмичара заврши трку – више од 70 стартује, а 32 у лимиту стигне на циљ.

ОРИЈЕНТАЦИЈА И РАЗМИШЉАЊЕ

Последња трка ове године одржана је 19. септембра на планини Бобија код Љубовије. Подразумева два формата – skytrail од 25 километара и ultra skymarathon дужине 56 километара и три километра успона.

– Организовати све трке је тешко и напорно, јер се такмичари усредсреде на трку или две годишње, а ми треба да организујемо осам и да се потрудимо да одржимо ниво и квалитет. Трудимо се да то постигнемо тако што, на пример, увек делимо бесплатне аутобуске карте за првих 50 пријављених такмичара, затим ручак добродошлице, много окрепа, обезбеђујемо Горску службу спасавања на лицу места, вредне награде, медаље, добро опремљене кампове и много поклона. Сваке године ћемо нешто мењати, јер народ воли да види нове дестинације и пределе Србије које не познају. Наша циљна група јесу планинари, алпинисти, бициклисти, тријатлонци, оријентирци, припадници специ-

ТАЈЛАНД ЕВРОПЕ

Наша земља има много тога да понуди, каже Марко. Веома смо егзотична дестинација за коју је чак осмишљена и шала да је Србија „Тајланд Европе” – дивља, неоткривена, обилује старим историјским путевима и утврђењима.

– И као таква, Србија је питома и није много опасна. Имамо све за активан туризам и треба да сарађујемо с туристичким организацијама – да истражимо колико планинарских објеката има, колико учртаних стаза, какве су карте, када су последњи пут ажуриране, какве су услуге у планинарским домовима, и свакако да побољшамо обуку за планинарске водиче. Ми на овај начин промовишемо Србију, њен планински али и спортски туризам – објашњава Николић.

јалних јединица Војске Србије и Полиције... Један од циљева је да створимо репрезентацију и да учествујемо на светском првенству – истиче спортски директор лиге.

У Skyrunning-у тркачи треба да „укључе мозак”, односно размишљају о наредном кораку у трци. Неопходно је минимум оријентације и осећаја да пажљиво пратите развој ситуације. Због тога се такмичари често губе.

– Увек може да буде проблема – да краве склоне тракице, да неко од мештана прође и уклони знак, што нам се често дешавало. Ко зна шта би било да не проверавамо „стазе” неколико сати пре трке. Десило нам се да дан пред трку поставимо тракице, металне стубове, дрвене путоказе на дрвеће и вратимо се увече да поставимо воду и храну. Проверили смо ознаке и установили да недостаје 400 мета-

ра маркације, а да је метални стуб с путоказом ишчупан. Дакле, да то нисмо видели нико не би завршио трку. Напоменуо бих да локалне самоуправе свакако имају користи од нас, јер после трке остављамо комплетну спортску инфраструктуру – измаркиране стазе, локацију учртану на карти, GPS запис и остало – каже Николић.

И ПЛАНИНЕ СУ ЖИВА БИЂА

Ризик је увек присутан, али зато постоји и обавезна опрема на свим тркама – астроголија, пиштаљка, чеоне лампе, према жељи и штапови за планинарење. Сви потписују изјаву о одговорности и доносе обавезно лекарско уверење не старије од годину дана, које гарантује да су способни за бављење спортом. Старосна граница у skyrunning-у не постоји, али млађи од 18 година морају имати сагласност родитеља оверену у суду.

Како Николић наводи, максимално треба поштовати природу, и то правило стално понављају такмичарима.

– Обишао сам цео свет и био сам на Хималајима, Анди-ма, Кавказу, Алпима... Планине су непредвидиве. Најризичније су зими. Ако ти планина покаже сигнал да треба да станеш – мораш да станеш. Треба пратити ћуд планине, њен биоритам, и прилагодити јој се. Становници Непала имају обичај да кажу да је сваки планински врх живо биће које треба поштовати као особу. Планине су један велики синоним за живот, дају нам воду, лековито биље, фантастичан животињски свет и још много тога. И треба се с поштовањем односити према њима – закључује наш саговорник. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

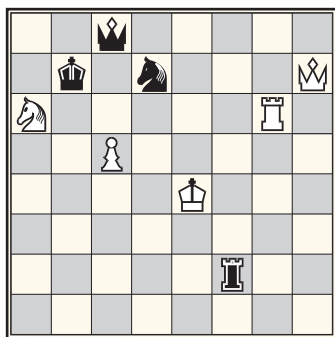
ИЗАБРАНИ ПРОБЛЕМИ

МИРКО МИЉАНИЋ ПОБЕДНИК СВЕТСКОГ КУПА ФИДЕ 2015.

Наш композитор шаховских студија Мирко Миљанић направио је велики подвиг освојивши прву награду Светског купа ФИДЕ у компоновању студија за 2015. годину. Приказујемо победничку студију и рад који је заједнички објавио са Браниславом Ђурашевићем. Решења доносимо у следећем броју.

Проблем број 1. Студија – Бели на потезу добија

Мирко Миљанић, 1. награда Светског купа ФИДЕ 2015.

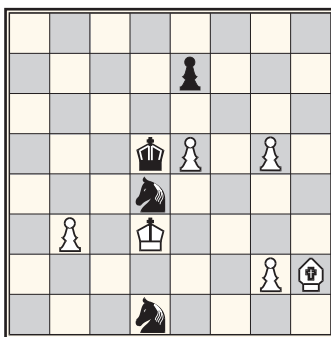
Позиција на дијаграму:

Бели: Ke4, Dh7, Tg6, Sa6, пешак c5 (5 фигура)

Црни: Kb7, Dc8, Tf2, Sd7 (4 фигуре)

Проблем број 2. Студија – Бели на потезу добија

Мирко Миљанић и Бранислав Ђурашевић, 2. награда „Problemist“ 2013

Позиција на дијаграму:

Бели: Kd3, Lh2, пешаци: b3, e5, g2 и g5 (6 фигура)

Црни: Kd5, Sd1, Sd4, пешак e7 (4 фигуре)

Припремила Драгана ШАРИЋ

Припремио Жарко БОКИЋ

17	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
18								18							19	
20		20							21							22
23			24							25						
26				27							28					
29							30					31				
32								33						34		
35		36							37							
38			39							40						
41				42							43					
44							45						46			
47		47						48								
49			50							51						

ВОДОРАВНО:

17. Истовремене паљбе из више топова, 18. Крадљивац новца, целарош, 19. Часовник, 20. Припадница германског племена Алемани, 21. Стварност, реалност, 23. Смрзнута вода, 24. Холивудски глумац („Вејвард Пајнс“), 25. Мале сонате, 26. Женско име, Ивет, 27. Старији људи, старији свет (нар.), 28. Локалитет изнад Дрине, 29. Однос боја на слици, 30. Моменталан, 31. Танасије одмила, 32. Трилер Тима Хантера са Кијану Ривсом и Денисом Хопером, 33. Разбити, сломити, 34. Иницијали певачице Брекстон, 35. Показна заменица, ова, 36. Нагли преокрет реченице (грам.), 37. Тромесечје (лат.), 38. Октет; насилно узет, 39. Издати наређење, 40. Тећи у мазеви, шикљати, 41. Бавити се ловом, 42. Окрајак, 43. Насеље у општини Темерин, 44. Ироничари, ироници, 45. Велики град у Индији, Бенарес, 46. Име кошаркашице Дабовић, 47. Мали лептир, лептирић, 48. Упоран, издржљив, 49. И један и други, 50. Жиласто ткиво за везу костију, 51. Снабдевање свежим ваздухом (лат.).

УСПРАВНО:

1. Барем нешто, 2. У пракси (изр.), 3. Иницијали вајара Лога, 4. Неодговоран, 5. Амерички енглески (скр.), 6. Збирка података, 7. СФ дело Гордона Диксона (анаграм од ДЕНС), 8. Трговац салом, 9. Одећа црне боје, 10. Трећи и 2. самогласник, 11. Онај који држи касу (лат.), 12. Творац шаховског рејтинга, Арпад, 13. Синонимне речи, 14. Сеоско подручје, 15. Мушко име одмила, Стишо, 16. Бригада КоВ ВС (слави празник 7. октобра), 18. Лик из стрипа, 19. Присталице етатизма, 20. Оживљавач успомена (лат.), 21. Есхилова трилогија, 22. Лек антимиотик, 24. Мале токате, 25. Крајње време (изр.), 27. Стручњаци за иранистику, 28. Име композитора Понкијелија, 30. Античка коринтска колонија, 31. Посуда за печење, 33. Врста змија, удави, 34. Птице певачице, 36. Италијански филозоф, Јулијус, 37. Врста минерала, 39. Пластични уметак за шраф, 40. Антоније одмила, 42. Име комичарке Нотаро, 43. Сарска област, 45. Атлетико Мадрид (скр.), 46. Ауто-центар (скр.).

У колонама и редовима, водоравно и усправно, у празна поља упишите једноцифрене бројеве од 1 до 9 који недостају. Сваки број има своје место, не сме да се понови исти број ни у усправној колони ни у водоравном реду, нити у квадрату 3x3.

С
У
Д
О
К
У

				4	2	9			
							2	7	5
			1		6				
	5								4
		6	3		7	8			
7								9	
				9		6			
6	3	2							
		9	5	8					

Решење коњићевих скокова: Ко се једанпут ожеже, и на хладно пуше; Кога су змије клале, и гуштера се плаши.

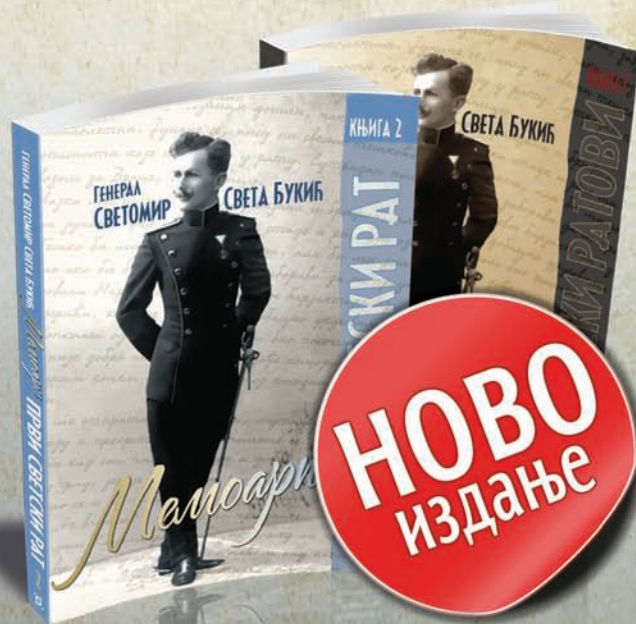
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: Дели-град, катализа, дне, о, уклопити, окованка, л, ККК, атаманац, котарице, Тасос, рањеница, Иаирик, олупина, изолатор, Тејт, резонатор, дзривати, ар, ДН, заседасти, Ивањичани, удав, Трачанин, раканац, ланара, телуриди, арати, иританси, имитатор, Тит, Кијаксар, Сиримаво, е, Леа, окречити, асимилат

Мемоари

ГЕНЕРАЛА СВЕТОМИРА СВЕТЕ БУКИЋА

Књиге, као и људи, имају своје судбине. „Мемоари“ оснивача Олимпизма у Србији генерала Светомира Свете Ђукића су више деценија чекали на објављивање. Доносе сведочење о Балканским ратовима и Првом светском рату, у првом лицу, са одговорношћу учесника и сведока:

Бележио сам свако шрејерење душе бораца, искрено и шачно... Пошредно је да се унесе више светлости и јомућену свест бораца за време окршаја, да се представи слика раша јосмаирана из иакла борбеној крљанца., када светлуца и дрхџаво лелуја само човеково ја које хоће да живи.

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:

1. Шифра 111314 „МЕМОАРИ ГЕНЕРАЛА СВЕТОМИРА СВЕТЕ БУКИЋА – БАЛКАНСКИ РАТОВИ“, по цени од 308,00 динара
2. Шифра 111315 „МЕМОАРИ ГЕНЕРАЛА СВЕТОМИРА СВЕТЕ БУКИЋА – ПРВИ СВЕТСКИ РАТ“, по цени од 572,00 динара

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улази целокујној износа досџавиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Кујлена издања биће досџављена јосџекспресом на шереш кујца.

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-079, Факс: 011/3241-258

Маркетинг 011/3241 026
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата 011/3241 009
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја 011/3241 254
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 20 ГОДИНА ОД ЗАВРШЕТКА ШКОЛОВАЊА 48. КЛАСЕ ВА КОВ

Обележавање 20 година од завршетка школовања 48. класе ВА КоВ и 46. класе РМ –Смер поморство, одржаће се 31. октобра 2015. од 11.00 часова у Војној академији. Заинтересована лица треба да до 23. октобра 2015. пријаве – потврде учешће на следећи начин: пешадија: Срђан Дувњак – 064 615-94-42; ОМЈ: Бранко Мићановић – 064 145-28-09; артиљерија: Ненад Милошевић – 060 342-8055; инжењерија: Александар Милић – 064 66-20-617; веза и ЕИ и ПЕД: Дејан Вулетић – 063 610 744; АБХО: Радован Каркалић – 064 8598-207; Инт. и фин. служба: Зоран Мирковић – 065 2479-364; Ратна морнарица – Смер поморство и класићи који су по разним основама напустили школовање: Чедомир Герзић – 060 424-3447.

1914–2014 ЗАШТО РЕВИЗИЈА

**СТАРЕ И НОВЕ КОНТРОВЕРЗЕ О
УЗРОЦИМА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

аутора Милета Бјелајца

Сви смо свесни тенденције ревизије улоге Србије 1914, проналажења нових криваца за избијање Првог светског рата. Чињеница је да се ту негде и наша знања о новом ревизионизму завршавају. Какав је заиста, колико дубок, из којих корена потиче, од којих аутора, са којим образложењима и намерама је настао ревизионизам о коме се говори, мало је коме познато. Књига др Бјелајца прва је у Србији која научно и популарно полемише са трендом ревизије о улози Србије 1914. године. Она нуди одговоре на поменута питања.

Броширано / ф. 14x20 / 248 стр.
шифра: 111303
Цена: 495,00, са попустом: 396,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-258
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:

1. Шифра 111303/„1914–2014 • ЗАШТО РЕВИЗИЈА“,
по цени од 396,00 динара

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унајред. Доказ о ујлашци целокујној износа дославиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће дославена поштексиресом на шереш куйца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-258
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ БРОЈ 129

60
ГОДИНА
ВОЈНЕ
ПОЛИЦИЈЕ

ВОЈНА ПОЛИЦИЈА ЈУЧЕ, ДАНАС И СУТРА

ПИШЕ

Рајко МИЛОВАНОВИЋ

Ове године навршава се 60 година од формирања Војне полиције. Иако још у српској војсци имамо зачетке оснивања посебних јединица за обављање полицијских послова – полицијска одељења формирана наредбом кнеза Милана Обреновића 1876. године, модерна Војна полиција формирана је у Југословенској народној армији 14. септембра 1955. године. Све до 1991. године то је била једина Војна полиција у некој од комунистичких земаља. Током више од пола века постојања Војна полиција стекла је бројна искуства и постала модерна служба безбедности и војна формација оспособљена за разноврсне полицијске задатке у војсци, али и специјализовану подршку војним јединицама у свим борбеним и мирнодопским условима.

Формирање

Формирањем Војне полиције 1955. године, ондашња Југославија постаје једина социјалистичка држава која у својим оружаним снагама има специјализовану безбедносну формацију са „капиталистичким“ називом „полиција“. Док је у држави постојала „народна милиција“ у војсци је била полиција. Иако на први поглед необична, таква одлука државног и војног руководства била је инспирисана тада веома блиским односима ФНРЈ са НАТО-ом и западним савезницима.

Две године пре формирања Војне полиције расформиран је КНОЈ (Корпус народне одбране Југославије) који је обављао одређене војнополицијске задатке у ЈНА. Међутим, трупна пракса, посебно велики маневри одржани 1953. и 1954. године, показали су да постоји потреба за специјализованом војном формацијом за одређене послове безбедности. Савремени услови ратовања потврђивали су чињеницу да је безбедност веома важан елемент командовања. Прочувена страна и сопствена искуства, стечена и на маневрима, као и тзв. „тршћанска криза“ условили су потребу реорганизације укупног сектора безбедности тадашње ЈНА.

Независно од наведених чињеница не треба заборавити ни политички аспект оснивања специјализованих војнополицијских јединица. У то време Југославија је имала релативно блиске односе са западним земљама, пре свега са САД и Великом Британијом, склопљен је војни споразум са Грчком и Турском, а разматрала се и могућност приступања Атлантском пакту. Предвиђеним реформама система безбедности, ЈНА се још у то време битно приближила западним стандардима.

Прве јединице Војне полиције у ЈНА формиране су по угледу на „полицијска одељења“ оснивана за време кнеза Милана Обреновића. Припадници тих одељења имали су, осим пушке, као стандардног наоружања сваког војника, и револвере, што их је издвајало од остале војске. Такође, носили су посебне траке на рукаву како би било јасно о коме се ради. Ова одељења деловала су само у ратно време. У миру, полицијску функцију спроводили су, у смислу контроле и одржавања реда и дисциплине, команданти сопственим снагама (стражом, патролама). Такво решење задржано је и у Војсци Краљевине Југославије. Истраживање дисциплинских престапа и кривичних дела унутар јединице обављали су официри постављени на дужност „иследника“ који су постојали у сваком пуку, а по потреби и цивилна криминалистичка полиција и жандармерија.

У процесу непосредних припрема за формирање Војне полиције у ЈНА биле су укључене, поред команди, и најважније институције и органи тадашње ФНРЈ. Они су учествовали у одређивању организације, делокруга задатака, метода рада и других питања од значаја за формирање и функционисање Војне полиције. Тако су Наредбом врховног команданта оружаних снага од 14. септембра 1955. о формирању Војне полиције прописани и њени задаци и делокруг рада. Одређено је да Војну полицију чине посебне јединице у саставу ЈНА и да се њен састав и организација, као и у свим

јединицама и установама ЈНА, утврђује формацијом. Тада је дефинисано да се у Државном секретаријату за народну одбрану оснује посебан орган за „вршење послова општег руковођења Војном полицијом”. Јединицама војне полиције руководе старешине јединица и установа у чијем су саставу јединице војне полиције „непосредно или преко органа безбедности”. Дакле, Војна полиција била је замишљена као „извршни орган команданта”, али је била дефинисана и посебна улога органа безбедности, као стручног органа за руковођење Војном полицијом.

Још тада је прописано да јединице Војне полиције своје задатке обављају на основу и у оквиру закона, других прописа и овлашћења, „сагласно наређењима Државног секретара за послове народне одбране”. Дакле инсистирало се на законитости деловања. У том смислу израђен је и Правилник о Војној

ПРВИ ЗАДАЦИ

Наредбом о оснивању Војне полиције у ЈНА и тада усвојеним Правилником, Војној полицији одређени су следећи задаци:

- обављање извршних послова и наређених мера безбедности,
- патролна служба у гарнизону и на логоровањима, контрола и регулисање саобраћаја,
- одређени извиђајни поступци, односно истражне радње из надлежности војних судова, ако су јој те радње одлуком надлежног органа поверене и
- обављање других извршних послова из делокруга безбедности и унутрашњег реда у ЈНА који јој се ставе у задатак посебним прописима.

полицији, којим је дефинисан конкретан рад и поступак Војне полиције и њених органа у обављању дефинисаних задатака.

С временом, како се мењао и усавршавао кривично-правни поступак у држави, па и у Војсци, улога Војне полиције бивала је обухватнија и прецизније дефинисана. У почетку главна улога Војне полиције била је на одржавању и контроли реда и дисциплине, као и потрагама за војницима који су самовољно напустили јединице. Касније, она добија и одређену борбену улогу, посебно у супротстављању терористичко-диверзантској делатности и бива сврстана у специјалне јединице ЈНА.

Организација Војне полиције у ЈНА

По доношењу наредбе о формирању Војне полиције утврђена је њена организацијско-формацијска структура и тек након годину дана, октобра 1956, јединице су почеле да функционишу. Били су то водови и одељења Војне полиције у саставу дивизија и виших јединица и установа. Већ 1959. године у Државном секретаријату, армијским областима, Ратном ваздухопловству, Ратној морнарици, војним подручјима и дивизијама „А” класификације формиране су чете Војне полиције, док су у саставу мањих јединица били водови и одељења Војне полиције. Општи став је био да се ратна и мирнодопска формација Војне полиције битно не разликују.

Осим јединица Војне полиције, током 1959. године, формиран су и управни органи за руковођење војнополицијском делатношћу. У саставу Управе безбедности било је основано одељење Војне полиције, одсеци Војне полиције били су у одељењима безбедности армијских области, РВ и РМ, док су у војним подручјима, у органу безбедности, били помоћници за Војну полицију.

Ипак, није све ишло како је првобитно било замишљено. Било је доста непознаница и нејасноће, пре свега код команди свих нивоа, око надлежности Војне полиције на задацима сузбијања и документовања криминала, као и њене улоге у борбеним дејствима. То је довело до одређеног застоја у развоју, па и полемике око места и улоге Војне полиције. Из тадашње војне штампе, пре свега из текстова објављених у часопису „Војна безбедност” може се запазити да се доста отворено водила стручна полемика око улоге, задатака и конкретне праксе обуке и употребе Војне полиције. На крају је констатовано да процес реорганизације Војне полиције треба довршити, да је треба организовати на гарнизонском принципу и груписати у веће јединице, прецизирати њене задатке и боље је материјално опремити. С временом, са реорганизацијом ЈНА и њеном модернизацијом, мењана је и организација Војне полиције. Део тих промена и прилагођавања било је и одвајање саобраћајне војне полиције, која је током шездесетих година прошлог века била издвојена из Војне полиције и дата у надлежност саобраћајних органа, али је почетком седамдесетих поново враћена у њен састав.

Крајем шездесетих година одлучено је да се заштитне јединице, које су постојале при свакој вишој команди, припоје саставу Војне полиције. Тако Војна полиција добија задатак обезбеђења виталних објеката и јединица, транспорта увозне опреме и наоружања, командних места и одређених рејона и праваца. У ту сврху, ослоном и на страна искуства

ПРВА БОРБА ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ

Покушај хрватске усташке емиграције да у земљи, на простору Босне и Херцеговине, односно Радуше, 1972. године организује герилску војску и устанак био је „ватрено крштење“ Војне полиције ЈНА. Када је откривена убачена деветнаесточлана терористичка група, ангажована је чета Војне полиције сарајевске армије, која је прва ступила у контакт и борбу са терористима. Том приликом погинуо је командир чете капетан прве класе Милош Поповић, који је, тако, постао и прва борбена жртва из редова Војне полиције. Иако је ангажовање чете резултирало губицима људства, у даљем току догађаја имало је значајан ефект јер се терористичка група, суочена са чињеницом да је у земљи не чека „одушевљени народ“ већ војска с намером да их уништи, поделила на мање тимове и убрзо је савладана.

Од формирања до данас, према доступним евиденцијама, у борбама су погинула 84 припадника Војне полиције, а преко 220 припадника је лакше или теже рањено.

о ангажовању јединица Војне полиције, 1971. године почињу да се формирају батаљони Војне полиције, прво при Савезном секретаријату за народну одбрану, а затим при свакој војној области. До 1973. године формирано је укупно осам батаљона Војне полиције, док је команда РВ и ПВО остала са једном четом Војне полиције. И даље је свака дивизија имала чету Војне полиције, док су бригаде „А“ класификације имале чете нешто мањег бројног стања. Тако је 1978. године Војна полиција ЈНА имала осам батаљона (сви „А“ класификације), 23 самосталне чете и 21 самостални вод, три одељења и једну наставну чету Војне полиције у саставу РВ и ПВО. Укупно бројно стање било је: 133 официра, 497 подофицира, 39 питомаца ШРО и 4.665 војника.

Противтерористичке јединице Војне полиције

Попуна јединица Војне полиције никад није била испод 80 одсто формацијом утврђеног броја, што је обезбеђивало веома високу борбену готовост. Ако се томе дода да су у Војну полицију регрутовани војници тзв. прве категорије, при чему се гледало да поред психоздравствене и моралне подобности буду из честитих породица у којима нико није био у сукобу са законом по било ком основу (чланство у тадашњем СКЈ није био услов), јасно је да је одувек била (могла и морала да буде) поуздана и ефикасна безбедносна војна формација.

Скоро у исто време кад и у другим европским државама, средином седамдесетих година 20. века, доноси се одлука о формирању специјалне противтерористичке јединице у Савезном министарству унутрашњих послова, а нешто касније и у републичким. Тадашњи савезни секретар за народну одбрану, на основу прикупљених искустава и предлога Управе безбедности, априла 1978. године доноси одлуку да се слична противтерористичка јединица формира и у ЈНА. Било је то одељење Војне полиције у саставу вода Војне полиције специјалне намене 282. батаљона ВП. Основна наме-

има батаљон Војне полиције, с тим да је већина корпуса, уместо „ратних“ батаљона, имала једну мирнодопску чету. Са заштравањем унутрашње безбедносне ситуације до почетка грађанског рата (средина 1991. године), практично већина дотадашњих батаљона Војне полиције „Р“ класификације у корпусима је преформирана у јединице „А“ класификације. Тако је 1991. године, на почетку распада СФРЈ, Војна полиција ЈНА била организована у 16 батаљона „А“ класификације, један наставни батаљон (у саставу РВ и ПВО), осам батаљона „Р“ класификације (са једном четом у миру као језгром), 13 „самосталних“ чета „А“ (у саставу бригада „А“, војнопоморских сектора, РВ и ПВО), 24 „самостална“ вода „А“ и два одељења „А“ класификације. Поред тога свака бригада и дивизија „Р“ имала је чету Војне полиције „Р“ класификације.

на одељења била је решавање талачких ситуација, обезбеђење и заштита највиших војних руководиоца и обављање других сложених полицијских задатака. Ова јединица била је састављена искључиво од подофицира. Нешто касније, у саставу сваког батаљона Војне полиције формирају се антитерористичка одељења. Средином осамдесетих, са нарастањем опасности од тероризма, у саставу батаљона Војне полиције Гардијске бригаде од постојећег вода специјалне намене настаје противтерористичка чета, а у батаљонима Војне полиције армија формирају се водови исте намене.

У систему Територијалне одбране

До средине осамдесетих година прошлог века јединице Војне полиције нису постојале у Територијалној одбрани (ТО), што је оцењено као слабост, па се ускоро оне оснивају и у том систему. Формиране су чете или водови (нису све јединице територијалне одбране имале исту формацију) при штабовима ТО република и зонским, или покрајинским штабовима и водови или одељења при партизанским дивизијама и бригадама. Јединице су формиране од резервног састава и попуњаване од бираног људства млађих годишта који су служили војни рок у јединицама Војне полиције ЈНА. Од Војне полиције ЈНА визуелно су се разликовали само по словној ознаци на значки Војне полиције где је уместо „ЈНА“ стајало „ТО“. То је условило и одређене измене у правилницима, па је 1985. године, *Правилном службе војне полиције*, Војна полиција номинално обједињена као „Војна полиција Оружаних снага“. У пракси, ССНО, односно Управа безбедности, водила је непосредно рачуна о Војној полицији ЈНА, а штабови ТО о Војној полицији Територијалне одбране, с тим да су сва решења у вези са организацијом и опремањем преузимана од ЈНА.

Крајем осамдесетих година ЈНА прелази на тзв. корпусну организацију, којом се укидају дивизије. Корпуси су били у саставу војишта. Формацијом је утврђено да војишта имају батаљоне Војне полиције „А“ класификације, а сваки корпус

Једна од битних одлика организације Војне полиције је да јединице нису засниване на величини и броју већ на квалитету људи и модуларности основних јединица (водови и чета), чиме се обезбеђивала ефикасност и вишенаменска употребљивост. Такво поступање показало је добре резултате током грађанског рата, али и касније јер су се јединице Војне полиције показале као изузетно поуздане, знатно ефикасније (у односу на бројно стање и ватрену моћ) од других пешадијских и механизованих јединица.

Одмах по формирању, Војна полиција је добила, по угледу на неке стране армије, и посебну ознаку – амблем. Амблем војне полиције био је сребрени овални штит положен на укрштене мачеве. На средини штита налазила се петокрака жуте боје (не црвене, како је било уобичајено у ЈНА) на чијој средини су се налазила слова „ЈНА“. Изнад и испод петокраке распоређен је натпис великим латиничним словима „ВОЈНА ПОЛИЦИЈА“. Касније, када су формиране јединице Војне полиције Територијалне одбране, значке намењене тим јединицама имале су у петокраки слова „ТО“.

Бели опасач је од самог почетка постао основни део опреме и практично статусни симбол Војне полиције. Официри и подофицири носили су опасач са једним упртачем, а војници са два упртача. Скоро идентичан опасач носе и припадници Војне полиције немачког Бундесвера. Опасачи су се закопчавали с предње стране пређицом која је на средини имала значку Војне полиције. Осамдесетих година припадници саобраћајне Војне полиције добијали су и опасаче који су по средини био прошивени рефлектујућом траком беле боје ради лакшег учовања у мраку.

Посебна саобраћајна значка

Припадници Саобраћајне војне полиције носили су на службеној униформи и посебну „саобраћајну“ значку. Сличан амблем носили су и припадници цивилне саобраћајне полиције. Састојао се од волана са раширеним крилима и црвеном петокраком звездом чији су кракови завршавали на ободу во-

лана. Испод доњих кракова петокраке био је натпис „ЈНА“. Ознака коју су носили припадници саобраћајне милиције била је идентична, али мања и без натписа ЈНА. Припадници Саобраћајне војне полиције стандардно су на дужности носили и нарукавља беле боје, касније са рефлектујућим површинама.

У другој половини осамдесетих година у склопу развоја нове маскирне униформе (М-89) заједно са Интендантском управом започет је пројекат развоја посебне униформе за потребе противтерористичких јединица. Пројекат је обухватио не само униформу већ и обућу и пододело, а та униформа послужила је као основ за израду униформе М-93 којом је касније опремана Војска Југославије.

И возила Војне полиције означавања су налепницом на којој је био амблем Војне полиције и која се постављала на средини предњих бочних врата на сваком возилу. Знатно мања налепница постављала се на десном доњем углу ветробранског стакла.

Војна полиција била је наоружана стандардним пешадијским наоружањем ЈНА, али и другом, у то време врло модерном и савременом опремом. Водило се рачуна да се те јединице прве опреме најбољим домаћим стрељачким наоружањем. Тако су у првој половини седамдесетих година прошлог века јединице Војне полиције прве комплетно опремљене тада новоусвојеним аутоматским пушкама М-70 у варијанти „А“ (са преклапајућим кундаком). Тих година знатно су осавремењени целокупна опрема и наоружање. Први добијају пасивне нишане и двогледе, у почетку холандске, а касније домаће производње. Када је Војна полиција добила у надлежност и противдиверзијску заштиту, набављена су, у то време најсавременија, средства за противдиверзијску заштиту (углавном британске производње), рендгенски уређаји за преглед поште и пакета, детектори експлозива, метал-детектори, детектори сатних механизма, метал-детекторска врата, радиолошки детектори, балистичке прекривке и друго. Још 1978. године стигли су први балистички (заштитни) прслуци, којима је опремљена противтерористичка јединица 282. батаљона ВП. Нешто касније набављени су и специјални, тешко прободни шлемови, као и посебне пушке („шермили“) за избацивање гумених и пројектила пуњених сузавцем, пригушивачи... Иако те опреме није било довољно за све, јединице Војне полиције за противтерористичка дејства ипак су биле врло добро опремљене, обучене и способне да одговоре намени. О квалитету домаће и увозне опреме, али и добром одржавању, говори податак да је део те опреме и наоружања и данас у функцији.

Возило ВПБ М-86

После подробне анализе 1976. године донета је одлука да се Војна полиција, односно по једна чета у сваком батаљону, опреми оклопним возилима. Иако је првобитни предлог био да се набаве француски оклопни транспортери ВАБ, одлучено је да то буду румунски оклопни транспортери ТАБ-71

(копија совјетског БТР-60). До 1978. све јединице биле су опремљене и оспособљене за употребу. Средином осамдесетих, на бази оклопних возила серије БОВ (борбено оклопно возило), словеначки ТАМ производи оклопно возило точкаш, касније службено названо Возило полиције борбено М-86 (ВПБ М-86). Прототипско возило, опитовано у јединицама Војне полиције 1986. године, показало се изузетно добрим, па је настављено са њиховим усавршавањем (у варијанту М-86А) и опремањем јединица. До краја 1991. године, када је ТАМ испоручио последњу серију наручених возила, јединицама Војне полиције ЈНА укупно је испоручено око 120 возила. Део тих возила остао је у Војној полицији хрватске војске, Војске Републике Српске Крајине и Војске Републике Српске.

Управа безбедности, односно њена организацијска јединица за послове Војне полиције (одељење), била је носилац и покретач развоја организације и опремања Војне полиције посебном опремом и наоружањем. Иако су и други тактички носиоци учествовали у опремању Војне полиције, пре свих Интендантска, Саобраћајна и Управа оклопних јединица, ипак је то одељење било креативни мотор свих организационих промена и квалитативног скока у опремању, посебно седамдесетих и осамдесетих година прошлог века.

ВОЈНА ПОЛИЦИЈА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Организацију Војне полиције Војске Србије чине органи и јединице који у Министарству одбране, Генералштабу Војске Србије и њеним командама и јединицама реализују војнополицијске и послове опште безбедности из своје надлежности. Јединице Војне полиције намењене су за обављање извршних послова Војне полиције. У Управи Војне полиције Генералштаба Војске Србије, Копненој војсци и Гарди јединице Војне полиције су ранга батаљона, различите су намене и организацијско-формацијске структуре. У Команди за обуку и Команди РВ и ПВО формиран су водови Војне полиције. Организацијском структуром у Војној полицији обезбеђена је заступљеност свих специјалности које су неопходне за извршење предвиђених задатака Војне полиције, као што су:

- општа Војна полиција;
- противдиверзиона;
- противтерористичка;
- криминалистичка Војна полиција;
- саобраћајна Војна полиција.

Рад Војне полиције регулисан је следећим законима:

- *Законом о одбрани,*
- *Законом о Војсци Србије,*
- *Законом о Полицији и*
- *Законом о кривичном поступку.*

Поред наведених закона, послови и задаци Војне полиције прецизније су одређени *Уредбом о овлашћењима, изгледу, издавању, коришћењу и уништавању службене легитимације и значке овлашћених службених лица Војне полиције, Правилником о овлашћеним службеним лицима, начину при-*

мене овлашћења и обављања задатака и послова Војне полиције, Правилником о начину, поступку и овлашћењима за вршење унутрашње контроле рада Војне полиције и поступању по прилици на рад Војне полиције, Упутством о техничкој заштити у Војсци Србији и Упутством о безбедносној заштити одређених лица и објеката из надлежности Војне полиције Војске Србије.

Војна полиција извршава војнополицијске послове у Министарству одбране и Војсци Србије. Колики је значај војнополицијских послова показује и то да су они прописани *Законом о одбрани и Законом о Војсци Србије.* Тако је чланом 20. Закона о одбрани прописа-

но, између осталог, да су војнополицијски послови безбедносно-обавештајни послови од значаја за одбрану. Одредбама члана 53. Закона о Војсци Србије дефинисани су следећи послови Војне полиције:

- сузбијање криминалитета;
- контрола и одржавање војног реда и дисциплине;
- обезбеђење најзначајнијих војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања;
- регулисање и контрола војног путног саобраћаја и
- противтерористичка заштита.

Послови и задаци из надлежности Војне полиције су основ за дефинисање способности које она мора да достигне. Другим речима, Војна полиција мора бити способна да ефикасно изврши законом, другим прописима и наређењима надлежних старешина дефинисане послове и задатке у свим условима и мисијама Војске Србије.

Сузбијање криминалитета

У *Закону о Војсци Србије* прописане су, између осталог, и надлежности Војне полиције на сузбијању криминалитета у Министарству одбране и Војсци Србије. Приликом реализације задатака сузбијања криминалитета овлашћена службена лица Војне полиције (у даљем тексту: ОСЛ ВП) поступају у складу са законом којим се уређује кривични поступак, законом којим се уређује полиција, прописима и документима донетим на основу тог закона.

Сузбијање криминалитета обухвата мере и активности које реализују ОСЛ ВП ради спречавања и сузбијања кривичних дела и спроводи се оперативно-криминалистичким пословима и пословима из домена превентивног рада. Овлашћена службена лица Војне полиције првенствено поступају по службеној дужности, а дужни су да поступају по захтевима и налозима државних органа који се баве суз-

ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА И АНАЛИТИКУ

Највиши орган Војне полиције који руководи активностима органа и јединица Војне полиције на пословима и задацима сузбијања криминалитета јесте Одељење за сузбијање криминалитета и аналитику Управе Војне полиције Генералштаба Војске Србије. Одељење за сузбијање криминалитета и аналитику обавља послове који се односе на планирање, организацију, координацију и контролу послова криминалистичке Војне полиције, непосредно учествује и усмерава органе и јединице Војне полиције при решавању сложенијих случајева криминала, планира, организује и реализује аналитичко-информативне послове из домена сузбијања криминалитета, организује рад оперативног центра Војне полиције и служби дежурства Војне полиције и прикупља аналитичке податке од органа и јединица Војне полиције. не чека „одушевљени народ“ већ војска с намером да их уништи, поделила на мање тимове и убрзо је савладана.

Од формирања до данас, према доступним евиденцијама, у борбама су погинула 84 припадника Војне полиције, а преко 220 припадника је лакше или теже рањено.

бијањем криминалитета (Министарство унутрашњих послова, тужилаштва и судови).

Правилно и законито поступање у раду, правилно поступање са предметима и траговима кривичног дела и постојање прописане документације уз прикупљене доказе је основ рада ОСЛ ВП на пословима сузбијања криминалитета. Доказни материјал који су на овакав начин прикупила ОСЛ ВП од великог је значаја за рад правосудних органа у доношењу одлука у даљем кривичном поступку.

Овлашћена службена лица Војне полиције која раде на пословима сузбијања криминалитета јесу старешине постављене на формацијска места криминалистичких истражитеља и криминалистичких техничара – форензичара. Они су, на специјалистичким курсевима посебно обучени и оспособљени за обављање ових комплексних и сложених полицијских послова. Од њиховог знања, вештина, квалитета обављања послова за које су надлежни, а пре свега искуства и праксе која се надограђује годинама рада, зависи успешно вођење кривичног поступка и процесуирање најсложенијих кривичних дела у миру, а нарочито у рату и условима ванредног стања када до изражаја долази њихов рад на спречавању, откривању и документовању различитих облика злочина и обраде лица која у тим условима извршавају најтежа кривична дела.

Оно што их издваја од осталих припадника Војне полиције, па и других припадника Војске Србије, јесте чињеница да њихов рад и поступање зависи искључиво од одлука, налога, ставова и наредби руководиоца у кривичном поступку, односно јавних тужилаца, а не од одлука које добијају од непосредно претпостављених војних старешина. У свом раду, припадници Војне полиције који раде на пословима сузбијања криминалитета, свакодневно и непрекидно сарађују

са правосудним органима, као независним органима судске власти, што их чини независним и самосталним у обављању послова и задатака из њихове надлежности.

Специјализована установа Војне полиције чији је задатак спречавање, откривање и расветљавање кривичних дела из надлежности Војне полиције у Министарству одбране и Војсци Србије, као и откривање и хватање њихових починилаца и привођење надлежним правосудним органима јесте Криминалистичко-истражна група Управе Војне полиције ГШ ВС. Криминалистичко-истражна група формирана је у августу 2006. године и намењена је за реализацију најсложенијих задатака сузбијања криминалитета у Министарству одбране и Војсци Србије и за пружање подршке органима Војнобезбедносне агенције у документовању кривичних дела из њихове надлежности (посебно за део поступања где Војнобезбедносна агенција нема полицијска овлашћења).

Припадници Криминалистичко-истражне групе овлашћени су да спроводе криминалистичку обраду према лицима запосленим у МО и ВС за које постоје основи сумње да су у служби или у вези са службом извршили кривично дело за које се гони по службеној дужности осим ако законом није другачије одређено, као и према цивилима када постоје основи сумње да су учинили кривично дело против Војске Србије за које се гони по службеној дужности.

Криминалистичко-истражну групу чине професионални припадници Војске са дугогодишњим искуством рада у јединицама Војне полиције, развијеним способностима за тимски рад и завршеним одговарајућим специјалистичким курсевима намењеним за стицање знања из области послова сузбијања криминалитета.

Поред обављања војнополицијских и послова опште безбедности, сложеним задацима сузбијања криминалитета

баве се сви војнополицијски органи у саставима Министарства одбране, командама Војске Србије и јединице Војне полиције.

9

Превенција

Приоритетни задатак ка коме се усмеравају све јединице и органи Војне полиције је јачање превенције на сузбијању криминалитета у систему одбране. Превентивно деловање органа Војне полиције, између осталог, одвија се превентивном делатношћу при обављању редовних послова и задатака, уз сарадњу са другим органима. Спречавање кривичних дела представља једну од најважнијих функција Војне полиције и она обухвата већи број послова и задатака. Радом ОСЛ ВП највећа документована материјална штета причињена МО и ВС проузрокована је услед незаконите набавке средстава и опреме, супротно прописима који регулишу поступак набавке и квалитативни пријем средстава, што је наметнуло потребу да се тежиште превентивног деловања Војне полиције усмери на смањењу криминалних догађаја и злоупотреба у поступцима покретања, уговарања и реализације набавки и услуга, утврђивања и доделе одређених права, а ради смањење штете и заштите интереса МО и ВС.

Потреба за сарадњом Војне полиције са другим органима у раду произилази из послова које Војна полиција изврша-

ва у складу са законским актима. Успеси у сузбијању криминалитета представљају партнерство различитих учесника у кривичном поступку и превенцији криминала.

Овлашћена службена лица Војне полиције у извршавању послова и задатака из домена оперативно-криминалистичких послова, поред правосудних органа, остварују сарадњу са органима Министарства унутрашњих послова и Војнобезбедносне агенције Министарства одбране. При извршавању послова из домена превентивног рада Војна полиција непосредно сарађује са организационим јединицама и установама Министарства одбране, организацијским јединицама Генералштаба Војске Србије и јединицама Војске Србије.

Дежурство у Војној полицији Војске Србије чини јединствен систем дежурства и организовано је у Управи Војне полиције и јединицама/установама Војне полиције Војске Србије. Локација служби дежурства Војне полиције у више гарнизона на територији Републике Србије (Београд, Ниш, Нови Сад, Краљево, Врање), веза са Оперативним центрима јединица Војске Србије и развијена сарадња са Војнобезбедносном агенцијом, органима МУП и другим државним органима Републике Србије омогућава успешно праћење стања и благовремено извештавање Оперативног центра система одбране о свим догађајима битним за заштиту припадника, јединица, састава и имовине Министарства одбране и Војске Србије.

Војна полиција је своје ангажовање на пословима сузбијања криминалитета прилагодила одредбама Законика о кривичним поступку Р. Србије уз потпуну координацију и сарадњу са надлежним тужилаштвима и судовима. У претходном периоду наступиле су измене Закона о Војсци Србије, које су условиле израду подзаконских аката и нормативних докумената битних за поступање и ангажовање Војне полиције (*Правилник о служби Војске Србије, Правилник о овлашћеним службеним лицима, начину примене овлашћења и обављању задатака и послова Војне полиције, Правилник о војној дисциплини, Упутство о оперативно-криминалистичком раду*).

Обезбеђење виталних војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања

Крајем шездесетих година 20. века донета је одлука да заштитне јединице (јединице за физичко обезбеђење команди), које су постојале при свакој вишој команди, уђу у састав Војне полиције. Војна полиција тада добија задатак обезбеђења виталних објеката, јединица, транспорта увозне опреме и наоружања, командних места и одређених рејона и праваца. У ту сврху, укључујући и прикупљена искуства из ангажовања Војне полиције, 1971. године започиње се са формира-

њем батаљона Војне полиције, прво при Савезном секретаријату за народну одбрану, а затим при свакој војној области.

Обезбеђење најзначајнијих војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања од посебног безбедносног интереса за Републику Србију, Министарство одбране и Војску Србије обухвата планско предузимање општебезбедносних мера заштите из надлежности Војне полиције, непосредну физичку заштиту и примену средстава и система техничке заштите.

Војна полиција у оквиру послова обезбеђења најзначајнијих војних објеката, одређених лица, докумената и наоружања извршава следеће задатке:

- учествује у заштити имовине коју користе Министарство одбране и Војска Србије и непосредно обезбеђује одређене војне и објекте Министарства одбране;
- обезбеђује лица на одређеним дужностима, а државне руководиоце током боравка у војним јединицама и војним објектима (укључујући пловила и ваздухоплове);
- обезбеђује одређене стране војне делегације током боравка у Министарству одбране и Војсци Србије;
- обезбеђује наоружање, документа и војну опрему који представљају државну тајну и одређене војне транспорте муниције, експлозива, опасних материја и новца;
- учествује у обезбеђењу војних прослава, скупова и манифестација, ако се то посебно нареди;
- обезбеђује поједине елементе командних места јединица оперативног и стратегијског нивоа.

Ради спровођења мера безбедносне заштите одређених лица, Војна полиција опремљена је савременим наоружањем и војном опремом произвођача из земље и иностранства. Део опреме која се користи приликом обављања задатака и послова безбедносне заштите одређених лица прилагођен је за прикривено ношење испод одеће. За потребе безбедносне заштите одређених лица користе се путничка и теренска возила са повећаним степеном заштите, али и друга возила високе класе страних произвођача прилагођена потребама безбедносне заштите.

Противтерористичка заштита

Противтерористичка заштита обухвата мере и активности Војне полиције којима се спречава тероризам усмерен према припадницима или објектима Министарства одбране или Војске Србије, а нарочито решавање ситуација са таоцима и заштита одређених лица и објеката.

Противтерористичку заштиту Војна полиција реализује у сарадњи и садејству с другим јединицама Војске Србије, специјалним јединицама полиције, а према потреби и другим органима.

Законом о Војсци Србије (члан 53. став 1) јасно је дефинисано да је Војна полиција основни субјект противтерористичке заштите у Министарству одбране и Војсци Србије. У саставу Војне полиције, а на основу указаних потреба након идентификације проблема, формиране су јединице које су специјализоване за борбу против тероризма или противтерористичке снаге. Противтерористичке снаге представљају специјалне јединице за противтерористичка дејства као посебна врста специјалних јединица које су уско специјализоване за директно оружано супротстављање терористичким снагама. Противтерористичке јединице Војске Србије су ба-

таљон за противтерористичка дејства у специјалној бригади и батаљон Војне полиције (с/н) „Кобре”.

Војна полиција у оквиру послова противтерористичке заштите извршава следеће задатке:

– учествује у противтерористичким дејствима: ослобађа војна лица која су као таоце отели или задржали терористи (у војним објектима, возилима, ваздухопловима и пловилима), открива и хвата терористичке, побуњеничке и друге криминалне групе препадним акцијама, претрагом и претресом терена, контролом кретања лица и возила, прикупља безбедносне информације, учествује у борбеним дејствима с мањим терористичким и побуњеничким групама и др.;

– разоружава нарочито опасна лица и криминалце у војним објектима, возилима, пловилима и ваздухопловима;

– у рату је носилац противтерористичких и противдиверзантских дејстава.

Противтерористичке јединице Војске Србије намењене су за извршавање задатака у урбаном окружењу и у руралној средини. Такође, могу ефикасно извршавати и блокирање рејона и објеката, десантирање и снабдевање из ваздуха, односно пружати помоћ и људству и техници цивилном становништву у случају елементарних непогода.

Попуна противтерористичких јединица Војске Србије реализује се путем конкурса. На конкурс се могу јавити официри, подофицири и професионални војници старости до 30 година, са претходним радним стажом од минимум две године

у Војсци Србије и најмање врло добром службеном оценом (официри и подофицири). Селекција кандидата подразумева безбедносне провере, тестове психофизичке спремности и специјалистички лекарски преглед. Кандидати који задовоље све постављене критеријуме упућују се на селективну обуку у трајању од девет недеља. Током селективне обуке обрађују се садржаји тактичке обуке, посебно тактике извођења специјалних дејстава (извиђачка, диверзантска, препадна, противпобуњничка и противтерористичка), наоружање и ватрена обука, техничка средства, посебна опрема и други садржаји.

Након завршене селективне обуке обавља се избор кандидата и они који су задовољили постављене критеријуме упућују се на основну обуку која траје осам недеља. У оквиру основне обуке кандидати изучавају тактичко-техничке карактеристике и употребу наоружања које јединица поседује, средства везе, службена возила и осталу посебну опрему. Највећи део обуке изводи се на за то посебно пројектованим и опремљеним полигонима за обуку са минскоексплозивним средствима и другим, прилагођеним за специјалну обуку.

У оквиру специјалистичке обуке интензивно се ради и на подизању физичке кондиције сваког кандидата, а посебан акценат ставља се на усавршавање брзине покрета. Посебна пажња поклања се познавању карактеристика и ефикасном руковању наоружањем које се употребљава у јединици приликом извођења дејстава.

Јединице намењене за извршавање послова противтерористичке заштите опремљене су савременим наоружањем и војном опремом произвођача из земље и иностранства у складу са задацима.

Регулисања и контроле војног путног саобраћаја

Један од битних услова за ефикасно извршење мисија Војске Србије је и безбедно одвијање саобраћаја, у којем учествују војни учесници. Управо овај услов представља један од основних елемената за постојање организационе структуре, која ће превентивно и репресивно деловати на војне учеснике у саобраћају.

Постојећа организациона структура Саобраћајне војне полиције (у даљем тексту: СБВП) успостављена је током организацијско-мобилизацијских промена Војске Србије у 2006. години, уз неке мање измене у периоду након тога.

Управни органи СБВП заступљени су у Управи Војне полиције ГШ ВС и Одељењу Војне полиције Команде КоВ. У Управи Војне полиције ГШ ВС, у саставу одељења за оперативне и опште послове, налази се формацијско место референта, који у складу са Упутством о унутрашњој организацији и надлежностима Управе Војне полиције, врши послове планирања, организовања и праћења реализације задатака регулисања и контроле војног путног саобраћаја. Поред ових послова, учествује и у активностима које се тичу обуке, развоја и опремања СБВП.

У Одељењу Војне полиције Команде КоВ, као организацијској целини у оквиру Команде КоВ, налази се референт Војне полиције, који је уједно одговоран за рад СБВП у саставу јВП/КоВ.

Јединице СБВП организоване су у одељења и водове СБВП и њихово бројно стање чини око 10% укупног бројног

стања Војне полиције. Сваки батаљон Војне полиције у Копненој војсци и Гарди има у свом саставу вод СБВП, а свака чета Војне полиције, која се налази ван гарнизона у којем је команда батаљона, има у свом саставу одељење СБВП. Такође, водови Војне полиције у саставу Команде РВ и ПВО и Команде за обуку имају у свом саставу одељење СБВП. Јединице СБВП размештене су у пет гарнизона.

Људским ресурсима поклања се, наравно, потребна пажња, али је због великог броја задатака често веома тешко обезбедити рационално ангажовање. Тренутни ниво популене јединица СБВП, око 90 одсто, обезбеђује извршење свих додељених задатака, али је повећано напрезање људства, у случајевима када се ванредно планирају већи покрети јединица и средстава, неизбежно, као што је то био случај током 2014. године, због ангажовања великог броја јединица ВС у спасавању и санацији током мајских поплава и током припрема и реализације војне параде „Корак победника“ у октобру.

У Центру за обуку кадрова Војне полиције реализују се током године два курса – Курс за оспособљавање официра и подофицира Војне полиције за ескорт и Курс за оспособљавање официра и подофицира Војне полиције за регулисање и контролу војног путног саобраћаја. На тај начин обезбеђују се услови за занављање кадра СБВП и проширење базе оспособљених припадника ВП за извршење ових послова.

Основна обука кандидата за професионалне војнике – саобраћајце, којима се попуњавају јединице СБВП, реализује се у јединицама СБВП.

Поред наведеног, као један вид усавршавања и праћења актуелних трендова у области безбедности саобраћаја, у

ОПРЕМАЊЕ

13

Војна полиција Војске Србије је опремљена наоружањем и опремом која је у складу са њеним задацима. Сви војнополицијски задаци произилазе из пет основних задатака који су дефинисани у *Закону о Војсци*. С обзиром на то да је Војна полиција пешадијска специјалност, део средстава које она користи заједнички је са осталим родовима и службама Војске Србије. Међутим, онај део средстава и опреме који је директно везан за војнополицијске задатке, карактеристичан је само за јединице Војне полиције. Тако на пример, јединице Војне полиције опремљене су већим бројем специјалних војнополицијских средстава за разлику од осталих јединица Војске Србије па и Војне полиције које у свом саставу имају већи број пешадијских, инжињеријских и других средстава. С обзиром на то да је део послова Војне полиције идентичан пословима МУП-а, постоји велики део средстава који је истоветан опреми коју користе припадници тог министарства.

Избор војнополицијских и других специјалних средстава за опремање Војне полиције ВС врши се континуално, при чему се процењују потребне способности које Војна полиција мора да има и ефикасност при употреби постојећег наоружања и опреме. При процени ефикасности узимају се у обзир искуства у досадашњим ангажовањима Војне полиције ВС али и искуства Војне полиције страних армија. Поред тога, у обзир се узима и учешће у мировним операцијама, где се захтева одређени степен интероперабилности са снагама у мисији. Сва средства која спадају у групу наоружања и војне опреме морају да прођу процедуру увођења у НВО ВС, што подразумева ригорозна лабораторијска, теренска и трупна испитивања у опитном центру.

Војна полиција је у највећој мери опремљена пешадијским наоружањем домаћег произвођача „Застава“. Од врста наоружања највише су заступљене аутоматске пушке и полуаутоматски пиштољи, а поред тога ту су и полуаутоматске снајперске пушке, пушкомитраљези, аутомати, пушке сачмарице, бацачи граната, ручни ракетни бацачи али и хладно оружје које је првенствено намењено специјалним јединицама Војне поли-

организацији Управе Војне полиције ГШ ВС, редовно се одржавају годишњи семинари СбВП на тему „Унапређење безбедности војних учесника у саобраћају“, на којима се излагањима и усмереним дискусијама представника СбВП, носилаца функције „Саобраћај и транспорт“ у систему одбране и представника МУП Републике Србије, анализирају остварени резултати, актуелни проблеми и дају се предлози за даље унапређење. У марту 2015. године реализован је 13. семинар СбВП по овој проблематици.

Такође, одређен вид размене и усвајања нових знања успостављен је реализацијом активности у оквиру међународне војне сарадње, путем које су представници Управе Војне полиције у претходном периоду имали прилику да стекну увид у начин реализације и обављања послова контроле и регулисања саобраћаја у војној полицији Немачке, Данске, Хрватске и Бугарске.

У наредном периоду, припаднике СбВП очекује следеће:

- потпуно нормативно уређење послова контроле и регулисања саобраћаја војних учесника у саобраћају на путевима, доношењем Правилника и дефинисањем процедура и поступања органа СбВП;

- наставак опремања и занављања опреме и средстава за рад СбВП, у складу са планираном динамиком, одобреним средствима и дефинисаним приоритетима и

- подизање квалитета оспособљавања припадника Војне полиције на курсевима у Центру за обуку кадрова Војне полиције, иновирањем постојећих садржаја и интензивирањем сарадње са носиоцима функције „Саобраћај и транспорт“ у систему одбране и специјализованим установама ван МО и ВС.

ЛЕПЕЗА ОПРЕМЕ

Различита намена јединица Војне полиције или њених нижих организационих целина условила је већу лепезу различите опреме. Специфична војнополицијска средства су у тактичкој надлежности Управе Војне полиције и обухватају следеће групе средстава:

- оружје Војне полиције и специјална муниција;
- оптоелектронски уређаји посебне намене;
- војнополицијска средства заштите и средства принуде;
- хемијска и акциона средства;
- тактичка средства и опрема специјалних јединица Војне полиције;
- средства противдиверзијске заштите;
- војнополицијска возила (борбена и неборбена);
- средства и опрема Саобраћајне војне полиције;
- криминалистичко-техничка средства и опрема.

ције. Старије аутоматске пушке 7,62 mm M70 замењују се нови пушкама M21, које су у калибру 5,56 mm и имају веће могућности надоградње додатним оптичким и оптоелектронским средствима као и подвесним бацачем граната.

Оружје специјалних јединица

Војна полиција користи и посебно наоружање за специјалне јединице. Посебност наоружања одликује се у избору конфигурације и специфичних карактеристика тог наоружања прилагођена тактици специјалних дејстава. Примера ради, специјалне јединице опремају се аутоматским пушкама краће цеви за дејство у урбаним срединама, опремљене рефлексним нишанима и другим оптоелектронским уређајима за дејство у условима смањене видљивости, затим са пригушувачима пуцња, тактичким лампама и другим додацима. Поред тога, оружје је побољшано ергономије и обично повећаног борбеног комплета. Поред аутоматских пушак од оружја са посебним захтевима, специјалне јединице Војне полиције наоружане су аутоматима, полуаутоматским тактичким пиштољима, полуаутоматским сачмарицама, снајперским пушкама високе прецизности и пушкомитраљезима кратке цеви. Од хладног оружја у арсеналу тих јединица налазе се разне врсте ножева али и самострели. Наведено оружје је искључиво стране производње, реномираних произвођача попут Heckler&Koch, Sig Sauer, FN Herstal, Sako, Benelli итд.

Поред ватреног и хладног оружја, Војна полиција Војске Србије опремљена је и електрошокерима попут уређаја познатог произвођача Taser који се користе као средства за привремено онеспособљавање лица.

Специјална муниција се првенствено односи на неубојну или муницију за привремено онеспособљавање попут муниције са хемијским пуњењем, муниције са гуменим пуњењем или муниција која изазива шок или флеш ефекат. Наведена муниција се првенствено испалује из пушак сачмара, ручних бацача граната или посебних пиштоља и пушак за ту муницију.

Оптоелектронски уређаји посебне намене претежно су намењени за повећање ефикасности наоружања било да се користе у дневним или ноћним условима, а њихове карактеристике везане су за тактику употребе Војне полиције, што их издваја од оптоелектронских средстава које користе друге јединице Војске Србије. То се односи првенствено на разне врсте нишана за брзо или прецизно отварање ватре, пасивне ноћне уређаје за осматрање и гађање у ноћним условима, телескопски нишани за прецизне снајперске пушке, ласерски обележивачи циља и слично. Поред наведених уређаја користе се и друга софистицирана оптоелектронска средства последње генерације, попут дневно-ноћних ласерских даљиномера, ноћних пасивних двогледа и термовизијских мултисензорских уређаја.

Модерна специјална возила

Возила која користи Војна полиција ВС такође су разноврсна, што је директно везано за врсту задатака, и обухватају: борбена возила типа оклопног транспортера или посебно заштићеног возила, патролна војнополицијска возила, возила за ескорт, возила за увиђај, возила за привођење/спровођење, возила за противдиверзијску заштиту и возила за

противтерористичка дејства. Од оклопних транспортера Војна полиција је опремљена са ВПБ М86А, која су иначе значајна и за друге јединице које учествују у мировним операцијама ван наше земље. Остала возила су у суштини модификована путничка или теренска возила предвиђена за полицијску односно војну употребу. Примера ради, возила за ескорт базирана су на путничким или теренским возилима високе класе која су додатно оклопљена, опремљена снажнијим моторним агрегатима и са одговарајућом звучном и светлосном сигнализацијом. Возила за противтерористичка дејства су, слично томе, ојачана теренска возила која су модификована за брзо укрцавање односно искрцавање противтерористичких тимова и ефикаснији приступ објекту дејства.

Криминалистичко техничка средства и опрема истоветна је опреми МУП-а и Војна полиција константно прати развој ових средстава у свету и сходно томе се опрема. Занавлање и опремање новим средствима кримтехничке опреме се врши секвенцијално у складу са развојем примењене технологије. Можда најбољи показатељ за то су средства за документовање, посебно фото-апарати и видео-камере, који су од аналогних еволуирали у дигиталне уређаје. Тренутно се у кримтехници користе дигиталне DSLR камере високе резолуције, при чему фотографија може да се анализира на рачунарима али и да се изради за неколико секунди. Опрема за изузимање трагова, фиксирање, анализу је од реномираних светских произвођача попут BVDA и Sirchie, а по питању модела прате се савремена решења за изузимање и фиксирање микротрагова или биолошких трагова ради ДНК анализа.

Средства и опрема специјалних јединица Војне полиције су разноврсна и константно се развијају у складу са искуствима ових јединица на терену која се из дана у дан проширују. Од средстава и опреме специјалних јединица Војне полиције заступљени су следећи типови средстава:

- специјална одећа (униформа) у одговарајућем броју модела који је адекватан ситуацијама у којима се те јединице употребљавају;

- тактичка опрема – разне врсте тактичких прслука, футрола, посебних ремника и друге додатне опреме која је специфична за тактику употребе ових јединица;

- средства за динамички упад у просторије – разни алати за обијање и разваљивање врата и прозора као и експлозивна средства за исту намену;

- средства за скривено осматрање просторија – разни ендоскопи и видеоскопи, те радари за детекцију лица кроз разне врсте препрека;

- средства за приступ објекту – разне врсте склапајућих мердевина, прилазне рампе, скеле, пнеуматски топови са чакљама;

- остала средства која су карактеристична за тактику употребе ових јединица.

Специфичност Војне полиције ВС у односу на војне полиције страних армија је обављање послова противдиверзијске заштите. Управа Војне полиције је последњих година активно радила на преформирању и попуни јединица савременим ПДЗ средствима. Средства која се користе у овим јединицама генерално обухватају заштитну опрему, опрему за откривање, манипулацију и неутрализацију експлозивних и других опасних направа. Од опреме за откривање експло-

зивних материја Војна полиција опремљена је разним ендоскопима, детекторима сатних механизма, преносним ренген уређајима, метал детекторима, детекторима експлозива и бојних отрова, те службеним псима који и даље представљају основно средство у откривању експлозивних материја. У средства за манипулацију експлозивним средствима улазе разни комплекти алата који омогућавају померање ствари са

сигурне удаљености, затим механичке руке и роботи на даљинско управљање. Од средстава за неутрализацију ту су водени топови и неутрализатори, затим средства за замрзавање течним азотом, специјалне пушке сачмарице и тако даље.

ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА

У наредном периоду Војсци Србије биће потребна модерна, јака, професионална, технички опремљена и кадровски оспособљена Војна полиција. Треба тежити старању Војне полиције спремне да у складу са законским овлашћењима одлучно заштити Војску Србије и Министарство одбране као државне институције, а затим и сваког припадника Војске Србије и Министарства одбране, па и грађане Србије од свих облика угрожавања, и омогући ефикасно и брзо очување, одржавање и успостављање правног поретка и поштовање људских права и слобода, како у миру тако и у рату.

Да би се све то ефикасно преточило у праксу, потребно је донети низ докумената којима ће се дефинисати даљи правац развоја јединица Војне полиције, условљен потребама за њиховим ангажовањем на супротстављању безбедносним изазовима, ризицима и претњама. У складу са предстојећим изменама *Закона о полицији*, *Законика о кривичном поступку* и *међународним стандардима из полова Војне полиције*, неопходно је што пре припремити и изградити низ нових прописа из надлежности Војне полиције којима ће се ближе уредити њен рад, надлежности у миру и рату, ванредним ситуацијама и ванредном стању, обука, стандарди, потребни нивои знања и вештина за обављање појединих дужности, као и њено садејство са другим државним, па и међународним органима и службама.

Неминовна је потреба за стандардизацијом с циљем праћења рада и оцењивања резултата различитих организа-

ционих целина на свим нивоима хијерархијске структуре. Потребно је даље развијати интерне процедуре које ће омогућити ефикасност у раду, јасну поделу одговорности и промовисати иновације које се намећу развојем полицијских метода и техника рада свуда у свету.

Неопходно је, такође, унапредити сарадњу Војне полиције са МУП-ом Србије, другим структурама безбедности и осталим државним органима и институцијама чија се надлежности и поступање из било ког разлога, у неком тренутку, преплићу са надлежношћу и поступањем Војне полиције. Све то зарад веће ефикасности у раду у свим условима, размене искустава и сазнања, а затим и ради квалитетније едукације и обуке припадника Војне полиције. Потребно је радити на развоју планских докумената, методологије полицијског рада, управљање информацијама у складу са европским стандардима у овој области, и знатна улагања у материјалне, информатичко-комуникационе и људске ресурсе.

У наредном периоду један од тежишних задатка који је предуслов за правилно и законито поступање и од значаја за успех у сузбијању криминалитета је потпунија специјалистичка обука и едукација ОСЛ ВП. Пре свега, ОСЛ ВП који раде на најсложенијим пословима сузбијања криминалитета, ради што успешнијег супротстављања савременим облицима криминалитета и ОСЛ ВП који приликом предузимања форензичких радњи на увиђају поступају са траговима биолошког порекла, с циљем њихове употребљивости у даљем поступку.

У наредном периоду потребно је унапређивати и систем индивидуалне заштите употребом одела израђених од материјала који пружају добру балистичку заштиту (са заштитним прслуком, сачињено од више слојева материјала које би уједно омогућавало и заштиту од топлотног зрачења тела у ултраљубичастом и инфрацрвеном спектру), квалитетног и ефикасног оружја, савремене информационо-комуникацијске опреме за управљање и командовање (командир-војник и војник-војник) и уређаја за оријентацију и навигацију.

На крају, сви припадници Војне полиције треба стално да имају на уму њену мисију и визију. Војна полиција, као служба која у редовима Војске Србије и Министарства одбране обавља полицијске послове, треба стално да тежи савременој, одговорној и ефикасној служби, што ће гарантовати безбедност пре свега систему одбране, а затим и свима који у њему раде и држави којој су на располагању. ■

Фотографије из архива Фото-центра „Одбрана“